

ZAŁĄCZNIK II – DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO- GOSPODARCZEJ POWIATU

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU PIOTRKOWSKIEGO NA LATA 2021 – 2030

Powiat
Piotrkowski
Prosto z serca

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	3
1.1.	PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA DIAGNOZY	3
1.2.	METODOLOGIA PRAC NAD DIAGNOZĄ.....	3
2.	DIAGNOZA POTENCJAŁÓW I BARIER ROZWOJOWYCH POWIATU.....	5
2.1.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	5
	STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI.....	5
	MIGRACJE	11
	STRUKTURA RYNKU PRACY	14
2.2.	WYMIAR SPOŁECZNY	17
	EDUKACJA.....	17
	OPIEKA ZDROWOTNA	19
	POMOC SPOŁECZNA.....	20
	BEZPIECZEŃSTWO I PORZĄDEK PUBLICZNY	22
	SPORT I REKREACJA	24
	KULTURA.....	27
	ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA SPOŁECZNE	28
	EKONOMICZNA I SPOŁECZNA AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW	30
	POCZUCIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ MIESZKAŃCÓW	33
2.3.	WYMIAR GOSPODARCZY.....	35
	MAJĄTEK, ŹRÓDŁA I WIELKOŚĆ DOCHODÓW POWIATU.....	35
	STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH.....	36
	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – POWSTAJĄCE FIRMY I WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	38
	STRUKTURA ROLNICTWA.....	43
	ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA	48
	INSTYTUCJE OTOCZENIA RYNKOWEGO	49
	DOSTĘPNOŚĆ USŁUG.....	51
	AKTYWNOŚĆ LOKALNYCH PODMIOTÓW W POZYSKIWANIU ŚRODKÓW Z FUNDUSZY UNIJNYCH.....	55
	SYTUACJA FINANSOWA POWIATU PIOTRKOWSKIEGO	57
	ZASOBY INSTYTUCJONALNE POWIATU.....	61

2.4.	WYMIAR ŚRODOWISKOWY	64
	SUROWCE NATURALNE	64
	WODY POWIERZCHNIOWE	65
	WODY PODZIEMNE	68
	LESISTOŚĆ	69
	KLIMAT	70
	INWESTYCJE GEOTERMALNE	71
	JAKOŚĆ POWIETRZA	72
	OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE	73
	OCHRONA ŚRODOWISKA	76
2.5.	WYMIAR PRZESTRZENNY I INFRASTRUKTURALNY	77
	STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	77
	INFRASTRUKTURA DROGOWA – DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	79
	TRANSPORT PUBLICZNY	82
	INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA	83
	ENERGETYKA	86
	INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA	86
	CIEPŁOWNICTWO	88
	GAZOWNICTWO	88
	TELEKOMUNIKACJA	90
	INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA	102
2.6.	SONDAŻ OPINII PUBLICZNEJ	105
3.	SPIS TABEL	116
4.	SPIS WYKRESÓW	119
5.	SPIS MAP	120
6.	SPIS RYSUNKÓW	121

1. WPROWADZENIE

1.1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA DIAGNOZY

Niniejsza diagnoza jest kluczowym elementem, który pozwala zweryfikować aktualny stan Powiatu i określić obszary wymagające najintensywniejszych działań rozwojowych, które będą konieczne do określenia w Strategii Rozwoju. W analizie zawarto dane dotyczące wszystkich obszarów funkcjonowania JST. Poniższy tekst określa uwarunkowania demograficzne, społeczne, gospodarcze, środowiskowe i przestrzenne. Wszystkie te elementy razem, dają spójny i kompletny obraz funkcjonowania Powiatu Piotrkowskiego i pozwalają określić potrzeby rozwojowe jednostki.

1.2. METODOLOGIA PRAC NAD DIAGNOZĄ

Dla określenia uwarunkowań i problematycznych aspektów funkcjonowania Powiatu Piotrkowskiego niezbędne są kompleksowe analizy. Szczegółowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej pozwala wskazać elementy wymagające zintensyfikowania działań i wskazania nowych kierunków rozwojowych. Do stworzenia diagnozy wykorzystane zostały niezbędne narzędzia. W przypadku niniejszego dokumentu są to: Bank Danych Lokalnych, analiza dokumentów strategicznych Powiatu - strategie wykonawcze, analiza raportów ze stanu Powiatu na kolejne lata, oraz badania ankietowe, analiza materiałów Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim.

Bank Danych Lokalnych (BDL) jest największą w Polsce bazą danych statystycznych dotyczących gospodarki, ludności, przestrzeni, środowiska, finansów itp. Powadzony jest przez **Główny Urząd Statystyczny (GUS)**. Można w nim znaleźć konkretne cechy statystyczne (ponad 40 tys.) pogrupowane tematycznie w ponad 30 kategoriach. Dane w BDL są na bieżąco uzupełniane i archiwizowane, co pozwala na porównanie różnych danych liczbowych na przestrzeni nawet kilkudziesięciu lat. Można dokonywać porównań zarówno rocznych, jak i krótkookresowych. Zebrane dane i wskaźniki dotyczą zarówno całego kraju, jak i poszczególnych miejscowości, gmin, powiatów, województw czy podregionów i regionów. Na potrzeby diagnozy pozyskiwane były dane liczbowe dotyczące poszczególnych aspektów funkcjonowania gminy, jak np.: powierzchnie, dane demograficzne, finansowe, dotyczące środowiska itp.

Raporty ze stanu Powiatu Piotrkowskiego:

- Raport o stanie Powiatu Piotrkowskiego za rok 2019;
- Raport o stanie Powiatu Piotrkowskiego za rok 2018;

Strategie i dokumenty wykonawcze Powiatu Piotrkowskiego – dokumenty wskazujące działania dotyczące funkcjonowania Powiatu w poszczególnych obszarach – są cennym źródłem informacji na temat sytuacji w obszarach rozwojowych, których dotyczą:

- Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020;

- Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2016-2025;
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024;
- Program rozwoju sieci dróg powiatowych na terenie Powiatu Piotrkowskiego w latach 2015-2020;
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020;
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017-2020;
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018-2021;
- Roczny Program Współpracy Powiatu Piotrkowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019;
- Wieloletni Program Współpracy Powiatu Piotrkowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami na lata 2018-2022;
- Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020;
- Program Rozwoju Usług Społecznych dla Mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego na lata 2018-2021;
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018-2020;

Badania ankietowe – formularze ankietowe online dla mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego – są cennym źródłem opinii mieszkańców na temat sytuacji istniejącej w Powiecie oraz zapotrzebowania na działania rozwojowe:

- Badanie ankietowe techniką CAWI (online) oraz ankiety audytoryjnej (mix-mode research) – Tożsamość lokalna mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego;
- Badanie ankietowe techniką CAWI (online) dotyczące funkcjonowania Powiatu i potrzeb rozwojowych mieszkańców;

Dla najlepszego prowadzenia procesu opracowywania Strategii i towarzyszącej jej diagnozy organizowane były **spotkania warsztatowe**. Tego rodzaju działania miały na celu zebranie spostrzeżeń dotyczących obecnej sytuacji i pomysłów na działania rozwojowe dla Strategii. Warsztaty Strategiczne odbyły się zarówno na miejscu, w siedzibie Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim, jak i w formule online poprzez platformę MS Teams. W poszczególnych spotkaniach udział brali przedstawiciele Zarządu Powiatu, pracownicy Starostwa, a także lokalni interesariusze reprezentujący różne grupy społeczne – w tym seniorów, środowisko akademickie, stowarzyszenia społeczne, społeczność wiejską, władze lokalne. W warsztatach udział brali przedstawiciele wszystkich gmin z terenu Powiatu Piotrkowskiego. Podczas wszystkich spotkań udało się uzyskać cenne spostrzeżenia dotyczące funkcjonowania Powiatu oraz obszarów wymagających zintensyfikowanych działań rozwojowych.

2. DIAGNOZA POTENCJAŁÓW I BARIER ROZWOJOWYCH POWIATU

2.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W demografii polskiego społeczeństwa obecnie obserwuje się zgodność z ogólnoświatową tendencją do starzenia się społeczeństw. Literatura przedmiotu i liczne dane statystyczne wskazują dwie charakterystyczne cechy tego procesu. Pierwszą jest jego nieuchronność wynikająca z relatywnego wzrostu odsetka seniorów przy jednoczesnym zmniejszaniu się skłonności do wydawania potomstwa. Ponadto coraz częściej jako istotna wskazywana jest rola starzenia się społeczeństwa jako świadectwa „dojrzałości” demograficznej przy jednoczesnym akcentowaniu potencjału gospodarczego i związanego z nim spadku umieralności. Podobne tendencje oddziałują na sytuację demograficzną Powiatu Piotrkowskiego.

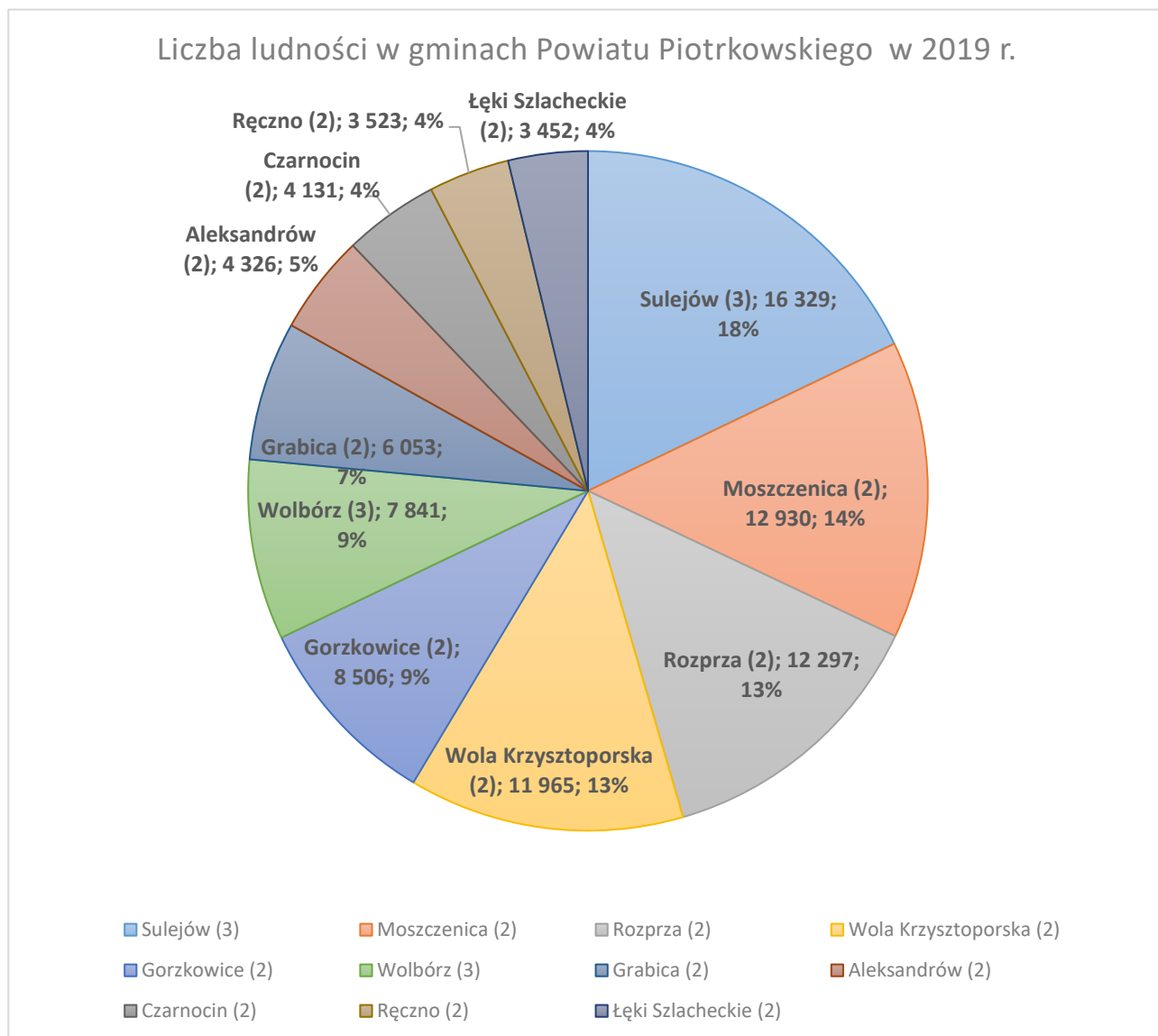
STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI

Powiat Piotrkowski w 2019 roku zamieszkiwało 91 353 osób. Większość to osoby zamieszkujące tereny wiejskie. Tylko 10% ludności to mieszkańcy dwóch miast zlokalizowanych w granicach Powiatu – Sulejowa (6 177) oraz Wolborza (2 328). Liczba ludności w całym Powiecie w ostatnich latach utrzymuje się na stałym poziomie przy niewielkich wahanach w granicy kilkuset osób. W szerszej perspektywie widoczna jest jednak tendencja spadkowa. Szczególnie dużą różnicę można zobaczyć w odniesieniu do danych z lat 90-tych (redukcja l. ludności o ok. 2 000). Od roku 2010 gęstość zaludnienia Powiatu utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi 64 os./km². Jest to nieduża wartość i świadczy o nieznacznym poziomie urbanizacji w Powiecie.

Wykres 1. Liczba ludności w Powiecie Piotrkowskim na przestrzeni lat (źródło: BDL)

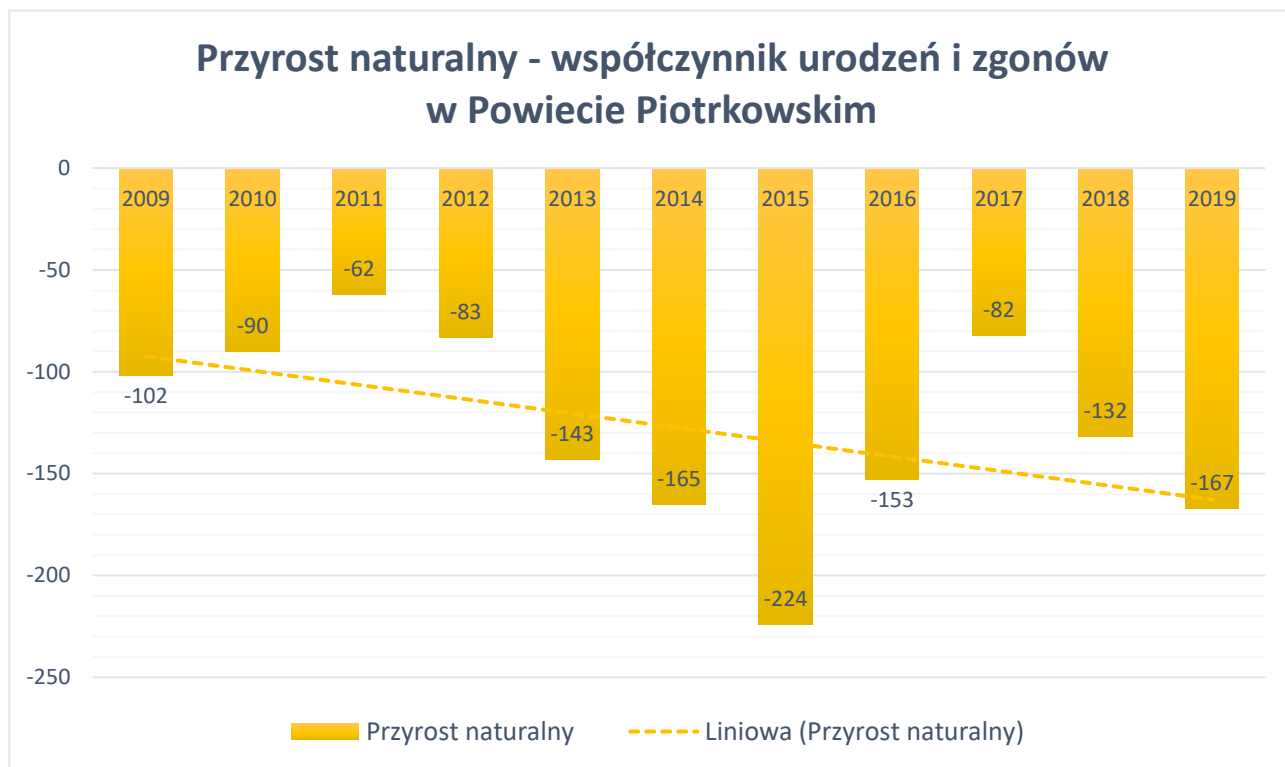
Liczba ludności w poszczególnych gminach rozkłada się dość równomiernie. Większą koncentrację ludności spośród 11 gmin, odnotowuje się w jednostkach, w których zlokalizowane są największe miejscowości Powiatu: Sulejów (18%), Moszczenica (14%), Rozprza (13%), Wola Krzysztoporska (13%).

Wykres 2. Procentowe zestawienie liczby ludności w gminach Powiatu Piotrkowskiego (źródło: BDL)

W Powiecie Piotrkowskim urodzenia i zgony utrzymują się na zbliżonym poziomie ok. 1000 osób rocznie. Nie są to duże wartości. Zauważyć należy jednak, że przy tej skali, zgonów co roku jest znacznie więcej niż urodzeń – od ok 10% do 20%. Współczynnik przyrostu naturalnego od lat jest ujemny. Chociaż wartości wahają się na przestrzeni lat, ogólny trend jest spadkowy – średnio w Powiecie ubywa coraz więcej mieszkańców.

Przyrost naturalny nie pokrywa się w pełni ze zmianami liczby ludności w Powiecie. Pomimo stale ujemnych wartości przyrostu, w niektórych latach mieszkańców nieznacznie przybywało. Wiąże się to z trendami migracyjnymi, o czym więcej w dalszej części rozdziału.

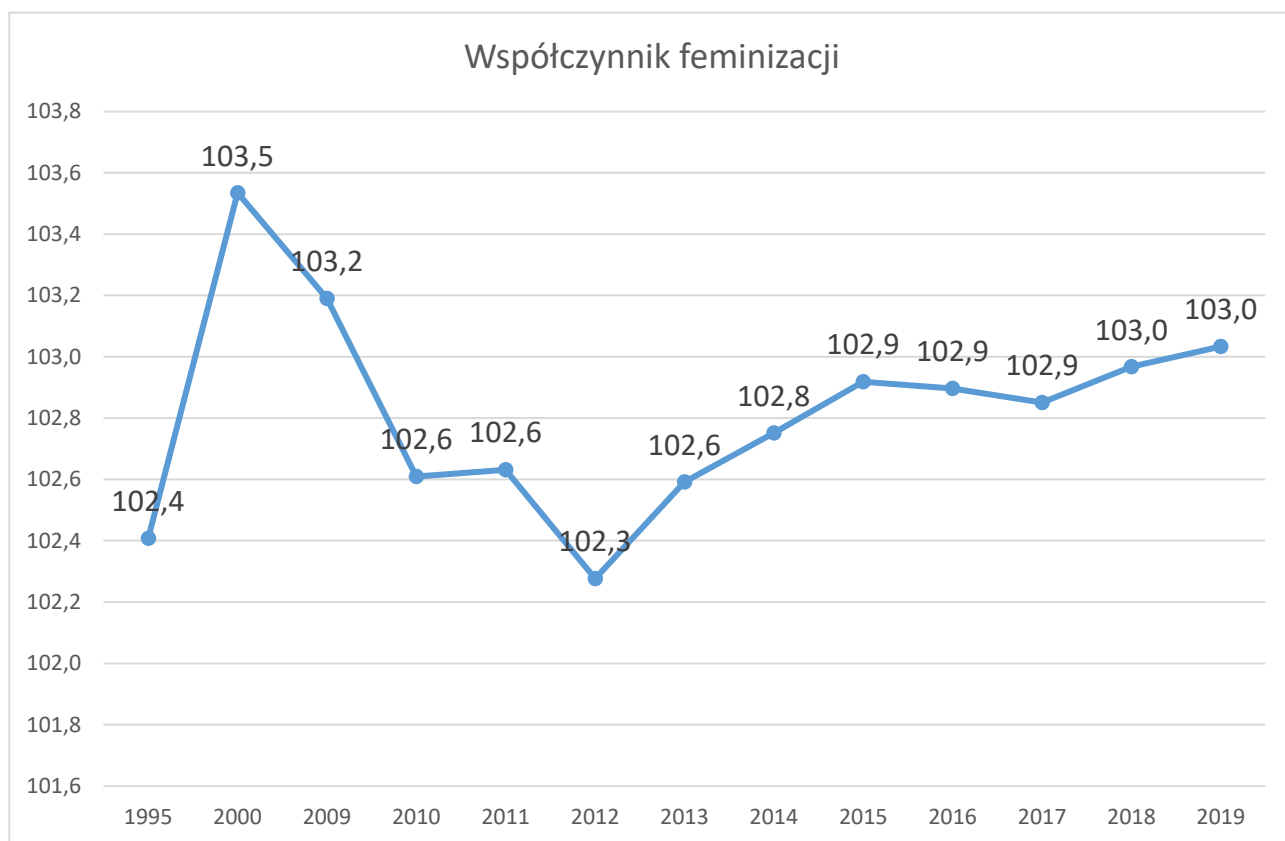

Wykres 3. Współczynnik przyrostu naturalnego na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)

Przyrost naturalny - współczynnik urodzeń i zgonów w Powiecie Piotrkowskim											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Urodzenia żywe	1 048	1 036	992	947	936	920	862	901	956	930	907
Zgony	1 150	1 126	1 054	1 030	1 079	1 085	1 086	1 054	1 038	1 062	1 074
Przyrost naturalny	-102	-90	-62	-83	-143	-165	-224	-153	-82	-132	-167

Tabela 1. Zestawienie ilości urodzeń, zgonów oraz przyrostu naturalnego w Powiecie Piotrkowskim. (Źródło: BDL)

W Powiecie Piotrkowskim jest więcej kobiet niż mężczyzn. W 2019 roku liczba kobiet wynosiła 46 359, a mężczyzn 44 994. Współczynnik feminizacji wykazał, że w 2019 roku na 100 mężczyzn przypadały 103 kobiety. Z biegiem lat wartość tego współczynnika sukcesywnie rosła. Oznacza to, że podobnie jak to się dzieje w innych rejonach kraju, w Powiecie jest coraz więcej kobiet względem ilości mężczyzn.

Wykres 4. Zmiana współczynnika feminizacji w kolejnych latach (ilość kobiet na 100 mężczyzn). (Źródło: BDL)

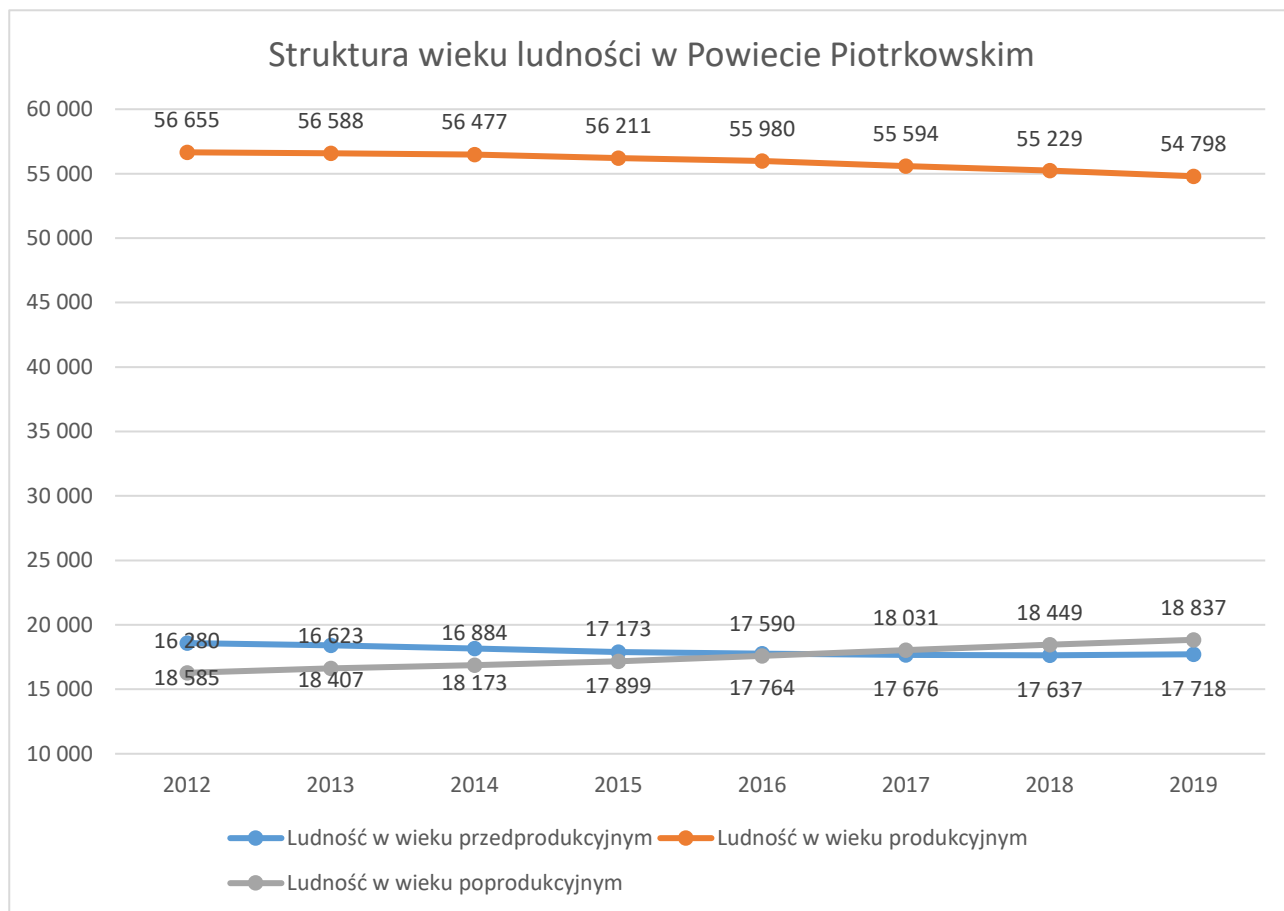
Analizując liczbę ludności w podziale na miasta i tereny wiejskie zauważyć można, że w miastach regularnie nieznacznie ubywa mieszkańców. Jednocześnie ludności na terenach wiejskich przybywa. Są to jednak nieznaczne wahania. Wskazuje to na tendencję u mieszkańców do zmiany miejsca zamieszkania z miasta na wieś – co wiąże się również z procesami suburbanizacji. W 2011 roku wystąpiła anomalia – gwałtowny przyrost ilości mieszkańców miast przy jednoczesnym analogicznym uszczupleniu ilości mieszkańców wsi. Wiaże się to z nadaniem praw miejskich dla Wolborza.

Liczba ludności w Powiecie Piotrkowskim z podziałem na wieś i miasta											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Miasta	6 412	6 452	8 819	8 811	8 764	8 722	8 654	8 611	8 562	8 541	8 505
Wsie	84 050	84 949	82 657	82 709	82 854	82 812	82 629	82 723	82 739	82 774	82 848

Tabela 2. Liczba ludności z podziałem na osoby zamieszkujące miasta i wieś. (Źródło: BDL)

Struktura wieku ludności Powiatu Piotrkowskiego odzwierciedla ogólne tendencje krajowe i światowe. Czynniki udziału poszczególnych grup ludności (w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) w szczególny sposób odzwierciedla potencjał demograficzny, ale również gospodarczy obszaru. Im mniej osób młodych, zdolnych do pracy i więcej osób starszych, tym niższy potencjał rozwojowy w zakresie demograficznym i gospodarczym. W Powiecie sukcesywnie spada liczba osób w wieku produkcyjnym. W 2012 roku było to 56 655 osób (61,90% ogółu), a w 2019 już 54 798 osób (59,98% ogółu). Analogicznie coraz mniej jest osób w wieku młodym. Z 18 582 (20,31%) ich liczba spadła do 17 718 (19,40%). Jednocześnie w relacji do tendencji starzenia się społeczeństwa regularnie przybywa mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Z 16 280 (17,79%) ich liczba wzrosła o ponad 2,5 tys. do 18 837 (20,62%). Niepokojące jest, że już po 2016 roku liczba seniorów, przekroczyła ilość młodych mieszkańców w wieku do 17 lat. Trend taki może rzutować na

deficyt siły roboczej w przyszłości. Coraz szybciej rosnąca ilość osób starszych wskazuje na starzenie się społeczeństwa co w perspektywie kolejnych lat będzie wpływało na osłabienie gospodarki.

Wykres 5. Zestawienie struktury ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17), produkcyjnym (18-60) i poprodukcyjnym (61+).
(Źródło: BDL)

% ogółu ludności w Powiecie Piotrkowskim w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (ogółem)								
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	20,31%	20,09%	19,85%	19,61%	19,45%	19,36%	19,31%	19,40%
Ludność w wieku produkcyjnym	61,90%	61,77%	61,70%	61,58%	61,29%	60,89%	60,48%	59,98%
Ludność w wieku poprodukcyjnym	17,79%	18,14%	18,45%	18,81%	19,26%	19,75%	20,20%	20,62%

Tabela 3. Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na przestrzeni lat.
(Źródło: BDL)

Systematycznie wzrasta poziom obciążenia demograficznego (odsetek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym). Już w roku 2014 wynosił 61,54%, a w 2019 wzrósł do 66,71%.

Współczynnik obciążenia demograficznego								
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wsp. obciążenia demograficznego	61,54%	61,90%	62,07%	62,39%	63,15%	64,23%	65,34%	66,71%

Tabela 4. Odsetek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)

W Powiecie Piotrkowskim co roku odnotowuje się wzrost liczby mieszkańców w wieku 85 lat i więcej. Najstarszych seniorów przybywa w znaczącym tempie – w 2019 roku było ich o ponad

połowę więcej niż w 2009 r. Może to wskazywać na wydłużający się okres starości i długość trwania życia.

Liczba osób w wieku 85+											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wsp. obciążenia demograficznego	1 270	1 406	1 471	1 502	1 591	1 630	1 742	1 783	1 843	1 846	1 895

Tabela 5. Zmiana liczby ludności w wieku powyżej 85 lat na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)

Na przyszłe lata prognozuje się stały spadek liczby ludności. W przypadku Powiatu Piotrkowskiego nie jest to jednak znaczący ubytek obywateli względem stanu obecnego. Przewiduje się, że do roku 2050 liczba ta zmniejszy się do 89 564 osób. Spadek z jednej strony wiąże się z tendencją do starzenia się społeczeństwa, z drugiej strony jest jednak nieznaczny prawdopodobnie ze względu na przewidywane utrzymanie się trendu suburbanizacji i wyprowadzania się mieszkańców miast na tereny wiejskie, które dominują w Powiecie.

Prognozowana liczba ludności Powiatu Piotrkowskiego						
Rok	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Liczba ludności	92 327	92 258	91 855	91 193	90 413	89 564

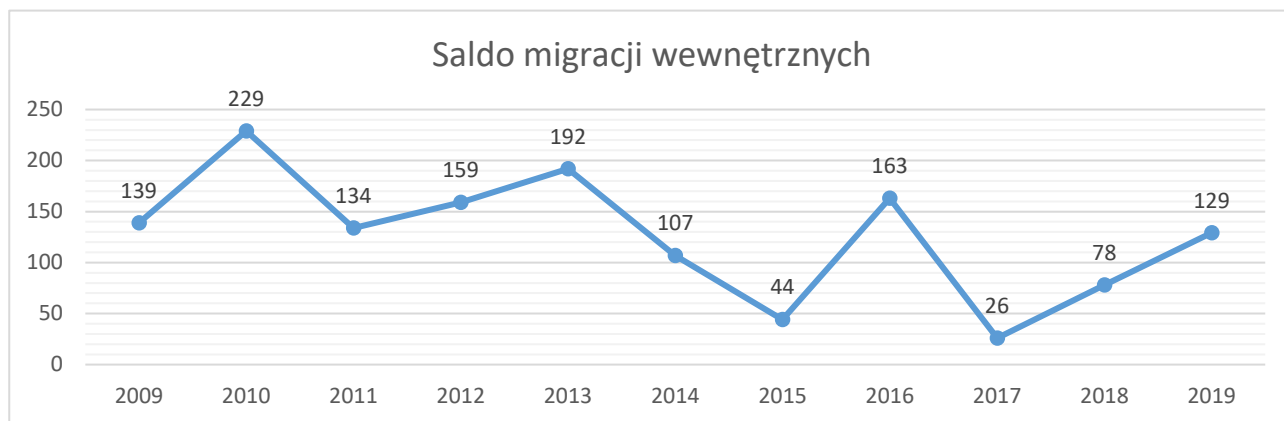
Tabela 6. Prognoza liczby ludności w Powiecie Piotrkowskim do 2050 roku (Źródło: BDL)

MIGRACJE

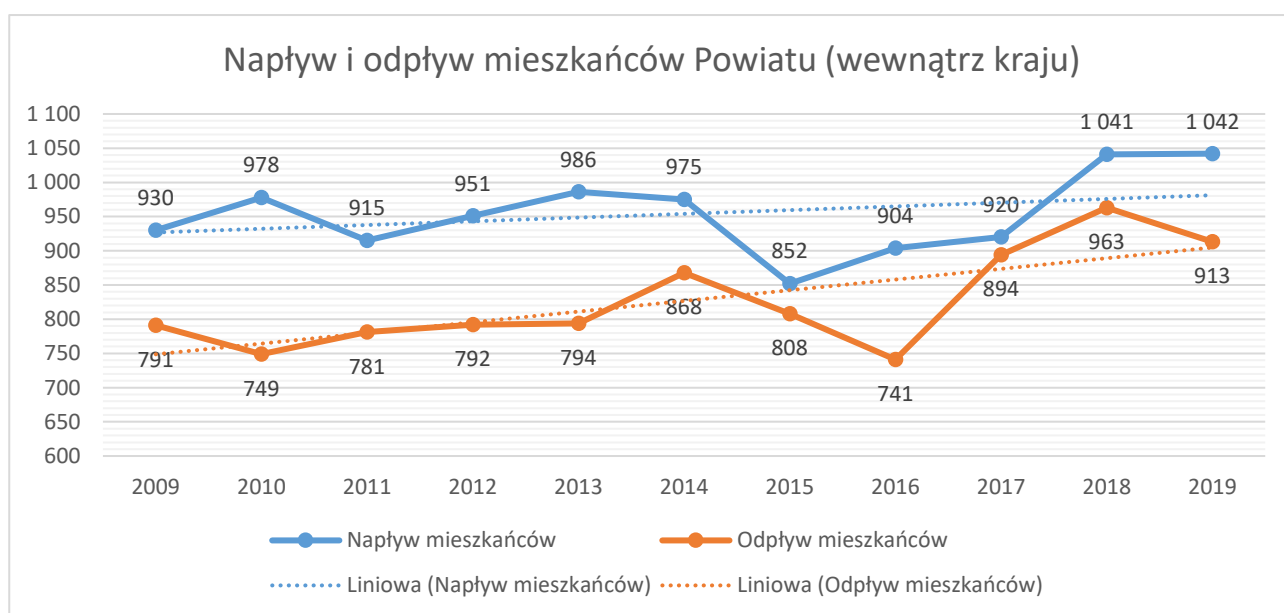
Migracje stałe ludności są drugim podstawowym czynnikiem bezpośrednio wpływającym na zmiany ilości mieszkańców Powiatu, zaraz po przyroście naturalnym. W przypadku Powiatu Piotrkowskiego zjawiska te mają miejsce na niewielką skalę.

Najpowszechniejsze są zjawiska migracji wewnętrznych, a więc odbywające się pomiędzy Powiatem Piotrkowskim, a innymi powiatami w kraju. Obecnie w skali roku na stałe migruje ok. 1000 osób w każdą stronę – do Powiatu i z Powiatu. Zauważyć można, że z biegiem lat ilość migracji krajowych rosła – w 2009 r. było to średnio po ok. 800 osób przybywających i wyprowadzających się z Powiatu. Oceniając ogólne trendy ilość osób wyprowadzających się na stałe rośnie w szybszym tempie niż przybywających.

Saldo migracji wewnętrznych utrzymuje się stale na dodatnim poziomie. Więcej mieszkańców przybywa do Powiatu niż z niego się wyprowadza. Na przestrzeni lat ogólny trend wskazuje jednak na coraz mniejsze wartości dla salda migracji. Oznacza to, że średnio, z roku na rok liczba osób przybywających do Powiatu maleje.

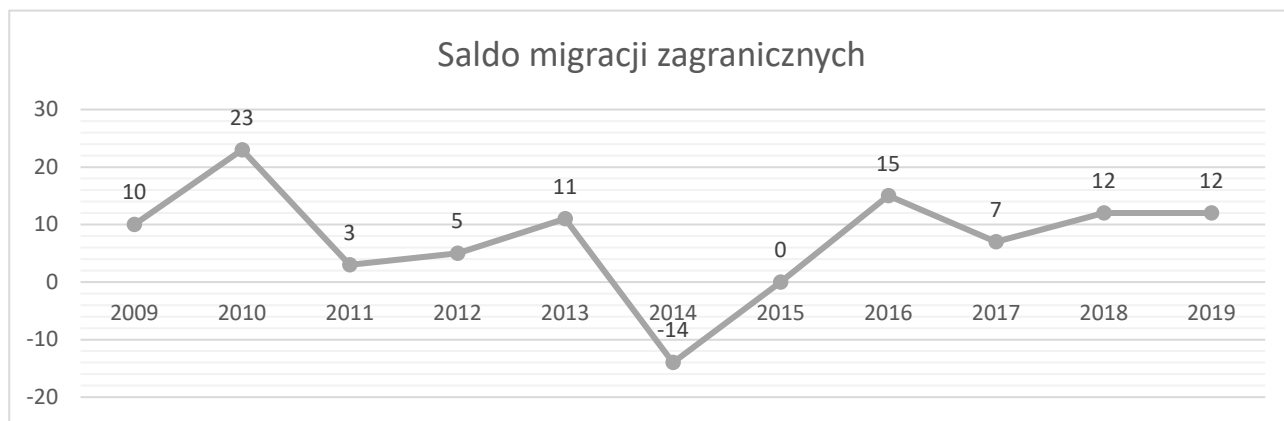

Wykres 6. Saldo migracji wewnętrznych (między Powiatami) na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)

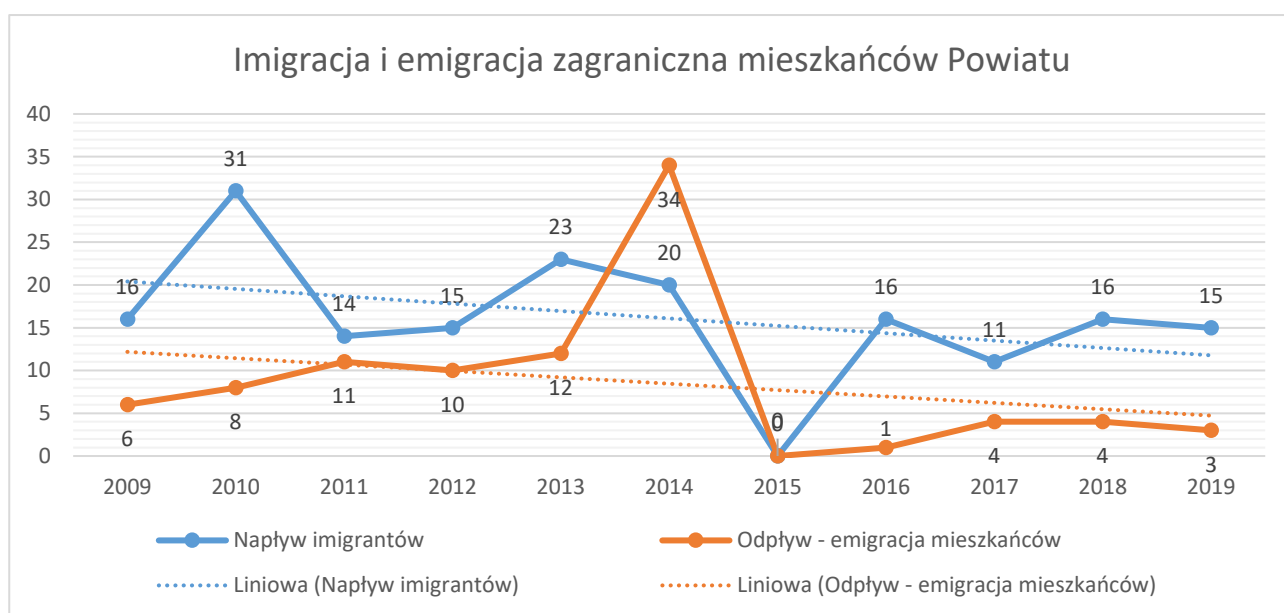

Wykres 7. Zestawienie napływu i odpływu mieszkańców na pobyt stały w Powiecie Piotrkowskim (Źródło: BDL)

Saldo migracji zagranicznych wskazuje niewielkie wartości dodatnie (z pojedynczymi wyjątkami). Średnio, utrzymuje się jednak ono na stałym poziomie, ok. kilkunastu osób przybywających do Powiatu. Migracje zagraniczne mają minimalny wpływ na liczbę ludności w gminie. Do Powiatu Piotrkowskiego imigruje nieco więcej osób z zagranicy niż mieszkańców Powiatu emigruje za granicę. Zauważalny jest ogólny trend spadkowy w migracjach w obu kierunkach. Coraz mniej osób zarówno emigruje, jak i imigruje. Taka sytuacja wiąże się z większą skłonnością do migrowania mieszkańców miast oraz osiedlaniem się imigrantów zagranicznych głównie w większych miastach.

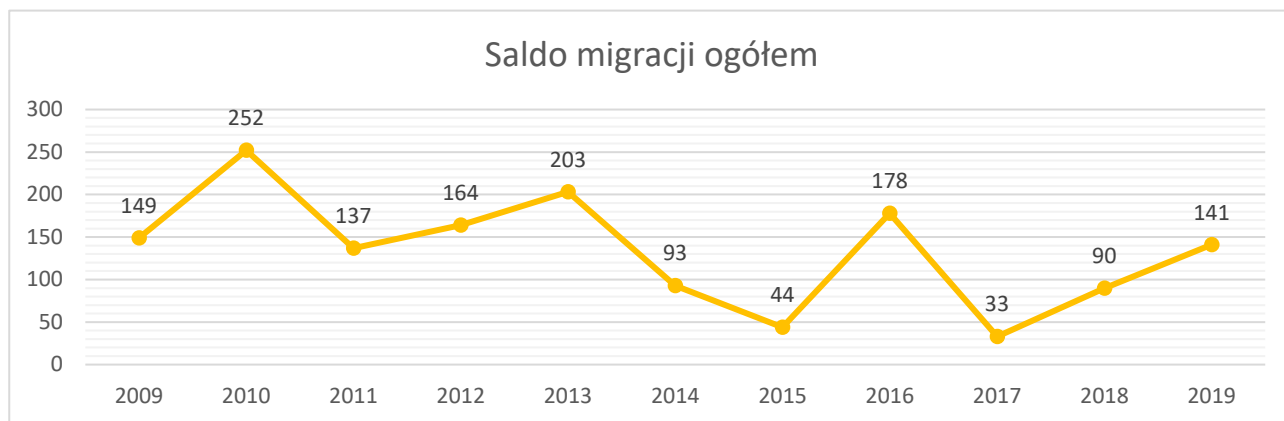
Wykres 8. Saldo migracji zagranicznych w Powiecie Piotrkowskim na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)

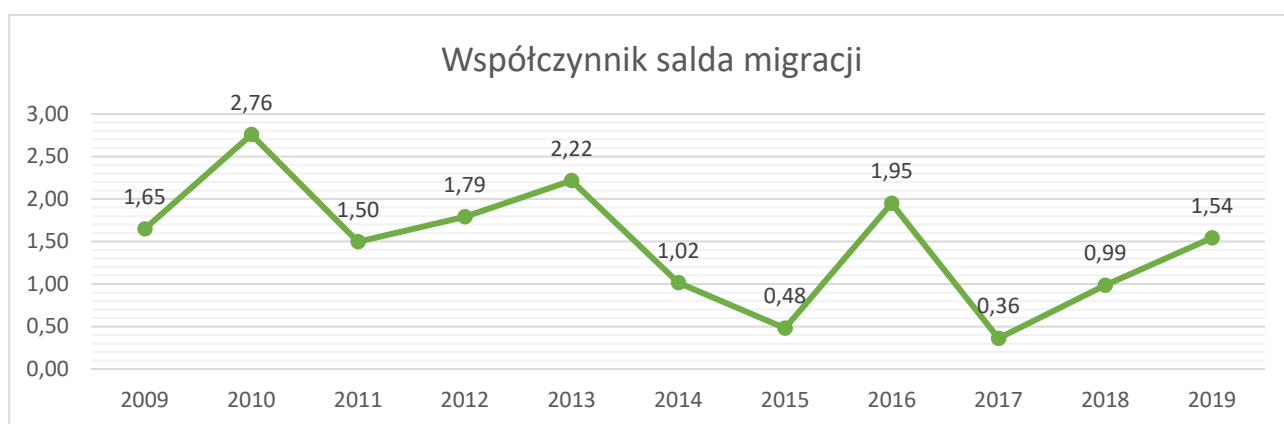
Wykres 9. Zestawienie liczby stałych imigrantów i emigrantów w Powiecie Piotrkowskim na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)

Ogólne saldo migracji na przestrzeni lat układa się tak samo jak opisane wyżej saldo migracji wewnętrznych. Migracje zagraniczne mają w nim marginalny udział. Współczynnik salda migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest niewielki i oscyluje w okolicach od 1 do 2 osób przybywających do Powiatu na 1000 mieszkańców.

Dodatnie wartości salda wiązać mogą się z negatywnym trendem suburbanizacji. Powiat Piotrkowski to przede wszystkim tereny wiejskie. Od lat w kraju obserwować można tendencję do przeprowadzania się mieszkańców z miast na przedmieścia. W tym przypadku z dużym prawdopodobieństwem migracje wewnętrzne wynikają z trendu przeprowadzania się mieszkańców Piotrkowa Trybunalskiego, który znajduje się w centrum Powiatu na tereny wiejskie. Jednocześnie obserwowany trend spadkowy salda migracji wiąże się najpewniej ze starzeniem się społeczeństwa i ujemnym przyrostem naturalnym.

Wykres 10. Ogólne saldo migracji dla migracji wewnętrznej i zagranicznej w Powiecie Piotrkowskim. (Źródło: BDL)

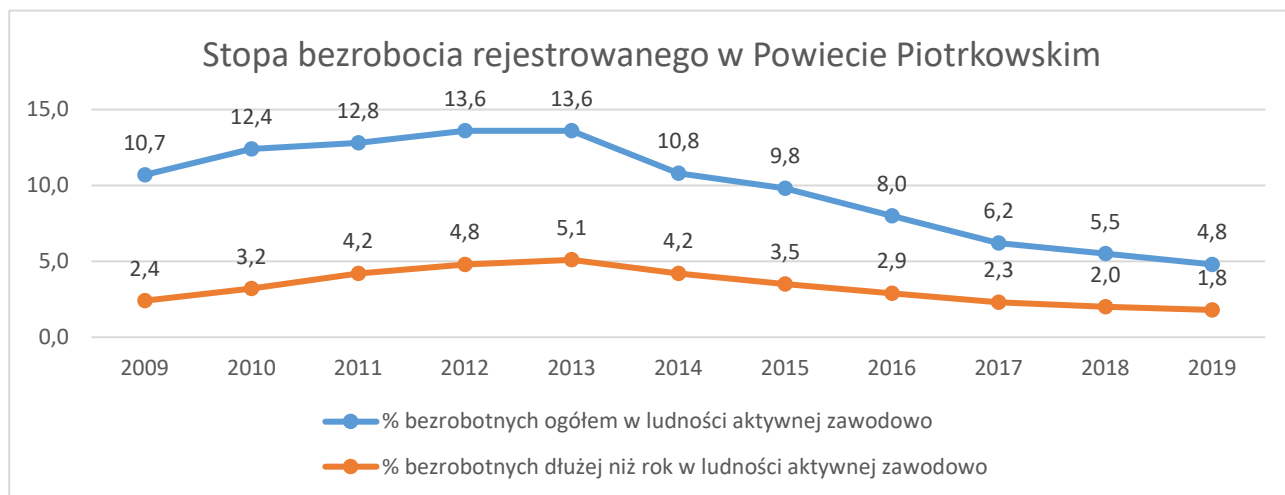

Wykres 11. Współczynnik salda migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców Powiatu. (Źródło: BDL)

STRUKTURA RYNKU PRACY

Od funkcjonowania rynku pracy w dużej mierze zależy poziom aktywności ekonomicznej. Praca to jedna z najważniejszych wartości społecznych i dóbr życiowych. Mieszkańcy aktywni zawodowo mają swój udział w wytwarzaniu produktu krajowego, co przekłada się na rozwój gospodarczy. Analizując dane statystyczne można dojść do wniosku, że w Powiecie Piotrkowskim od 2013 roku spada regularnie liczba bezrobotnych, a rośnie liczba osób pracujących.

Stopa bezrobocia w Powiecie w roku 2019 wynosiła 4,8%. Jest to znacząco niższy poziom niż w roku 2009 – 10,7%. Do roku 2013 odsetek bezrobotnych nieznacznie się zwiększał, jednak od tego momentu odnotowywany jest regularny spadek liczby bezrobotnych. Na dużo niższym poziomie stoi odsetek osób bezrobotnych długotrwale. W 2019 roku było to tylko 1,8% ludności aktywnej zawodowo. Tendencje są tutaj podobne jak w przypadku ogólnej stopy bezrobocia i w ostatnich latach odsetek długotrwale bezrobotnych regularnie się zmniejsza.

Wykres 12. Poziom stopy bezrobocia rejestrowanego w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Bezrobotni zarejestrowani dłużej niż rok											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba bezrobotnych	822	1 071	1 353	1 553	1 648	1 387	1 144	924	735	676	595
% bezrobotnych dłużej niż rok w ludności aktywnej zawodowo	2,4	3,2	4,2	4,8	5,1	4,2	3,5	2,9	2,3	2,0	1,8

Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani w Powiecie Piotrkowskim dłużej niż rok (źródło: BDL).

W ostatnich latach znacząco spadła liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Od 2013 roku, kiedy to zarejestrowano 519 osób, liczba ta regularnie spadała aż do 168 w roku 2019. Na przestrzeni lat obniża się też procent bezrobotnych absolwentów względem ogółu bezrobotnych. W 2012 roku było to 8,5%, a w 2019 już tylko 4,1%. Oznacza to, że coraz większa liczba absolwentów znajduje pracę zaraz po ukończeniu studiów i utrzymuje regularne zatrudnienie. W wielu przypadkach ich miejsce pracy znajduje się jednak poza terenem Powiatu.

Bezrobotni zarejestrowani z wykształceniem wyższym											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba bezrobotnych	290	392	422	503	519	379	342	299	237	227	168

Tabela 8. Bezrobotni z wyższym wykształceniem zarejestrowani w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Udział absolwentów uczelni w ogóle bezrobotnych								
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
% absolwentów	8,5	7,4	5,6	7,0	5,6	4,7	4,6	4,1

Tabela 9. Udział absolwentów uczelni wyższych wśród ogółu bezrobotnych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Według danych statystycznych coraz częściej zatrudnienie znajdują też osoby niepełnosprawne. W 2012 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 264 bezrobotnych oczekujących na pracę. Do roku 2019 liczba ta zmniejszyła się do 120. Może to oznaczać, że coraz więcej osób niepełnosprawnych znajduje zatrudnienie, a więc rynek pracy jest w coraz większym stopniu dostosowany do ich potrzeb.

Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy								
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba niepełnosprawnych	264	243	258	217	211	159	138	120

Tabela 10. Niepełnosprawni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy (źródło: BDL).

Analizując wskaźnik zatrudnienia zauważyć można, że na przestrzeni lat liczba osób pracujących w Powiecie wzrastała. W 2009 roku było to 110 osób na 1000 mieszkańców, natomiast w 2019 r. - 135 osób na 1000 mieszkańców.

Stopa zatrudnienia - liczba pracujących na 1000 mieszkańców											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba pracujących	110	105	103	104	109	119	117	115	123	134	135

Tabela 11. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

W Powiecie Piotrkowskim wśród zatrudnionych jest więcej kobiet. Co więcej z biegiem lat odsetek kobiet w ogóle zatrudnionych systematycznie rośnie. W 2009 roku kobiety stanowiły 50,91% zatrudnionych. W roku 2019 było to już 52,02%. W pewnym stopniu wiąże się to z wciąż rosnącym współczynnikiem feminizacji. Jednocześnie ze względu na w znacznym stopniu rolniczy charakter Powiatu duża część mężczyzn może zajmować się prowadzeniem własnych gospodarstw rolnych.

Pracujący w Powiecie Piotrkowskim w podziale na płci											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
L. pracujących ogółem	9 917	9 619	9 423	9 535	9 953	10 879	10 693	10 468	11 213	12 199	12 352
L. pracujących mężczyzn	4 868	4 673	4 611	4 623	5 004	5 379	5 295	5 148	5 451	6 012	5 926
% pracujących mężczyzn	49,09 %	48,58 %	48,93 %	48,48 %	50,28 %	49,44 %	49,52 %	49,18 %	48,61 %	49,28 %	47,98 %
L. pracujących kobiet	5 049	4 946	4 812	4 912	4 949	5 500	5 398	5 320	5 762	6 187	6 426
% pracujących kobiet	50,91 %	51,42 %	51,07 %	51,52 %	49,72 %	50,56 %	50,48 %	50,82 %	51,39 %	50,72 %	52,02 %

Tabela 12. Udział kobiet i mężczyzn wśród pracujących w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Na przestrzeni lat w Powiecie Piotrkowskim obserwuje się wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto. Jest to spójne z ogólną tendencją. W 2009 roku średnie wynagrodzenie wynosiło 2346,40 zł brutto. Natomiast do 2019 roku wartość ta wzrosła znacząco do 3986,06 zł. Jednocześnie jednak należy zauważyć, że przeciętne wynagrodzenie w Powiecie jest znacząco niższe niż wynosi średnia dla kraju. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2019 r. w kraju wynosiło 5181,63 zł. Poziom wynagrodzenia mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego systematycznie, powoli zbliża się do średniej krajowej. W 2009 roku było to 70,8%, natomiast w 2019 r. procent ten wzrósł do 76,9%. Poziom zarobków w Powiecie wciąż jednak odstaje znacząco od reszty kraju.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańca Powiatu Piotrkowskiego											
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Przeciętne wynagrodzenie brutto (zł)	2 346,40	2 463,77	2 651,98	2 804,34	2 886,28	2 957,04	3 058,72	3 196,29	3 436,14	3 695,68	3 986,06
% średniego krajowego wynagrodzenia	70,8	71,7	73,2	74,9	74,4	73,9	73,7	74,5	75,9	76,4	76,9

Tabela 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

2.2. WYMIAR SPOŁECZNY

EDUKACJA

W zarządzie władz Powiatu Piotrkowskiego pozostaje 5 zespołów szkół ponadpodstawowych. Poza podstawową ofertą dla szkół średnich prowadzą one także kształcenie dorosłych, w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych. Bazę dla szkolnictwa na poziomie ponadpodstawowych stanowią sieć szkół podstawowych, prowadzonych przez gminy Powiatu Piotrkowskiego. Problem zapewnienia opieki edukacyjnej, dla dzieci w wieku przedszkolnym i żłobkowym, jest rozwiązywany również na poziomie gmin.

Poziom kadry nauczającej i stan bazy edukacyjnej, pozostającej w zarządzie Powiatu, świadczy o odpowiednim przygotowaniu do świadczenia kompleksowych usług edukacyjnych. Za szczególnie korzystne należy uznać obecne w programach kształcenia zawodowego kierunków, jak kształcenie technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej czy przedsiębiorczości. Inne zawody w jakich kształceni są uczniowie szkół powiatowych to: technik żywienia i usług gastronomicznych, technik pojazdów samochodowych, technik mechanizacji rolnictwa, technik hodowca koni, technik rolnik, technik architektury krajobrazu, technik informatyk, technik leśnik, technik weterynarii, technik logistyk. Oferta ta jest w znacznym stopniu sprofilowana pod kątem dominujących obszarów funkcjonowania Powiatu – a więc rolnictwa i działania bazy logistycznej (magazynowej).

Pamiętać należy, że duży zasób szkół średnich, z których korzystają również mieszkańcy Powiatu znajduje się w Piotrkowie Trybunalskim. Są to świadczące dobrej jakości usługi edukacyjne licea ogólnokształcące oraz szkoły zawodowe. W mieście znajdują się też szkoły prywatne. W Piotrkowie zlokalizowana jest najbliższa dla Powiatu jednostka kształcenia na poziomie wyższym.

Ważnym elementem, w powiatowym systemie usług edukacyjnych jest Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Utworzona została w lutym 2013 r., ze względu na zapotrzebowanie na objęcie najmłodszych mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego pomocą psychologów, pedagogów i logopedów. Obsługę w zakresie obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej szkół ponadpodstawowych i innych placówek oświatowych, sprawuje Powiatowe Centrum Zarządzania Oświatą w Piotrkowie Trybunalskim.

Szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez samorząd powiatowy:

1. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Zawodowego im. Wincentego Witosa w Bujnach
2. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Juliusza Poniatowskiego w Czarnocinie
3. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Wolborzu
4. Zespół Szkół Ponadpodstawowych Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Władysława Reymonta w Szydłowie
5. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Sulejowie

Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez Powiat Piotrkowski

Zgodnie z arkuszami organizacyjnymi z dnia 30 września 2019 r. do 5 zespołów szkół prowadzonych przez Powiat uczęszczało łącznie 1639 uczniów, słuchaczy oraz uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych. 738 osób z tej grupy (45,03%) to uczniowie szkół dla młodzieży.

W ogólnej tendencji zauważyć można, że liczba uczniów w szkołach z roku na rok maleje. W pewnym stopniu wiąże się to z niżem demograficznym. Wpływ na spadek ogólnej liczby uczniów ma jednak również zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach dla dorosłych i na kursach zawodowych – względem roku 2018 odpowiednio o 50,90% i 15,39% mniej.

Uczniowie szkół ponadpodstawowych ogółem										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Uczniowie	2 216	2 112	1 926	1 680	1 484	1 416	1 265	1 127	961	738

Zauważyć można, że z biegiem lat malała liczba szkół w Powiecie. Względem roku 2010 jest ich już niecała 1/3. W 2019 roku 4 z 5 szkół świadczyły ofertę liceów ogólnokształcących. Zauważyć można, że w Powiecie mniejsza część uczniów uczęszcza do szkół o profilu ogólnym.

Szkoły średnie ogólnokształcące w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Szkoły	14	14	11	11	8	8	7	7	5	4
Uczniowie	878	936	864	766	587	543	482	452	388	bd
Absolwenci	200	244	284	293	193	217	202	137	142	bd

Przeważający odsetek uczniów w Powiecie uczęszcza do szkół profilowanych. Tego rodzaju ofertę obecnie mają 4 z 5 szkół Powiatowych. Ich liczba również zmalała względem lat poprzednich – niemal o połowę. W 2018 roku 55,8% uczniów szkół ponadpodstawowych w Powiecie uczęszczało do szkół zawodowych.

Szkoły średnie profilowane (zawodowe) w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Szkoły	7	7	7	6	5	4	4	4	4	4
Uczniowie	1 250	1 071	969	835	822	793	731	623	536	bd
Absolwenci	298	273	279	308	197	176	177	293	182	bd
% uczniów szkół ponadpodstawowych ogółem	56,4	50,7	50,3	49,7	55,4	56,0	57,8	55,3	55,8	bd

Wyniki egzaminu maturalnego w 2019 roku

Egzamin maturalny w 2019 roku odbył się w dniach od 6 maja do 23 maja, egzaminy ustne od 8 maja do 17 maja. Możliwa była również sesja poprawkowa w terminie 20-21 sierpnia 2019 r. Do egzaminu przystępowali absolwenci roku bieżącego oraz absolwenci z lat ubiegłych którzy nie otrzymali w latach wcześniejszych świadectwa dojrzałości.

Na 201 absolwentów szkół powiatowych w roku 2019 do matury przystąpiło 100 uczniów. Egzaminy zdało 70 osób, co stanowi 70% przystępujących. Zauważyć można, że do egzaminu przystępowała wyjątkowo mała liczba absolwentów – niecałe 50%.

Wyniki egzaminu zawodowego w roku szkolnym 2018/19

Egzamin zawodowy w szkołach Powiatu przeprowadzony w 2019 roku był w dwóch sesjach (styczeń-luty oraz czerwiec-lipiec). W roku tym do egzaminów zawodowych dopuszczonych było 847 absolwentów. Do egzaminu przystąpiło 608 osób. Z wynikiem pozytywnym zdało 469 osób, co stanowi zdawalność na poziomie 77,14%. Zauważyć można, że do egzaminów zawodowych podchodzi znacznie większa liczba osób niż do matury. Na wyższym poziomie sytuuje się również zdawalność.

Nauczyciele

W roku szkolnym 2019/20 w szkołach prowadzonych przez Powiat Piotrkowski zatrudnionych było 151 nauczycieli. 88 osób zatrudnionych jest w wymiarze pełnym, natomiast 63 w niepełnym wymiarze czasu pracy. Łączny wymiar etatów wynosi w przeliczeniu na pełne etaty to 121,56. Liczba nauczycieli zatrudnionych w Powiecie jest dość duża.

Internaty

W Powiecie Piotrkowskim internaty funkcjonują przy 3 szkołach. Są to odpowiednio ZS CKP w Bujnach, ZS CKU w Czarnocinie oraz ZS CKU w Wolborzu. Łącznie dostępnych jest w nich 290 miejsc. W 2019 roku w internatach mieszkało łącznie 180 osób. Świadczy to o wykorzystaniu internatów w 62,07%.

W Powiecie Piotrkowskim funkcjonuje również 7 szkół niepublicznych. Są to szkoły ponadpodstawowe dla dorosłych oraz jedno centrum kształcenia ustawicznego. W 2019 roku kształciły się w nich łącznie 672 osoby.

OPIEKA ZDROWOTNA

Dostępność do opieki zdrowotnej w Powiecie Piotrkowskim nie stoi na najwyższym poziomie. Jedyny obecnie szpital podległy pod Powiat to Powiatowe Centrum Matki i Dziecka w Piotrkowie przy ul. Roosevelta. Zapewnia opiekę kobietom oraz dzieciom na Oddziale Położniczo – Ginekologicznym, Oddziale Noworodków oraz Oddziale Dziecięcym. Drugim podstawowym szpitalem obsługującym mieszkańców Powiatu jest Samodzielny Szpital Wojewódzki im. Mikołaja Kopernika w Piotrkowie. Świadczone przez te jednostki usługi medyczne nie są jednak najwyżej oceniane, a mieszkańcy często wybierają alternatywę w postaci szpitali w okolicznych miejscowościach – Łodzi, Bełchatowie czy Tomaszowie. Dostępność do usług medycznych jest szczególnie utrudniona w ostatnim okresie w dobie pandemii SarsCov-2. Lokalne jednostki cierpią na niedobór personelu i miejsc dla pacjentów. W ostatnim czasie planuje się połączenie obu szpitali w jedną jednostkę świadczącą usługi medyczne z ramienia Powiatu.

Według danych z 2018 roku w szpitalu powiatowym łącznie dostępnych było tylko 28 łóżek. Nie jest to duża liczba w skali całego Powiatu w zestawieniu z miastem Piotrkowem. W latach 2016-2017 wartości były skrajnie odmienne ze względu na zmiany w strukturze organizacyjnej piotrkowskich szpitali.

Liczba łóżek w szpitalach ogólnych										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. łóżek	28	28	28	28	28	28	52	0	28	bd

Tabela 14. Liczba łóżek w szpitalach podlegających pod Powiat Piotrkowski (źródło: BDL).

W Powiecie, według danych statystycznych w 2018 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 4,9 średnio lekarza. Wartość ta jest niższa niż we wcześniejszych latach, jednak jednocześnie wzrosła w perspektywie ośmioletniej. Wartości te można uznać za niezadowalające.

Lekarze na 10 tys. ludności (personel pracujący ogółem)										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. lekarzy	3,1	3,5	-	6,3	4,9	4,5	4,7	5,3	4,9	bd

Tabela 15. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego (źródło: BDL).

W Powiecie Piotrkowskim zlokalizowanych jest 13 przychodni podległych Starostwu. Liczba ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie, chociaż pomiędzy 2011 a 2018 rokiem liczba ta była mniejsza (od 11 do 9 przychodni).

Liczba przychodni podległych Starostwu w Piotrkowie										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. przychodni	13	11	11	10	9	10	10	9	9	13

Tabela 16. Liczba przychodni podległych Starostwu Powiatowemu w Piotrkowie Trybunalskim (źródło: BDL).

Dostępność do aptek i punktów aptecznych stoi na dość dobrym poziomie. W 2019 roku było ich łącznie 27. Jest to wartość większa niż 2010 roku. Zauważyć należy jednak jednoczesny spadek tej liczby w roku 2019 względem roku 2018, aż o 5 punktów.

Liczba aptek w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. aptek	17	17	18	18	17	18	20	23	23	21
I. punktów aptecznych	7	8	8	8	8	7	8	9	9	6
łącznie	24	25	26	26	25	25	28	32	32	27

Tabela 17. Liczba aptek i punktów aptecznych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Profilaktyka zdrowotna i zdrowy tryb życia nie są wystarczająco promowane w Powiecie. Nie ma wielu szeroko zakrojonych działań promujących profilaktykę. W 2019 roku po raz pierwszy poprowadzono akcje profilaktyczne mające na celu podniesienie świadomości mieszkańców dotyczącej samokontroli ciśnienia krwi i poziomu cukru we krwi. Dodatkowo w szkołach Powiatu odbywają się regularne szkolenia dla uczniów z zakresu pierwszej pomocy oraz spotkania z zakresu promocji zdrowia. Odbywają się również okazjonalne akcje pomiaru ciśnienia krwi.

W ostatnim czasie ze względu na stan pandemii, dodatkowo utrudniony jest dostęp do usług medycznych i promocji zdrowia. Z tego względu konieczne są szczególne działania rozwijające powiatowy system opieki medycznej. Na problemy związane z dostępnością do usług medycznych odpowiada Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Zdrowotnych Mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020.

POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Powiatu realizują jednostki administracji samorządowej i pozarządowej. Do jednostek pomocy społecznej należą m.in.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, gminne ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze i inne. Ważnym elementem powiatowej polityki społecznej jest funkcjonowanie w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie: Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Nie-

pełnosprawności – instytucji kwalifikującej mieszkańców Powiatu do uzyskania grupy niepełnosprawności. Orzecznictwo Zespołu stanowi podstawę do ubiegania się o zatrudnienie, w szczególnych warunkach do ubiegania się o pomoc socjalną. W strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie działa również Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Piotrkowie Trybunalskim. Specjalizuje się on w zwalczaniu patologii społecznych.

Powiat realizuje również zadania w zakresie opieki nad osobami starszymi i wymagającymi całodobowej opieki za pomocą systemu domów pomocy społecznej. Realizowane są też zadania w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną. Ze względu na przemiany demograficzne wyzwaniem pozostaje problem zapewnienia pobytu w wyspecjalizowanych domach pomocy społecznej starszym, samotnym, niedołącznym, wymagającym stałej opieki, a także stworzenia sieci dziennych domów pobytowych dla osób starszych i samotnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie świadczy w szczególności pomoc dla dzieci i młodzieży opuszczającej placówki socjalne. Jest to głównie pomoc pieniężna na usamodzielnianie się i kontynuowanie nauki. Dla 4 wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych wypłacono łącznie 24.330,00 zł.

PCPR zajmuje się również wsparciem dla dzieci pozbawionych rodziny. Prowadzone są publiczne domy dziecka. Zadanie realizowane jest przez rodzinną pieczę zastępczą. PCPR prowadzi program „W rodzinie siła” który m.in. ma za zadanie promowanie rodzicielstwa zastępczego. W 2019 roku w 103 rodzinach zastępczych umieszczonych było 162 dzieci. W roku tym powstało 14 nowych rodzin, a ubyło 12. Na podstawie aktualnych danych statystycznych od lat główną przyczyną trafiań dzieci do rodzin zastępczych jest alkoholizm jednego lub obojga rodziców. Aż 70% ogółu rodzin zastępczych zamieszkuje w gminach: Sulejów, Moszczenica i Wola Krzysztoporska. Rocznie na pomoc tym rodzinom wydaje się ok. 1,5 mln złotych. Ponadto na terenie Powiatu funkcjonują 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego – Rodzinne Domy Fundacji „Happy Kids” w Czarnocinie i Sulejowie (łącznie pod opieką mają 20 dzieci). Prowadzone są one przez fundację na zlecenie Powiatu. Małoletni z Powiatu Piotrkowskiego przebywają również w ośrodkach instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych Powiatów – łącznie 29 osób w 2019 roku. Powiat przeznacza na realizację tego zadania środki w wysokości ok. 1,7 mln zł.

PCPR prowadzi również porady rodzinne, psychologiczne oraz prawne. W 2019 roku udzielono łącznie 567 porad. PCPR realizuje obowiązujący w Powiecie *Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018-21* oraz *Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2021 – 2023*.

W Powiecie działa również jeden dom pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym. Jest to Dom Pomocy Społecznej w Łochyńsku dla osób przewlekłe psychicznie chorych. W 2019 roku jednostka ta sprawowała opiekę nad 155 osobami. Na przestrzeni lat liczba ta utrzymywała się na podobnym poziomie.

W ramach wsparcia dla osób niepełnosprawnych PCPR oraz Powiatowy Urząd Pracy realizowały *Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017-2020*. Z wykorzystaniem dofinansowań z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizowane są zadania z zakresu rehabilitacji (w tym rehabilitacji zawodowej). Przy udziale środków PFRON prowadzone są również działania na rzecz aktywizacji zawodowej. Programem w 2019 roku objęte były 4 osoby, z czego 1 uruchomiła działalność gospodarczą.

W Powiecie Piotrkowskim dość duża liczba rodzin otrzymuje pomoc społeczną. Jednocześnie jednak zauważyć można, że z biegiem lat ta liczba malała. W 2019 roku były to 3183, a w 2010 aż 5051 rodzin. Może to świadczyć o poprawiającej się sytuacji materialnej lokalnej społeczności.

Rodziny otrzymujące pomoc społeczną										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. rodzin	5 051	4 897	4 501	4 164	3 830	3 531	4 001	3 988	3 750	3 183

Tabela 18. Liczba rodzin otrzymujących pomoc społeczną w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

W Powiecie duża liczba rodzin pobiera świadczenia w ramach programu 500+. Jednocześnie uważalne jest, że liczba dzieci, na które pobierane są świadczenia nie jest dużo większa od liczby rodzin. Świadczy to o tym, że w większości nie są to rodziny wielodzietne, a rodziny wychowujące jedno dziecko. Jednocześnie, odnotować należy znaczący spadek liczby przyznanych świadczeń w roku 2018 względem roku 2017. Może to świadczyć o coraz mniejszej liczbie rodzin decydujących się na wychowanie dzieci.

Liczba rodzin i dzieci, na które pobierane były świadczenia 500+					
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie			Liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie		
2017	2018	2019	2017	2018	2019
7 135	6 667	-	11 187	10 348	-

Tabela 19. Liczba rodzin i dzieci, na które pobierane były świadczenia 500+ w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

BEZPIECZEŃSTWO I PORZĄDEK PUBLICZNY

Poczucie bezpieczeństwa to jeden z kluczowych elementów determinujących percepcję jakości życia. Jest to jedno z podstawowych praw i potrzeb określanych w Konstytucji Rzeczypospolitej. Poczucie bezpieczeństwa na wysokim poziomie sprzyja rozwojowi człowieka. Zapewnienie bezpieczeństwa obywateli, jest jednym z podstawowych zadań JST – polega na eliminowaniu zjawisk zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców.

W zakresie utrzymania ładu i porządku publicznego teren Powiatu Piotrkowskiego obsługiwany jest przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Piotrkowie. Posterunki policji w Powiecie usytuowane są tylko w trzech gminach - Gorzkowicach, Grabicy, Sulejowie. Dodatkowo funkcjonują dwa posterunki wodne w Bronisławowie i Wolborzu.

Na terenie Powiatu w 2019 roku stwierdzono ogółem 1068 przestępstw. Nie jest to duża liczba i mieści się w granicach średniej na przestrzeni lat. Nie widać wyraźnego spadku lub wzrostu liczby przestępstw względem wcześniejszych lat. Pewnym odstępstwem były lata 2013 i 2018, kiedy to popełniono w Powiecie odpowiednio 1682 i 1875 przestępstw. Jak wskazuje Krajowa Mapa Zagrożeń i Bezpieczeństwa największa część przypadków złamania prawa to wykroczenia i przestępstwa drogowe (głównie przekroczenia prędkości i nieprawidłowe parkowanie). Dość powszechnym problemem jest również wyrzucanie odpadów w miejscach niedozwolonych i tworzenie dzikich wysypisk śmieci.

Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych							
Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. przestępstw	1 682	1 090	874	956	768	1 875	1 068

Tabela 20. Liczba przestępstw odnotowywanych przez policję w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

W Powiecie w 2019 roku odnotowano 1495 zdarzeń wymagających interwencji straży pożarnej. Jest to więcej niż w roku wcześniejszym, kiedy to odnotowano 1332 interwencje straży pożarnej. W 2019 roku 35,5% interwencji dotyczyło pożarów, 58,5% dotyczyło miejscowych zagrożeń. 6% ze wszystkich zgłoszeń okazało się być fałszywymi alarmami. Większość fałszywych alarmów pochodziła z instalacji wykrywania pożarów (47). 43 przypadki fałszywych zgłoszeń to były tzw. zgłoszenia „w dobrej wierze”. Jeśli chodzi o miejscowe zagrożenia były to głównie wypadki (35,1%), agresywne zachowanie owadów błonkoskrzydłych (25,8%) oraz związane z usuwaniem skutków intensywnych zjawisk atmosferycznych. (20,3%).

Jeśli chodzi o ilość wypadków przy pracy nie jest ona duża – oscyluje w okolicach 100 zdarzeń rocznie. W przeliczeniu na 1000 zatrudnionych widać, że wartości są zbliżone, jednak trend jest nieznacznie spadkowy. W 2018 roku odnotowano 6,5 wypadków na 1000 zatrudnionych, a w roku 2011 7,78 wypadków na 1000 zatrudnionych.

Poszkodowani w wypadkach przy pracy										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	117	110	99	99	83	79	109	103	113	97
Poszkodowani na 1000 zatrudnionych	bd	7,78	7,06	6,95	5,54	5,06	6,94	6,35	6,50	bd

Tabela 21. Liczba osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Pośród działań Powiatu, na rzecz bezpieczeństwa, wymienić należy wsparcie udzielane Wodnemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu, szczególnie w działaniach, na rzecz bezpieczeństwa wypoczywających nad Zalewem Sulejowskim.

Nad różnymi obszarami bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu czuwają również inne jednostki nadzorowane przez Starostę Powiatu Piotrkowskiego, m.in.: Powiatowy Inspektorat Weterynarii, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna oraz Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego. W obecnej rzeczywistości szczególnie ważna staje się rola Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej. Konieczne jest zapewnienie optymalnych warunków działania tej jednostki, dla zapewnienia największego możliwego bezpieczeństwa w stanie epidemii.

W przypadku zagrożeń nagłych i nadzwyczajnych, istotną rolę odgrywa Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, które w okresach, pozbawionych zagrożeń, pełni rolę bazy analityczno-informacyjnej Starosty i Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

SPORT I REKREACJA

Zadania z zakresu sportu i rekreacji nie należą bezpośrednio do kompetencji Starostwa. Władze Powiatu wspierają jednak różnego rodzaju inicjatywy służące poprawie stanu kondycji fizycznej mieszkańców i wypoczywających w Powiecie.

Infrastruktura sportowa w granicach Powiatu jest dość rozbudowana. W przeważającej mierze są to obiekty, spełniające wszelkie wymogi stawiane nowoczesnym obiektom, w zakresie bezpieczeństwa i funkcjonalności. Na terenie Powiatu Piotrkowskiego funkcjonuje kilka kompleksów boisk sportowych „Orlik 2012”, wielofunkcyjnych boisk sportowych, hal, sal gimnastycznych (najczęściej usytuowanych w pobliżu szkół, spełniających również funkcje zaplecza dydaktycznego dla potrzeb wychowania fizycznego). W Powiecie jest również kilka stadionów, na których rozgrywają mecze drużyny lokalnych Ludowych Zespołów Sportowych czy klubów piłkarskich.

Według danych GUS w Powiecie Piotrkowskim w 2018 roku funkcjonowały 33 kluby sportowe. Jest to liczba większa niż w latach ubiegłych. Świadczyć może to o coraz większym zainteresowaniu mieszkańców sportem.

Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS w Powiecie Piotrkowskim					
Rok	2010	2012	2014	2016	2018
Kluby sportowe	31	30	28	31	33

Tabela 22. Liczba klubów sportowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Analizując liczbę osób ćwiczących w Powiecie również zauważalny jest trend wzrostowy, co potwierdza, że mieszkańcy Powiatu coraz chętniej angażują się w aktywność fizyczną. W 2018 roku ćwiczyło ogółem 2502 mieszkańców. Jest to wzrost o blisko 500 osób względem roku 2010, kiedy to w klubach ćwiczyło 2069 osób. Zauważalnie więcej mężczyzn zaangażowanych jest w działanie w klubach. Blisko 80% ogółu ćwiczących to mężczyźni. Wśród mężczyzn również bardziej dynamicznie rozwija się zainteresowanie sportem.

Ćwiczący w klubach w Powiecie Piotrkowskim					
Rok	2010	2012	2014	2016	2018
Ćwiczący ogółem	2 069	2 029	2 341	2 391	2 502
Ćwiczący mężczyźni	1 467	1 475	1 787	1 832	1 927
Ćwiczące kobiety	602	554	554	559	575

Tabela 23. Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Liczba sekcji sportowych na przestrzeni lat utrzymywała się na zbliżonym poziomie. W 2018 roku odnotowano jednak najmniejszą ich liczbę – 66. Jednocześnie systematycznie wzrasta liczba trenerów, co może świadczyć o większym zapotrzebowaniu na usługi trenerskie, niezależnie od redukcji ilości sekcji sportowych. W 2018 roku, względem roku 2010 przybyło aż 18 trenerów (ich liczba w 2018 to 39).

Sekcje sportowe i trenerzy w Powiecie Piotrkowskim					
Rok	2010	2012	2014	2016	2018
Sekcje sportowe	67	76	72	71	66
Trenerzy	21	22	22	34	39

Tabela 24. Liczba sekcji sportowych i trenerów w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

W Powiecie podobnie jak w mieście Piotrkowie prężnie działają kluby zapaśnicze i podnoszenia ciężarów. Są to sporty bardzo popularne w regionie, a kluby prowadzone są na wysokim poziomie. Popularne są również piłka nożna oraz tenis stołowy. Powiat Piotrkowski wspiera działalność sportową organizując sportowe podsumowania roku z nagrodami. Nagradzani są najlepsi sportowcy, kluby, samorządy, szkoły, sekcje turystyczne itp.¹

Najlepsze Kluby Sportowe w 2019 roku:

- AKS PIOTRKÓW – zapasy styl klasyczny
- LUKS „Gryf” Bujny – podnoszenie ciężarów
- GUKS Gorzkowice klub wielosekcyjny - piłka nożna, szachy, tenis stołowy
- UKS Moszczenica – tenis stołowy
- UKS „Snikers” Rękoraj – bilard

Najlepsi Trenerzy – Wychowawcy Młodzieży:

- Karol Sala – AKS Piotrków – zapasy
- Bogusław Bereżny – ULKS „Snikers” Rękoraj – bilard
- Mariusz Próba - Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Rozprzy
- Izabela Dybała – Szkoła Podstawowa w Jarostach
- Mirosław Rypel – LKS „Błysk” Aleksandrów - piłka nożna

¹ <https://www.Powiat-Piotrkowski.pl/index.php?cat=informacje&page=sportowe-podsumowanie-2019-roku>

- Jadwiga Orlik – GUKS Gorzkowice - tenis stołowy
- Wiesław Wieczorkowski – UKS „FUKS” Sulejów – siatkówka
- Klaudia Jagodzińska - UKS Moszczenica - tenis stołowy

Nadzieje Sportowe:

- Kacper Latocha – UKS Moszczenica - tenis stołowy
- Antoni Stępień – UKS „Snikers” Rękoraj – bilard
- Anna Czabańska – GUKS Gorzkowice - tenis stołowy

Najlepsze sekcje Turystyczne:

- Gminne Zrzeszenie LZS w Woli Krzysztoporskiej
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Sulejowie
- Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi
- Gminne Zrzeszenie LZS w Moszczenicy

Na terenie Powiatu obecnie nie ma dużej różnorodności obiektów sportowych. Dominują głównie boiska i stadiony piłkarskie. Na podstawie danych statystycznych stwierdzić można znaczące pogorszenie sytuacji względem lat ubiegłych. O ile boisk piłkarskich i stadionów przybywa, zlikwidowano wiele obiektów, takich jak boiska do koszykówki, boiska do piłki siatkowej, czy korty tenisowe. Na terenie Powiatu nie ma również pływalni. Mieszkańcy poszczególnych gmin muszą korzystać z basenów dostępnych w mieście Piotrkowie. Za pozytywny można uznać trend budowy licznych siłowni zewnętrznych. O ile w roku 2016 funkcjonowała w Powiecie tylko jedna taka siłownia, o tyle w 2018 było ich już 22. Znacząco przybyło też boisk uniwersalnych, co może świadczyć, że chociaż w części zastąpiły one takie obiekty jak boiska do koszykówki czy siatkówki. Konieczny jest jednak rozwój różnorodnych obiektów sportowych, tak aby mieszkańcy Powiatu mieli szansę do rozwoju fizycznego i rekreacji na wiele różnorodnych sposobów.

Obiekty sportowe w Powiecie Piotrkowskim			
Rok	2014	2016	2018
Stadiony	8	7	9
Boiska piłkarskie	7	21	28
Boiska do koszykówki	3	2	0
Boiska do piłki siatkowej	3	3	0
Boiska uniwersalne	5	3	10
Korty tenisowe	5	1	0
Pływalnie kryte	0	0	0
Siłownie zewnętrzne	bd	1	22

Tabela 25. Liczba poszczególnych typów obiektów sportowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Powiat Piotrkowski organizuje również wydarzenia sportowe i rekreacyjne. W 2019 roku były to:

- Podsumowanie Roku Sportowo-Turystycznego Powiatu Piotrkowskiego
- Powiatowy Turniej Szachowy „Złota Wieża 2019”
- Turniej w piłkę nożną „Powiat Cup 2019”
- Mikołajkowy Turniej Szachowy Szkół Ponadpodstawowych
- Mikołajkowy Turniej w mini piłkę siatkową dla uczniów szkół podstawowych w 2 kategoriach wiekowych.

KULTURA

Infrastruktura kulturalna jest ważnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju regionalnego. Zachowanie dziedzictwa kulturalnego to nie tylko ochrona zabytków, ale również poszerzanie zbiorów bibliotecznych, muzealnych oraz organizowanie przez jednostki kulturalne imprez masowych. Rozwijanie infrastruktury kulturowej pozwala zaspokajać potrzeby społeczne mieszkańców w dziedzinie kultury.

W Powiecie Piotrkowskim działają liczne biblioteki z filiami. W 2019 roku było ich łącznie 34. Niepokojący jest jednak ogólny trend – na przestrzeni lat liczba bibliotek zmalała z 39 w 2011 roku do 34. Liczba ta wciąż jednak pozwala na wygodne korzystanie z usług bibliotecznych mieszkańców wszystkich rejonów Powiatu. Należy pamiętać jednak, aby utrzymać ten poziom i rozwijać ofertę istniejących obiektów bibliotecznych.

Liczba bibliotek i filii w Powiecie Piotrkowskim									
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Biblioteki i filie	39	39	38	37	35	35	35	34	34

Tabela 26. Liczba bibliotek z filiami w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Na przestrzeni lat, wzrosła natomiast w Powiecie liczba obiektów kultury, klubów i świetlic. W 2011 roku były to 4 obiekty, natomiast od 2015 - 6 obiektów. Jednocześnie jednak w ostatnich 5 latach nie powstał żaden nowy obiekt. Liczbę centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic można uznać za niewystarczającą. Tego rodzaju obiektów nie ma we wszystkich z 11 gmin Powiatu. Trend rozwojowy powinien być zachowany, aby zapewnić dostępność do tego rodzaju obiektów dla wszystkich mieszkańców.

Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice									
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. jednostek	4	4	5	5	6	6	6	6	6

Tabela 27. Centra, domy i ośrodki kultury, oraz kluby i świetlice w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Wymienione wyżej obiekty kultury organizują regularnie różnego rodzaju wydarzenia. Na przestrzeni lat widoczny jest wzrostowy trend uczestnictwa mieszkańców w tego rodzaju imprezach. W 2011 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w imprezach udział wzięło 299,5 osób, a w 2019 aż 663,8 – czyli 2 razy więcej. W najbliższych latach niemożliwe będzie utrzymanie takiego trendu ze względu na ograniczenia związane z pandemią. Wychodząc naprzeciw uwarunkowaniom imprezy organizowane na miejscu powinno się uzupełniać wydarzeniami organizowanymi online.

Liczba uczestników imprez w obiektach kultury na 1000 mieszkańców Powiatu									
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. uczestników na 1000 mieszkańców	299,5	199,8	201,9	211,5	85,6	379,3	285,6	392,6	663,8

Tabela 28. Liczba uczestników imprez w obiektach kultury w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

W Powiecie działają również różnego rodzaju grupy artystyczne. Ich liczba utrzymuje się średnio na zbliżonym poziomie, chociaż w perspektywie ostatnich 4 lat odnotowano wzrost liczby takich grup. W 2019 roku działały 24 grupy artystyczne, zrzeszające łącznie 324 członków. Liczba osób zaangażowanych w działalność grup utrzymuje się dość równym poziomem. W ostatnich latach jest ich nieznacznie mniej.

Grupy artystyczne działające w Powiecie i ich członkowie									
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Grupy artystyczne	25	25	36	27	23	21	18	21	24
Członkowie	364	336	375	345	348	286	235	289	324

Tabela 29. Grupy artystyczne i ich członkowie w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

W Powiecie funkcjonuje jeden obiekt muzealny. Jest to Muzeum historii Opactwa Cystersów w Sulejowie na Podklasztorzu. Muzeum to nie jest jednak odwiedzane przez liczne grupy osób. O ile do 2014 roku odnotowywano wzrost liczby odwiedzających, o tyle w późniejszych latach obiekt odwiedzało coraz mniej osób. W 2014 roku było 41,5 zwiedzających na 1000 mieszkańców, natomiast w 2019 już tylko 20,8 zwiedzających na 1000 mieszkańców Powiatu. Możliwe, że obiekt wymaga poprawy jakości eksponowania zbiorów, tak aby były bardziej atrakcyjne dla odwiedzających i większej promocji w regionie i poza nim. Inne obiekty muzealne znajdują się w mieście Piotrkowie Trybunalskim.

Zwiedzający muzeum na 1000 mieszkańców									
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zwiedzający	20,8	25,1	bd	41,5	35,0	24,1	35,1	39,5	20,8

Tabela 30. Zwiedzający obiekty muzealne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Na terenie Powiatu Piotrkowskiego nie organizuje się wielu imprez masowych. W niektórych latach nie było takich nawet w ogóle. Zauważalny jest powolny trend wzrostowy – w 2013 roku zorganizowano tylko 3 imprezy, natomiast w 2019 6 imprez. Z roku na rok w wydarzeniach tych brało też udział coraz więcej osób. Świadczy to o tym, że w kolejnych latach organizowano nie tylko więcej wydarzeń, ale też na większą skalę. W najbliższych latach nie będzie możliwe utrzymanie tego trendu. Jednak dla zachowania wysokiej dostępności wydarzeń kulturalnych należy rozważyć inne niż tradycyjne formuły ich organizacji.

Imprezy masowe organizowane w Powiecie Piotrkowskim							
Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. imprez	3	0	0	4	5	4	6
Uczestnicy imprez	800	0	0	5 800	6 300	6 000	8 400

Tabela 31. Liczba imprez masowych i ich uczestników w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA SPOŁECZNE

Na terenie Powiatu Piotrkowskiego działa ponad 350 stowarzyszeń (86), fundacji (16) i organizacji pozarządowych. Dominuje działalność jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (132 oddziały) i Kół Gospodyń Wiejskich (122). Działa również 5 kół pszczelarskich. Większość stowarzyszeń i organizacji ma charakter integrujący lokalną społeczność (np. Stowarzyszenie „Razem” dla Gorzkowic; Stowarzyszenie Przyjaciół Wolborza, Wolborskie Towarzystwo Kultury i Turystyki), zrzeszeń zawodowych (np. Związek Pszczelarzy), czy zrzeszeń osób prywatnych o charakterze hobbystyczno-rekreacyjnym (np. Koła Łowieckie, Koła Wędkarskie, Związek Hodowców Gołębi Pocztowych). W miejscowości Taraska, na terenie po byłym domu dziecka, prowadzi działalność fundacja „Art of Living”, która jest edukacyjną i humanitarną organizacją pozarządową typu non-profit. Prowadzona przez fundację działalność opiera się na realizacji projektów, związanych z eliminacją stresu i samodoskonaleniem. Dochód „Art of Living” przeznaczany jest na działalność charytatywną na całym świecie.

W Powiecie Piotrkowskim prężnie działają liczne Koła Gospodyń Wiejskich. Łącznie jest ich obecnie 122 we wszystkich gminach Powiatu. Ogółem w kołach czynnie działa 3412 osób, co stanowi ok. 4% mieszkańców Powiatu. W poszczególnych gminach działa następująca liczba kół:

- Gmina Aleksandrów – 5
- Gmina Czarnocin – 8
- Gmina Gorzkowice – 9
- Gmina Łęki Szlacheckie – 2
- Gmina Moszczenica – 20
- Gmina Ręczno – 2
- Gmina Rozprza – 14
- Gmina Sulejów – 12
- Gmina Wola Krzysztoperska – 34
- Gmina Wolbórz – 7
- Gmina Grabica - 9

Pod względem działalności ludowej szczególnie wyróżniają się gminy Wola Krzysztoperska i Moszczenica – działają w nich łącznie 54 koła gospodyń wiejskich, co stanowi 60% ogółu.

Do najliczniejszych grup stowarzyszeń działających w Powiecie, dla których organem nadzoru jest Starosta Powiatu zaliczyć należy kluby sportowe i jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. W 2020 roku na terenie Powiatu działa 26 klubów sportowych w formie stowarzyszeń, 33 uczniowskie kluby sportowe oraz aż 132 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Poza zabezpieczaniem Powiatu, biorą one również udział w licznych wydarzeniach kulturalnych i sportowych we wszystkich gminach.²

Na obszarze Powiatu zarejestrowanych jest 16 fundacji. Działają one w różnych obszarach, od promowania i wspierania lokalnego folkloru tradycji, zabytków, po działania oświatowe, wsparcie dla dzieci, osób wykluczonych itp..³ Należą do nich:

- Fundacja Wspierania Folkloru Wiejskiego i Miejskiego w Mzurkach - Mzurki 4a, 97-371 Wola Krzysztoperska
- Fundacja „Książka na Kresy” - ul. Zamkowa 61, 97-330 Sulejów
- Fundacja „Piekarnia Dobrych Uczynków” - Woźniki 38, 97-371 Wola Krzysztoperska
- Fundacja Badań Nad Sztuką Poprawnej Wymowy - Witów-Kolonia 7d, 97-330 Sulejów
- Fundacja XII – Wieczne Opactwo Cystersów w Sulejowie - ul. Władysława Jagiełły 1, 97-330 Sulejów
- Fundacja Na Rzecz Wspierania Kultury Fizycznej i Sportu Lokalnego - Trzepnica 64a, 97-352 Łęki Szlacheckie
- Fundacja Oświatowa „Jarosty” - Jarosty ul. Leśna 14, 97-310 Moszczenica
- Fundacja Toruńska Inicjatywa Obywatelska - ul. Garncarska 59, 97-320 Wolbórz
- Fundacja Iskra w Kulturze - Komorniki 58, 97-320 Wolbórz
- Fundacja Wyższy Smak - ul. Mokra 2, 97-510 Ręczno

² Wykaz stowarzyszeń dla których organem nadzoru jest Starosta Powiatu Piotrkowskiego (<https://Powiat-Piotrkowski.bip.net.pl/?c=424>)

³ Wykaz fundacji zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym dla których organem nadzoru jest Starosta Powiatu Piotrkowskiego (<https://Powiat-Piotrkowski.bip.net.pl/?a=2357>)

- Fundacja „Iglo”, ul. Rolnicza 124, 97-330 Sulejów
- Fundacja PS. Kultura, Tychów 64, 97-318 Czarnocin
- Fundacja Łukasza Krasonia „Wstań i Jedź” - ul. Częstochowska 50, 97 - 350 Gorzkowice
- Fundacja Masz Nosa – Pomagamy Zwierzętom - Bilska Wola – Kolonia 44, 97 – 330 Sulejów
- Fundacja Pingwinek - Kłudzice 45A, 97 – 330 Sulejów
- Fundacja „Trzewiczek.pl – zbiórki charytatywne.pl” - ul. Rynek Piastowski 28, 97 -340 Rozprza

W Powiecie działa także 86 stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, dla których organem nadzoru jest Starosta Powiatu Piotrkowskiego.⁴

EKONOMICZNA I SPOŁECZNA AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA

O aktywności ekonomicznej mieszkańców Powiatu świadczy opisana wyżej struktura rynku pracy. Nie jest to jednak jedyny czynnik określający aktywność mieszkańców. W największym stopniu o aktywności ekonomicznej świadczy rozwój bazy gospodarczej. W przypadku Powiatu Piotrkowskiego poziom aktywności nie jest najwyższy, jednak odnotowuje się stałą rozbudowę bazy gospodarczej. Oznacza to, że mieszkańcy coraz częściej zakładają różnego rodzaju działalności wpływające na rozwój ekonomiczny i gospodarczy regionu i lokalnej społeczności. W 2010 roku na 1000 mieszkańców przypadało 55 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru. Do roku 2019 liczba ta wzrosła do 71 podmiotów.

Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru na 1000 mieszkańców										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
p. gosp na 1000 mieszkańców	55	55	57	58	60	61	62	63	67	71

Tabela 32. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Coraz częściej mieszkańcy Powiatu decydują się również na otwieranie małej działalności zarejestrowanej na pojedyncze osoby fizyczne. W 2010 roku 46 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców prowadziło swoją działalność. W roku 2019 liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców wzrosła do 57. Nie są to wysokie wartości, jednak pozytywny jest trend wzrostowy. Należy wspierać przedsiębiorczość lokalnej społeczności, aby utrzymać wzrost lub go przyspieszyć.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. osób na 1000 mieszkańców	46	46	47	47	49	49	50	51	54	57

Tabela 33. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

⁴ Wykaz stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym dla których organem nadzoru jest Starosta Powiatu Piotrkowskiego (<https://Powiat-Piotrkowski.bip.net.pl/?a=2356>)

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

W Powiecie zauważyć można stały wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W 2019 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców funkcjonowało 3,4 tego rodzaju jednostek. Dla porównania w 2010 było to 2,41 tego rodzaju organizacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Aktywność społeczna mieszkańców sprowadzana jest głównie do uczestnictwa w różnych organizacjach pozarządowych współtworzących jeden z najważniejszych fundamentów sektora społecznego. 35% organizacji pozarządowych w Polsce to podmioty działające tylko lokalnie. Członkowie są bardziej zainteresowani na rozwiązywaniu lokalnych problemów. Tego typu organizacje, o wyłącznie lokalnej skali działania, spotykamy zarówno w środowisku wiejskim, jak i miejskim. Tendencja do powstawania coraz większej ilości tego rodzaju organizacji może świadczyć o coraz większej aktywności i świadomości społeczeństwa.

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. jednostek na 1000 mieszkańców	2,41	2,51	2,62	2,73	2,76	2,89	3,07	3,20	3,35	3,40

Tabela 34. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Powiat Piotrkowski współpracuje z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.⁵ Między innymi zlecana jest realizacja części zadań publicznych. Ponadto, Powiat wspiera działalność organizacji pozarządowych z zakresu pomocy społecznej, wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych, młodzieży, osób bezrobotnych.

Dla realizacji zadań przez NGO's rozpisywane są otwarte konkursy na oferty realizacji. W roku 2019 statystyki dotyczące konkursów rozkładały się następująco:

Otwarte konkursy ofert dla NGO ogłaszane przez Powiat Piotrkowski w 2019 r.						
	Liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych	Liczba złożonych ofert	Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotację w ramach otwartych konkursów ofert	Liczba dofinansowanych zadań publicznych	Wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetu Powiatu	Wysokość środków wykończonych
SUMA	5	16	12	12	309 040 zł	288 940 zł

Tabela 35. Liczba otwartych konkursów ofert dla NGO's ogłaszanych przez Powiat Piotrkowski w 2019 r. (źródło: dane archiwalne Starostwa Powiatowego).

Większość tego rodzaju zadań realizowano w ramach rozstrzygnięcia konkursu. W 2019 r. tylko 2 zadania zlecono pozakonkursowo. Zauważyć można, że nie ma znaczącej ilości składanych ofert względem ogłoszonych konkursów.

Starostwo Powiatowe wspiera również wszelką aktywność na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Odbywa się to między innymi poprzez współpracę z Kołami Gospodyń Wiejskich oraz z OSP. Wspierana jest przede wszystkim organizacja różnych wydarzeń kulturalnych i promujących Powiat Piotrkowski.⁶

⁵ Sprawozdanie z realizacji Rocznego Programu Współpracy Powiatu Piotrkowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za 2019 rok. (<https://Powiat-Piotrkowski.bip.net.pl/?c=420>);

⁶ jw.

W roku 2019 Starosta Powiatu Piotrkowskiego swoim patronatem objął łączne 44 wydarzenia i przedsięwzięcia. Są to różnego rodzaju imprezy, wystawy, koncerty, konkursy, zawody czy akcje charytatywne.

W Powiecie Piotrkowskim działa **Rada Seniorów Powiatu Piotrkowskiego**. Została powołana uchwałą Zarządu Powiatu w dniu 17 maja 2018 roku.⁷ Organizacja ta ma charakter konsultacyjny, doradczy, inicjatywny i opiniotwórczy. Członkowie Rady w aktywny sposób, samodzielnie lub we współpracy z władzami Powiatu inicjowali działania i wydarzenia skierowane do seniorów. Rada wspiera działania związane z aktywizacją środowiska senioralnego.⁸ W ramach swojej działalności Rada Seniorów:

- Organizuje posiedzenia;
- Bierze udział w spotkaniach wyjazdowych na terenie Powiatu;
- Bierze udział w konferencjach (np.: „Rady Seniorów jako element wzmocnienia dialogu z lokalnym samorządem” organizowana przez Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego w Łódzkim Domu Kultury 27 stycznia 2020 r.; Warsztaty i konferencja na temat budowania marki lokalnej Powiatu Piotrkowskiego w sierpniu 2020 r.);
- Bierze udział w wykładach i spotkaniach dla osób starszych (w tym, w roku 2020: Wykłady Profilaktyka Dla Seniorów, Gala Kobiet Wyjątkowych Ziemi Piotrkowskiej);
- Propaguje ważne informacje i komunikaty dla seniorów (np.: Zasady dla seniorów w czasie pandemii, akcja „Seniorze, zostań w domu!”);
- Organizuje szkolenia on-line dla seniorów;
- Publikuje biuletyn dla seniorów;
- Publikuje artykuły o tematyce historycznej.

Analogicznie w Powiecie funkcjonuje również Rada Młodzieży Powiatu Piotrkowskiego, nazywana również **Forum Młodzieży Powiatu Piotrkowskiego**. Zostało powołane w dniu 9 maja 2019 r. w oparciu o zarządzenie Starosty Powiatu.⁹ W skład Forum wchodzi 15 członków – po trzech przedstawicieli z każdej szkoły podległej Starostwu. Forum pełni funkcję informacyjno-promocyjną, konsultacyjną, opiniującą i inicjacyjną. Forum, zgodnie z regulaminem spotyka się co najmniej 2 razy w roku. W 2019 r. doszło do dwóch takich spotkań. W roku 2020 ze względu na stan epidemiologiczny nie odbyło się niestety żadne spotkanie. Nie zostały zorganizowane również żadne posiedzenia online. Do celów i zakresu działania Forum należą:

- Reprezentowanie interesów młodzieży wobec instytucji samorządowych, rządowych i pozarządowych;
- Zapewnienie możliwości uczestnictwa młodzieży w procesie podejmowania decyzji bezpośrednio wpływających na jakość edukacji na terenie Powiatu Piotrkowskiego;
- Kształtowanie postaw demokratycznych i obywatelskich wśród dzieci i młodzieży;
- Promocja kultury, sportu i ochrony środowiska;
- Wyrabianie umiejętności podejmowania decyzji wśród dzieci i młodzieży;
- Inicjowanie i organizacja życia kulturalno-sportowego dla dzieci i młodzieży;

⁷ Uchwała Nr 653/2018 Zarządu Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 17 maja 2018 roku w sprawie powołania Rady Seniorów Powiatu Piotrkowskiego

⁸ Działania Rady Seniorów Powiatu Piotrkowskiego w 2020 roku - raport

⁹ Zarządzenie nr 30/2019 Starosty Powiatu Piotrkowskiego z dnia 9 maja 2019 roku w sprawie powołania Forum Młodzieży Powiatu Piotrkowskiego oraz określenia zasad i trybu pracy Forum.

- Organizowanie pomocy charytatywnej;
- Propagowanie działań na rzecz obrony praw i godności ucznia.

W ramach działalności Powiatu Piotrkowskiego dla mieszkańców dostępna jest **Nieodpłatna Pomoc Prawna i Nieodpłatne Poradnictwo Obywatelskie**.¹⁰ W jej ramach prowadzone jest poradnictwo zarówno w wyznaczonych punktach, jak i telefonicznie oraz online. Z porad może korzystać każda osoba, której nie stać na odpłatną pomoc prawną, po złożeniu odpowiedniego oświadczenia. Na terenie Powiatu funkcjonują 4 punkty pomocy:

- Moszczenica przy ul. Piotrkowskiej 13, 97 – 310 Moszczenica - pomocy prawnej udziela radca prawny i adwokat;
- Trzepnica Kolonia 13A, 97-352 Łęki Szlacheckie - pomocy prawnej udziela radca prawny i adwokat;
- Gminne Centrum Kultury w Rozprzy, 97 – 340 Rozprza, Kościuszki 6 Pomocy prawnej udziela radca prawny i osoba wymieniona w art. 11 pkt 3 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej;
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Sulejowie, 97 – 330 Sulejów, Milejowska 21 - pomocy prawnej udziela radca prawny.

Trzy z nich prowadzone są przez Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Trybunalskim, ostatnie natomiast przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Regionu Piotrkowskiego - Euroaktywni z siedzibą w Rozprzy.

POCZUCIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ MIESZKAŃCÓW

Istotnym elementem wpływającym na możliwości rozwoju Powiatu jest poczucie lokalnej tożsamości mieszkańców. Im bardziej mieszkańcy czują się przywiązani do swojego miejsca zamieszkania, tym większe prawdopodobieństwo, że zostaną w danym miejscu i będą działać na rzecz rozwoju Powiatu. O tożsamości lokalnej możemy mówić, kiedy mieszkańcy traktują swoje miejsce zamieszkania jak małą ojczyznę. Przywiązanie rodzi się w oparciu o wspólne lokalne tradycje, historię i wyjątkowość regionu.

Dla zbadania poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego w 2020 roku przeprowadzone zostało badanie ankietowe techniką ankiety audytoryjnej i CAWI (mix-mode research). Przebadano grupę 166 osób.

Mieszkańcy Powiatu najsilniejszą więź czują ze swoimi miejscowościami zamieszkania. W najmniejszym stopniu czują się obywatelami świata. Blisko 80% całkowicie identyfikuje się ze swoją miejscowością oraz z Polską. Jednocześnie ponad 50% respondentów uznało, że odczuwa silną więź z Powiatem Piotrkowskim.

Znacząca część respondentów uznała, że lubi mieszkać w swojej miejscowości. W większości jednak osoby starsze stwierdzały, że wybierałyby tę samą miejscowość, z której pochodzą do ponownego zamieszkania. Takiego zdania było 65,2% respondentów. Wśród osób starszych było to odpowiednio 80% mieszkańców w wieku 51-64 lata i 96,7% w wieku powyżej 65 lat. Wśród osób do 30 roku życia 25% stwierdziło, że wolałby zamieszkać jednak za granicą.

¹⁰ Wg. art. 8a ust 1, pkt. 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej

Oceniając zadowolenie z życia w gminach Powiatu, mieszkańcy w większości uznali, że są zadowoleni z życia w danym miejscu. Tu również pozytywne opinie przeważały wśród osób starszych. Łącznie zadowolonych z życia w gminach Powiatu jest 60,8% badanych. Jednocześnie, aż 30,7% nie potrafiło jednoznacznie określić swojego zadowolenia. Z osób starszych 78,2 % osób w wieku 51-64 lata i 73,3% powyżej 65 r. wyraziło zadowolenie z życia w swoich gminach.

Ankietowani zapytani z czym w największym stopniu kojarzą swoją małą ojczyznę, w przeważającej większości odpowiedzieli, że z rodziną i domem – 85,9%. 41,1% osób uważa za małą ojczyznę miejsce, w którym czuje się dobrze. Respondenci odpowiadali również, że mała ojczyzna jest dla nich miejscem spokojnym, w otoczeniu przyrody, związanym z ich pochodzeniem i korzeniami, a także z miejscem pracy i działalności.

Ważnym elementem lokalnej tożsamości są tradycje regionu – w tym święta i produkty. Mieszkańcy za najważniejsze i najbardziej rozpoznawalne wydarzenia i produkty uznali: dożynki, lokalny miód i święto miodu, święto chleba, święto ziemniaka, święto kiszenia kapusty, święto wieprzowiny, oraz kugiel (rodzaj zapiekanki), prażoki (kluski ziemniaczane podsmażane z cebulką i boczkiem) i pierogi.

Istotna w budowaniu przywiązania do regionu jest również lokalna historia. Jako najważniejsze obiekty i wydarzenia historyczne, które należy w Powiecie kultywować ankietowani uznali: ruiny zamku w Majkovicach i Bąkowej Górze za czasów W. Łokietka; Trybunał Koronny w Piotrkowie i rozwój parlamentaryzmu; oddziały partyzanckie w okresie II wojny światowej w Ręcznie; Krystynę Skarbek w Łękach Szlacheckich, Bitwę pod Borową Górą, oraz obecność wojsk W. Jagiełły w Wolborzu.

Ankietowani oceniali również najbardziej wyjątkowe cechy Powiatu Piotrkowskiego. Najczęściej wskazywana była lokalizacja w centrum kraju (wybór 84,8% respondentów). W powiązaniu z tym 35,4% ankietowanych uznało za ważną dostępność do ważnych szlaków komunikacyjnych. Za wyjątkową cechą Powiatu uznano również bogatą historię i kulturę regionu (32,3% badanych). Powyżej 20% ankietowanych za cechy świadczące o wyjątkowości JST podało: atrakcyjność turystyczną, potencjał pszczelarstwa, przodowanie w województwie w hodowli trzody chlewnej, równinność obszaru sprzyjającą uprawie roli i hodowli oraz potencjał inwestycyjny regionu.

Respondenci ocenili również atrakcyjność Powiatu w porównaniu do innych jednostek samorządu terytorialnego. Aż 66,5% osób uznało, że jest tak samo atrakcyjny do odwiedzenia i zwiedzania jak inne Powiaty. 17,7% respondentów uznało, że Powiat Piotrkowski jest mniej atrakcyjny pod względem turystycznym. Badanie pokazało, że tylko 15,9% osób uznało Powiat za bardziej atrakcyjny od innych. Te wyniki wskazują, że **w niewielkiej przewadze Powiat Piotrkowski przez mieszkańców jest uznawany za mniej atrakcyjny od innych JST. Wskazuje to na możliwą potrzebę działań rozwijających ofertę turystyczną i lepszą jej promocję.**

Za dominującą dziedzinę funkcjonowania Powiatu przeważająca większość uznała rolnictwo – odpowiedziało tak aż 82,2% ankietowanych. Jednocześnie 42,8% osób uważa rolniczą działalność w Powiecie za jego wizytówkę. Inną dziedziną uznawaną za reprezentatywną jest turystyka regionu (wskazana przez 29,7% badanych).

Podsumowując według wyników badania większa część mieszkańców czuje silne lub bardzo silne przywiązanie do Powiatu Piotrkowskiego. Z kolei 27,3% czuje słabe bądź bardzo słabe przywiązanie

do miejsca zamieszkania. Oznaczać to może, że Powiat Piotrkowski jest miejscem przyjaznym do zamieszkania. Pozostają jednak pewne obszary, które wymagają poprawy, aby z życia w Powiecie była zadowolona jeszcze większa grupa mieszkańców.

2.3. WYMIAR GOSPODARCZY

MAJĄTEK, ŹRÓDŁA I WIELKOŚĆ DOCHODÓW POWIATU

Dochody budżetu Powiatu Piotrkowskiego w 2019 roku wynosiły 88,1 mln zł (wzrost z poziomu 70,2 mln zł w 2014 r.), zaś dochody majątkowe – 17,9 mln zł (wzrost z poziomu 6,8 mln zł). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody budżetu osiągnęły wartość 964,96 zł, co plasowało Powiat Piotrkowski znacznie poniżej średniej dla województwa łódzkiego (1127,93 zł). Niższe dochody ogółem na 1 mieszkańca miały wśród Powiatów województwa łódzkiego jedynie Powiaty: skierniewicki (759,07 zł), zgierski (898,78 zł) i łódzki wschodni (919,43 zł). Zmiana wielkości dochodów ogółem na przestrzeni lat 2014-2019 wynosząca 25,9% kształtowała Powiat Piotrkowski poniżej średniej dla Powiatów województwa łódzkiego (28,9%).

Korzystniej przedstawia się sytuacja w zakresie dochodów własnych. O ile ich wielkość w przeliczeniu na 1 mieszkańca pozostawała w 2019 roku (kiedy osiągnęła wartość 451,67 zł) niższa niż w województwie łódzkim (478,01 zł), o tyle tempo zmian dochodów własnych na przestrzeni lat 2014-2019 wynoszące 95,7% było istotnie wyższe niż w całym województwie (61,1%).

Wielkość dochodów własnych z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) wynosiła w 2019 roku 207,05 zł i była niższa niż średnia dla województwa łódzkiego (246,30 zł). Należy, jednakże podkreślić, że rosła ona w latach 2014-2019 w najwyższym tempie (81,2%) spośród wszystkich Powiatów województwa łódzkiego (średnio 65,7%). Z kolei wielkość dochodów własnych z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) wynosiła w 2019 roku zaledwie 3,53 zł, co znacząco odbiegało od średniej dla województwa łódzkiego (8,74 zł). Tym niemniej, także i w tym zakresie odnotowano duży postęp – dynamika zmiany w latach 2014-2019 wynosząca 301,1% należała do najwyższych spośród ogółu Powiatów województwa łódzkiego (wyższa została zanotowana jedynie w powiecie poddębickim – 508,4%) i bardzo silnie przewyższała średnią wojewódzką (30,8%).

Tabela 36. Wielkość dochodów budżetu Powiatu Piotrkowskiego (w PLN), 2014-2019 (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL).

Wymiar	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody budżetu Powiatu ogółem	70 206 974	65 780 771	69 425 833	73 752 529	74 186 109	88 080 027
Dochody majątkowe Powiatu ogółem	6 774 491	8 089 608	6 079 537	8 371 200	10 267 639	17 891 430
Dochody na 1 mieszkańca ogółem	766,72	720,10	760,62	808,39	813,43	964,96

Dochody na 1 mieszkańca – dochody własne	230,76	236,97	275,82	293,05	332,83	451,67
Dochody na 1 mieszkańca – dochody własne z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa z PIT	114,26	126,95	139,70	161,47	183,95	207,05
Dochody na 1 mieszkańca – dochody własne z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa z CIT	0,88	1,00	1,37	1,58	3,07	3,53

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

Według danych GUS na terenie Powiatu Piotrkowskiego w roku 2019 działalność gospodarczą prowadziło 6516 podmiotów. Przeważająca większość, bo aż 6333 to podmioty z sektora prywatnego – pozostałe należą do sektora publicznego. Na przestrzeni lat zauważalny jest wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów, co może świadczyć o ciągłym, dość jednostajnym rozwoju gospodarki. W 2010 roku ogółem było 5060 podmiotów. Jednocześnie zauważyć można, że rośnie liczba podmiotów prywatnych, natomiast regularnie ubywa tych z sektora publicznego. Świadczy to o procesie coraz powszechniejszego likwidowania spółek państwowych i innych podmiotów z sektora publicznego oraz o częściowej ich prywatyzacji. W roku 2019 było 169 podmiotów z sektora publicznego, kiedy 10 lat wcześniej było ich 184.

W Powiecie przybywa również osób fizycznych prowadzących działalność. Zwiększa się także liczba spółek handlowych, jednak jednocześnie jest coraz mniej tego rodzaju podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Może to świadczyć o tym, że firmy zagraniczne nie widzą dużego potencjału inwestycyjnego w Powiecie. Wśród podmiotów wzrasta również liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Dane te wskazują, że mieszkańcy Powiatu w coraz większym stopniu angażują się w jego funkcjonowanie i w życie społeczne.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sektor publiczny	184	184	182	184	184	185	184	176	172	169
Sektor prywatny	4 876	4 884	5 017	5 114	5 299	5 382	5 495	5 592	5 965	6 333
Ogółem	5 060	5 068	5 199	5 298	5 484	5 574	5 690	5 777	6 149	6 516
W tym										
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą			4 279	4 327	4 453	4 517	4 568	4 640	4 906	5 222
Spółki handlowe ogółem			149	171	189	219	230	242	253	257
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego			24	27	29	29	31	30	26	18
Fundacje	1	3	3	5	5	8	9	12	15	16
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	219	227	237	245	248	256	271	280	291	295

Tabela 37. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do REGON w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

W Powiecie Piotrkowskim najwięcej podmiotów prowadzi działalność z zakresu handlu hurtowego i detalicznego (1559 w 2019 roku). Jest to dość powszechne zjawisko dla wielu JST. Obiekty usług handlowych są najpowszechniejsze – w niemal każdej miejscowości zlokalizowane są różnego

rodzaju sklepy. Ze względu na dobrą dostępność komunikacyjną w Powiecie lokalizują się też różnego rodzaju hurtownie. Jednocześnie zauważyć można, że intensywnie rozwija się branża budownictwa. Na przestrzeni 10 lat przybyło blisko 400 podmiotów z działu budownictwa i w 2019 roku było ich aż 1088. Kolejną wyróżniającą się sekcją jest przetwórstwo przemysłowe. W roku 2019 zarejestrowane były 734 podmioty z tej branży. Tu jednak rozwój postępuje nieco wolniej – w roku 2010 podmiotów z sekcji C było 619.

Na kolejnym miejscu plasuje się transport i gospodarka magazynowa – w 2019 roku działało 496 podmiotów z tej sekcji. Obszar ten cały czas się rozwija, a w perspektywie 10 lat przybyło 129 podmiotów. Ten obszar gospodarki jest szczególnie istotny dla Powiatu Piotrkowskiego. Ze względu na dobrą lokalizację i dostępność komunikacyjną Powiat jest atrakcyjnym miejscem do rozwoju w branży transportu i gospodarki magazynowej.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 w Powiecie Piotrkowskim										
Sekcje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	301	305	307	314	291	285	291	297	288	288
B - Górnictwo i wydobywanie	16	17	18	20	21	17	19	18	18	19
C - Przetwórstwo przemysłowe	619	590	592	587	629	653	682	688	716	734
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	9	8	7	8	10	10	11	12	12	16
E - Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	21	22	24	22	24	26	24	22	25	23
F - Budownictwo	705	719	727	753	805	808	819	854	934	1 088
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	1 544	1 544	1 551	1 558	1 557	1 560	1 547	1 508	1 523	1 559
H - Transport i gospodarka magazynowa	367	389	390	398	384	393	406	430	472	496
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	120	120	130	119	116	118	113	109	116	119
J - Informacja i komunikacja	48	52	61	62	72	77	78	83	92	103
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	137	146	137	130	134	134	142	134	138	143
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	42	44	46	49	54	60	65	69	73	78
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	192	210	231	249	267	290	307	318	341	365
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	115	91	99	101	121	125	116	122	145	147
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	153	153	153	155	155	155	158	157	156	156
P - Edukacja	177	182	212	223	219	225	230	230	239	239
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	118	126	138	152	173	186	207	221	232	249
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	94	89	92	96	102	107	110	118	132	127
S i T - Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	282	261	284	302	350	345	364	387	496	566
U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem	5 060	5 068	5 199	5 298	5 484	5 574	5 690	5 777	6 149	6 516

Tabela 38. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON wg. sekcji PKD w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – POWSTAJĄCE FIRMY I WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

POWSTAJĄCE FIRMY

W Powiecie Piotrkowskim odnotowuje się stały i dość stabilny wzrost gospodarczy. Regularnie przybywa nowych firm, a coraz więcej osób decyduje się również na otwieranie własnej działalności. Co roku powstaje porównywalna liczba nowych podmiotów gospodarczych. W 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowano 7,81 nowych jednostek zarejestrowanych na 1000 mieszkańców. Analizując wskazany wyżej całościowy bilans ilości podmiotów gospodarczych zauważyć można, że w ogólnym rozrachunku liczba podmiotów gospodarczych rośnie, co znaczy, że dużo mniej firm i innych przedsięwzięć gospodarczych jest likwidowane względem przybywających nowych podmiotów. Szczególnie silny rozwój gospodarczy odnotowuje się w obszarach: budownictwa, przetwórstwa przemysłowego, transportu i gospodarki magazynowej, informacji i komunikacji, działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości, edukacji, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, oraz pozostałej działalności usługowej. Tendencja ta potwierdza, że wiodące zarówno teraz, jak i w przyszłości będą działania gospodarcze związane z transportem i logistyką oraz te oparte na wiedzy i innowacyjności. Zauważalny jest też pozytywny rozwój gospodarczy z zakresu świadczenia podstawowych usług poprawiających jakość życia mieszkańców - np. opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Jednostki nowo zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. jednostek na 1000 mieszkańców	7,25	5,86	5,61	5,86	6,73	5,89	6,06	6,24	8,16	7,81

Tabela 39. Jednostki nowo zarejestrowane w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Wg danych GUS w 2019 r. największa liczba firm noworejestrowanych w rejestrze REGON w Powiecie Piotrkowskim deklarowała prowadzenie działalności gospodarczej w Sekcji F dział 43 (Roboty budowlane specjalistyczne) – 152. W dalszej kolejności były to: Sekcja G dział 47 (Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi) – 63, Sekcja S dział 94 ((Usługi świadczone przez organizacje członkowskie) – 61, Sekcja F dział 41 (Budynki i roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków) – 45 oraz Sekcja G dział 46 (Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi) – 40.

W latach 2014-2019 najszybciej rosła liczba podmiotów w następujących działach gospodarki narodowej (o liczbie podmiotów min. 10): Sekcja M dział 70 (Działalność firm centralnych (head offices); Doradztwo związane z zarządzaniem) - 267%, Sekcja C dział 33 (Usługi naprawy, konserwacji i instalowania maszyn i urządzeń) - 100%, Sekcja H dział 49 (Transport lądowy oraz transport rurociągowy) - 71%, Sekcja A dział 01 (Produkty rolnictwa i łowiectwa oraz usługi wspomagające) - 67% oraz Sekcja F dział 43 (Roboty budowlane specjalistyczne) - 51%.

Tabela 40. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych nowo rejestrowanych w rejestrze REGON w podziale na sekcje i działy PKD w Powiecie Piotrkowskim (źródło: opracowanie własne w oparciu o BDL).

Sekcja/ dział*	Liczba podmiotów w rejestrze REGON		
	2014	2019	Zmiana %
Sekcja M dział 70	3	11	266,7

Sekcja C dział 33	5	10	100,0
Sekcja H dział 49	21	36	71,4
Sekcja A dział 01	12	20	66,7
Sekcja F dział 43	101	152	50,5
Sekcja S dział 94	42	61	45,2
Sekcja M dział 74	7	10	42,9
Sekcja G dział 46	30	40	33,3
Sekcja J dział 62	10	13	30,0
Sekcja F dział 41	35	45	28,6

* Wskazano wyłącznie te działy, w których w 2019 r. nowo rejestrowanych było min. 10 podmiotów. Sekcja M dział 70 (Działalność firm centralnych (head offices); Doradztwo związane z zarządzaniem); Sekcja C dział 33 (Usługi naprawy, konserwacji i instalowania maszyn i urządzeń); Sekcja H dział 49 (Transport lądowy oraz transport rurociągowy); Sekcja A dział 01 (Produkty rolnictwa i łowiectwa oraz usługi wspomagające); Sekcja F dział 43 (Roboty budowlane specjalistyczne); Sekcja S dział 94 (Usługi świadczone przez organizacje członkowskie); Sekcja M dział 74 (Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna); Sekcja G dział 46 (Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu hurtowego pojazdami samochodowymi); Sekcja J dział 62 (Usługi związane z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki i usługi powiązane); Sekcja F dział 41 (Budynki i roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków).

WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zarząd Powiatu wykazuje się szeroką perspektywą myślenia o rozwoju samorządu terytorialnego w oparciu o konkretne działania zamierzone do prowadzenia na wielu płaszczyznach. Obszar wsparcia przedsiębiorczości jest jedną z kluczowych. O ile zaangażowanie Powiatu Piotrkowskiego w rozwój Instytucji Otoczenia Rynkowego opisano w dalszej części niniejszego rozdziału, o tyle istotne jest przywołanie bardzo konkretnej propozycji promocji gospodarczej regionu i przedsiębiorczości zawartej w dofinansowanym ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 projekcie. Propozycja pt.: „Kompleksowa promocja i wsparcie w rozwoju internacjonalizacji przedsiębiorstw z wykorzystaniem potencjału gospodarczego Powiatu Piotrkowskiego jako klucz do zwiększenia międzynarodowej rangi gospodarczej Regionu Łódzkiego” została przedłożona wspólnie w partnerstwie z gminą Moszczenica do konkursu organizowanego przez Centrum Obsługi Przedsiębiorcy i uzyskała w 2020 r. wsparcie (na dzień 22.12.2020 r. nie podpisano jeszcze umowy o dofinansowanie) w ramach osi priorytetowej II. Innowacyjna i Konkurencyjna Gospodarka, działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw, poddziałanie II.2.2 Promocja gospodarcza regionu w kwocie: 1 545 242,61 PLN (wartość dofinansowania).

Głównym celem realizacji przedmiotowego projektu jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP regionu poprzez wzrost powiązań gospodarczych i kreowanie korzystnych warunków dla napływu inwestycji zagranicznych. Działania promocyjne w obszarze gospodarki i przedsiębiorczości mają przyczynić się zrównoważonego rozwoju Powiatu Piotrkowskiego, gminy Moszczenica i Regionu Łódzkiego, poprzez zwiększenie ich międzynarodowej rangi, zwiększenie ekspansji lokalnych i regionalnych przedsiębiorców na rynki zagraniczne, rozpoczęcie i/lub intensyfikację działalności eksportowej.

Celem pośrednim projektu jest wzrost konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej Powiatu Piotrkowskiego i Gminy Moszczenica oraz Regionu Łódzkiego na arenie międzynarodowej, w oparciu o istniejący potencjał gospodarczy i społeczny przy efektywnym wykorzystaniu narzędzi w postaci utworzonej sieci biur obsługi inwestorów (BOI) rozwijanych i planowanych do uruchomienia w wyniku realizacji niniejszego projektu.

Do celów szczegółowych projektu należy z kolei zaliczyć:

- stworzenie aktualnej oferty inwestycyjnej Powiatu i Gminy wraz z identyfikacją jak największej liczby przedsiębiorców działających na ich terenie (rozbudowanie banku firm i ofert inwestycyjnych),
- promocja w miejscach dużego przepływu potencjalnych inwestorów (wydarzenia gospodarcze o charakterze międzynarodowym), Powiatu i Gminy oraz Regionu jako obszarów atrakcyjnych do inwestowania,
- stymulowanie internacjonalizacji przedsiębiorstw z terenu Powiatu, Gminy i Regionu.
- wypracowanie kompleksowej oferty promocji gospodarczej, zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych przez MŚP działające na terenie Powiatu, Gminy oraz Regionu
- zbudowanie pożądanego wizerunku Powiatu i Gminy (Wnioskodawców) w ujęciu gospodarczym – zwiększenie ich rozpoznawalności w kraju i za granicą,
- napływ kapitału i inwestycji oraz integracja społeczności lokalnej i włączenie jej do realizacji podejmowanych działań w obszarze promocji gospodarki Regionu i przedsiębiorczości,
- inicjowanie inwestycji w nowe technologie, usługi wiedzochłonne oraz rozwój gospodarki opartej na wiedzy, w celu tworzenia trwałych nowych miejsc pracy i pośrednio do poprawy jakości życia mieszkańców Powiatu, Gminy oraz Regionu,
- wypracowanie pozycji Lidera regionu w produkcji i handlu żywnością (cel strategiczny w Strategii Powiatu),
- wzrost powiązań gospodarczych MŚP działających na terenie Powiatu, Gminy i Województwa oraz wzmocnienie ich świadomości co do korzyści wynikających z sieciowania, współpracy, budowania łańcuchów kooperacyjnych, uczestnictwa w przedsięwzięciach o charakterze „business to business”, co przełoży się na umocnienie ich pozycji na rynku lokalnym i regionalnym oraz umożliwi nawiązanie kontaktów z potencjalnymi partnerami z zagranicy,
- stworzenie przestrzeni spotkań z władzami samorządowymi wszystkich szczebli i MŚP już działającymi na terenie objętym projektem dla pionierów i innowatorów pochodzących z kluczowych dla Powiatu, Gminy i Regionu specjalizacji i branż, zainteresowanych działalnością i zagranicznymi inwestycjami,
- wsparcie (preferencje) dla Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji: zwłaszcza IT/ICT, Innowacyjne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze, Energetyka w tym OZE oraz branż strategicznych dla Powiatu i Gminy: przemysł meblarski, budownictwo, turystyka, włókiennictwo.

Projekt obejmuje zadania skoncentrowane na promocji gospodarczej Powiatu, Gminy i Regionu Łódzkiego wraz z funkcjonującymi na ich terenie przedsiębiorstwami, a także ich internacjonalizacji,

zdobywaniu nowych rynków zbytu, wspieraniu inicjowania powiązań kooperacyjnych w celu podniesienia konkurencyjności i promocji gospodarczej firm z RIS i branż strategicznych dla Wnioskodawców.

Projekt jest zgodny z założeniami RPO WŁ na lata 2014 – 2020 i wpisuje się bezpośrednio w Oś priorytetową II, Działanie II.2, Poddziałanie II.2.2 Promocja gospodarcza regionu. Aby zrealizować działania kompleksowej oferty promocji gospodarczej, zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych, w szczególności w zakresie rynków obejmujących RIS, zaplanowano następujące zadania:

1. Promocja podczas międzynarodowych wydarzeń gospodarczych za granicą.
2. Promocja podczas międzynarodowych wydarzeń gospodarczych w kraju.
3. Zakup niezbędnego wyposażenia stanowiącego integralną część projektu.
4. Biuro Obsługi Inwestora.
5. Współfinansowanie działań promocyjnych wynikających z planu promocji.
6. Zakup wartości niematerialnych i prawnych.

Projekt wpływa na tworzenie warunków dla internacjonalizacji działalności gospodarczej przedsiębiorstw poprzez działania zmierzające do wzrostu liczby inwestycji zagranicznych, rozwoju eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu za granicą przez przedsiębiorstwa z regionu oraz promowania rozwiązań ukierunkowanych na budowę międzynarodowej przewagi konkurencyjnej regionu - tworzenie powiązań korporacyjnych oraz wzrost ich innowacyjności (promocja regionu wśród zagranicznych inwestorów). Co więcej, projekt wpływa na budowanie powiązań gospodarczych, m.in. poprzez budowanie sieci międzynarodowej współpracy gospodarczej, tworzenie przestrzeni spotkań dla pionierów i innowatorów pochodzących z różnych branż i dziedzin.

Ważnym elementem projektu ma być dedykowana platforma internetowa – jako główny serwis informacyjny w zakresie gospodarczym. Dla potrzeb jej działania dotychczasowy system funkcjonujący pod adresem www.mpi-portal.moszczenica.eu zostanie rozbudowany o nowe funkcjonalności. Ten posiadany przez Gminę Moszczenica autorski system CMS dedykowany dla współpracy z przedsiębiorcami w wyniku rozszerzonych, dzięki partnerstwu z Powiatem działań, będzie także funkcjonował pod roboczą nazwą Instytut Biznesu Ziemi Piotrkowskiej (ostateczna nazwa będzie zatwierdzona w czasie realizacji projektu). Zostanie poszerzona baza ofert i przedsiębiorstw. Do bazy podmiotów (użytkowników) zostanie zaimportowanych i zaproszonych (dedykowany, spersonalizowany mailing) ponad 1000 podmiotów MŚP z województwa łódzkiego, które były beneficjentami innego projektu, w którym Gmina Moszczenica była partnerem pn. Mennica Usług Szkoleniowych. Ten autonomiczny portal o charakterze gospodarczo-ekonomicznym i zasięgu międzynarodowym, będzie zawierał bazę terenów inwestycyjnych dostępną online, która jest na bieżąco uzupełniana. Portal jest powszechnie dostępny, a treści są oferowane również w j. obcych. Za użytkowanie portalu nie są pobierane jakiegokolwiek opłaty. W bazie znajdują się oprócz tego informacje o warunkach lokalizacyjnych gminy i regionu, dostępnych zasobach pracy, trendach gospodarczych, barierach dostępowych itp., również o ofercie dodatkowej (np. kultura, edukacja, zdrowie). Planowane jest utrzymanie podziału na strefy funkcjonalne np. strefa inwestora, gospodarcza, ekonomia i pieniądze, nauka, przedsiębiorczość. Wszystkie informacje mają wspierać rozwój inwestycji na obszarze gminy i w regionie. Platforma jest doskonałym narzędziem do prowadzenia promocji gospodarczej o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej. Niniejsza baza ma przyciągnąć dodatkowo małych i średnich przedsiębiorców krajowych i zagranicznych, którzy opierać będą swoją produkcję lub usługi o lokalne specjalizacje

(m.in. IT, przetwórstwo rolno-spożywcze, OZE oraz inne branże i sektory strategiczne dla Powiatu i Gminy).

Promocja kompleksowych ofert inwestycyjnych, handlowych lub współpracy, będzie stanowiła podstawę działań w ramach wszystkich zaplanowanych w projekcie wydarzeń gospodarczych.

Ponadto, planuje się rozszerzenie działalności profesjonalnego Biura Obsługi Inwestora funkcjonującego w Gminie Moszczenica, którego pozytywne efekty podejmowanych działań w zakresie doradztwa i wspierania przedsiębiorczości uzasadniły decyzję o powołaniu takiej samej komórki organizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim. Działanie i wspólne osiąganie synergicznych efektów zostało uznane jako fundament do budowy systemu wsparcia gospodarki w województwie łódzkim. Tak opisane zadanie jest kontynuacją najlepszych praktyk i czerpie doświadczenie z efektów uzyskanych w ramach realizacji projektu: „Wzrost eksportu sektora MŚP w Łódzkiem w wyniku zastosowania nowoczesnych metod regionalnego marketingu gospodarczego przez gminę Moszczenica” dofinansowanego przez Centrum Obsługi Przedsiębiorcy. Powiat poprzez konkretne działania chce aktywnie tworzyć sieć informacji gospodarczej, która od kilku lat jest kreowana przez różnych partnerów życia gospodarczego: m.in. Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, samorządy szczebla lokalnego, IOB. Efekt synergii w działaniach oraz kompleksowość pomocy dla biznesu osiągnąć można jedynie poprzez wytworzenie systemu sieci doradczej. Działając lokalnie w gminie i w skali całego Powiatu powołane biura będą stanowić najlepszy istniejący w regionie łódzkim element diagnozy potrzeb przedstawicieli gospodarki. Wiedza zdobywana przez pracowników będzie stanowiła istotny wkład dla działalności tych komórek w przyszłości. Specjaliści zatrudnieni przez Powiat odpowiedzialni będą za szukanie firm zainteresowanych ekspansją, będą analizować pomysły firm na działalność międzynarodową. W ramach swojej działalności poszukiwać będą partnerów i kontrahentów dla rodzimych przedsiębiorstw, będą poszukiwać inwestorów - zarówno takich, którzy chcą rozpocząć działalność na terenie województwa łódzkiego, jak również szukających przedsięwzięć, w które mogą zainwestować.

Projekt wpisuje się w politykę inwestycyjną regionu określoną w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 i Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Łódzkiego – „LORIS 2030”. Wyodrębnione w SRWŁ obszary strategicznej interwencji opierają się na polityce terytorialno-funkcjonalnej, którą wskazuje na jednolitość ich potencjałów endogenicznych będących głównym czynnikiem rozwoju, oraz powiązania funkcjonalno-przestrzenne w układach wewnętrznych i ponadregionalnych, wpływające na wzrost konkurencyjności województwa i jego rozwój społeczno-gospodarczy. Dokładnie te same założenia będą stanowić podstawę do realizacji niniejszego projektu. Działania nakierowane na zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw sektora MŚP poprzez internacjonalizację, poszukiwanie nowych partnerstw i współpracy zagranicznej odbywać się będą poprzez projekty „zintegrowane”, oparte na współpracy jednostki samorządu terytorialnego – Powiatu Piotrkowskiego i Gminy Moszczenica oraz podmiotów działających w obszarze przedsiębiorczości i sektora nauki (innowacyjność). Umożliwi to wzmocnienie istniejących potencjałów, uzyskanie efektu synergii i wpłynie na wzrost efektywności wykorzystania środków finansowych. Poprawa spójności gospodarczej na poziomie regionalnym wymaga uruchomienia i wzmocnienia endogenicznych potencjałów (specjalizacje ujęte w projekcie: IT, Innowacyjne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze, OZE, ponadto branże strategiczne dla Powiatu i Gminy), obecnie często niewykorzystywanych ze względu na brak współpracy między partnerami gospodarczymi i jednostkami samorządu terytorialnego. Efektem projektu będzie wzrost liczby międzynarodowych kontraktów MŚP, zwiększenie międzynarodowej rangi gospodarczej regionu i umacnianie jego wizerunku, jako

miejsca atrakcyjnego dla przedsiębiorców i inwestorów zagranicznych, co bezpośrednio odnosi się do kierunków rozwojowych przypisanych dla obszarów sieci TEN-T.

Do grupy użytkowników projektu należy zaliczyć:

- inwestorów,
- zagranicznych przedsiębiorców (potencjalnych inwestorów w ramach branż obejmujących regionalne inteligentne specjalizacje Województwa Łódzkiego oraz branże strategiczne dla Powiatu i Gminy – produkcja mebli, budownictwo, turystyka, włókiennictwo),
- krajowych i zagranicznych kontrahentów dla lokalnych i regionalnych producentów, przedsiębiorstw z sektora MŚP działających w strategicznych branżach dla Powiatu, Gminy i regionu,
- przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego szczebla lokalnego, jak i regionalnego,
- przedstawicieli IOB; instytucji zrzeszających przedsiębiorców, branżowych izb gospodarczych, klastrów,
- mieszkańców Powiatu, Gminy i województwa łódzkiego zainteresowanych rezultatami projektu w tym np. rozpoczęciem działalności gospodarczej,
- ogół społeczeństwa.

Projekt na mocy umowy partnerskiej będącej wyrazem solidarnej woli współpracy stron będzie realizowany przez Powiat Piotrkowski - lidera projektu, w partnerstwie z Gminą Moszczenica.

STRUKTURA ROLNICTWA

Rolnictwo uznawane jest za jedną z wiodących gałęzi gospodarki Powiatu Piotrkowskiego. Przeważającą część obszaru jednostki zajmują tereny rolnicze. Jednocześnie jednak rolnictwo ma coraz mniejszy wpływ na rozwój gospodarczy regionu. Większą wagę zyskuje działalność z obszarów transportu i spedycji oraz przedsięwzięcia innowacyjne.

Uwagę zwrócić należy na liczbę podmiotów gospodarczych zajmujących się rolnictwem i pokrewnymi dziedzinami. Jest to jedna z podstawowych gałęzi, z którą kojarzony jest Powiat.

Ważne w rozwoju nowoczesnego rolnictwa są wsparcie ze strony różnych instytucji, kierowane do całego sektora. Dlatego cieszy fakt, iż w latach 2019-2020 Powiat Piotrkowski zrealizował następujące projekty, wpisujące się w Strategię Rozwoju Powiatu na lata 2014 - 2020:

- a) „Inkubator Przetwórstwa Lokalnego Miodów i Produktów Pszczelich Ziemi Piotrkowskiej” – Projekt dofinansowany z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Celem projektu było utworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego miodu i produktów pszczelich ziemi Piotrkowskiej na terenie gminy Wolbórz w celu udostępnienia jego infrastruktury dla pszczelarzy, producentów oraz innych podmiotów;
- b) „Inkubator Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego i Wyrobow Cukierniczych oraz Wypieków Pieczywa Ziemi Piotrkowskiej” - Projekt dofinansowany z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Celem projektu jest utworzenie inkubatora przetwórstwa owo-

cowo-warzywnego i pieczenia chleba ziemi Piotrkowskiej na terenie gminy Czarnocin Powiatu Piotrkowskiego w celu udostępnienia jego infrastruktury dla mieszkańców, gospodarstw agroturystycznych, kół gospodyń wiejskich i innych stowarzyszeń oraz małych firm (okres realizacji: 2021-2022);

- c) „Zakup ciągnika wraz z osprzętem do wykonania prac konserwacyjnych na sieci melioracyjnej Powiatu Piotrkowskiego” - Celem projektu jest zakup ciągnika wraz z osprzętem, dzięki któremu będzie możliwa konserwacja oraz renowacje rowów znajdujących się na terenie Powiatu Piotrkowskiego;
- d) „Kreowanie marki produktu lokalnego Powiatu Piotrkowskiego kluczem do rozwoju obszarów wiejskich” – Projekt dofinansowany z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Celem operacji jest opracowanie strategii kreacji i promocji Marki Produktu Lokalnego Powiatu Piotrkowskiego poprzez zorganizowanie i przeprowadzenie eksperckich warsztatów i konferencji.
- e) „Innowacyjne rozwiązania podstawą konkurencyjnej i efektywnej hodowli zwierząt zwiększającej potencjał regionu” – Projekt dofinansowany z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Celem projektu było pozyskanie szerokiej wiedzy przez mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego, w zakresie aktualnych, innowacyjnych rozwiązań stosowanych w hodowli poprzez zorganizowanie wyjazdu studyjnego.

STRUKTURA GOSPODARSTW

Na terenie Powiatu Piotrkowskiego funkcjonuje około 14 tysięcy gospodarstw rolnych. Przeważają podmioty usytuowane w sektorze pierwszym (rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo).

Ponad 3.800 rolników trudni się hodowlą bydła (mięsnego bądź mlecznego).

Na ich stanie jest obecnie ponad 28.000 sztuk bydła. Obsada bydła na terenie Powiatu wynosi około 30 sztuk na 100 ha użytków rolnych. Wiodącą w tej dziedzinie jest gmina Czarnocin z obsadą 49 sztuk na 100 ha.

5.661 rolników to producenci trzody chlewnej. W sumie w Powiecie jest obecnie blisko 440.000 sztuk świń. Blisko połowę z tej liczby, bo 195.000 produkuje zagłębie trzody chlewnej, czyli rolnicy z gminy Grabica. To stanowi 4% całej polskiej produkcji - 11,7 mln sztuk w czerwcu 2014 roku (dane z GUS), na 380 powiatów.

W Powiecie Piotrkowskim w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 6.516 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 288 (4,4%) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Z ogólnej ilości podmiotów gospodarki narodowej zajmujących się szeroko pojętym rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem, przytłaczająca większość, bo aż 251 podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej z sekcji Rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba podmiotów gospodarczych	301	305	307	314	291	285	291	297	288	288

Tabela 41. Liczba podmiotów gospodarki narodowej z sekcji Rolnictwa, leśnictwa i rybactwa w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Należy także wspomnieć, iż wartość dodana brutto z rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa dla Powiatu Piotrkowskiego z każdym rokiem rośnie, przy czym zauważyć można skokowy wzrost w latach 2015 – 2017, z 825 mln PLN aż do 1.200 mln PLN w 2017 roku.

PRODUKCJA ROLNA

Największą obszarowo gminą jest Wola Krzysztoporska – 17.041 ha (w tym użytki rolne 14.060 ha), a najmniejszą gmina Czarnocin – 7.274 ha (w tym użytki rolne 6.301 ha).

Pod względem przyrodniczym teren Powiatu jest znacznie zróżnicowany. Obszar centralny i zachodni są prawie bezleśne (6 ÷ 10%), natomiast w gminach położonych nad rzeką Pilicą, Luciążą, Czarną Konecką (obszar dawnej Puszczy Pilickiej), udział lasów jest wysoki.

Zalesienie w gminach:

- - Sulejów – 44%,
- - Ręczno – 37%,
- - Aleksandrów – 33%.

Obszary te i ich położenie stwarzają bardzo dobre warunki dla rozwoju agroturystyki.

Powiat Piotrkowski należy do jednych z największych zagłębi pogłowia zwierząt gospodarczych. Wskaźnik pogłowia sztuk zwierząt pozwala na sformułowanie wniosku o dobrej kondycji tej branży na terenie Powiatu. Pod tym względem Powiat Piotrkowski dominuje na tle pozostałych powiatów województwa łódzkiego (dane GUS, dane Powiatowego Inspektoratu Weterynaryjnego). Zauważalne są wyraźne tendencje wzrostowe, w 2003 roku pogłowie trzody chlewnej na terenie Powiatu Piotrkowskiego wynosiło 211.543 sztuk, zaś w marcu 2018 – 390.514. Ilość sztuk pogłowia bydła szacuje się na zbliżonym poziomie: rok 2003 – 29.881; rok 2018 – 28.991. Wyniki te wskazują na rosnący popyt na tego typu działalność. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem poszukiwane są nowe rynki zbytu, w tym także zagraniczne. W zaistniałej sytuacji pojawia się potrzeba producentów na poprawę swoich zasobów technicznych w postaci między innymi nowoczesnych maszyn rolniczych, materiałów budowlanych, pasz dla zwierząt.

Z perspektywy krajowej całkowita liczba gospodarstw utrzymujących trzodę, które w ciągu roku uzyskują 32–33 tuczniki od lochy wynosi zaledwie 2%.

Produkcja zwierzęca w Powiecie jest wysoka i przewyższa średni poziom produkcji krajowej, a w szczególności żywca wieprzowego. W gminie Grabica obsada trzody chlewnej dochodzi do 500 sztuk na 100 ha użytków rolnych, a średnia w Powiecie wynosi blisko 210 sztuk na 100 ha użytków rolnych, co daje Powiatowi pierwsze miejsce w województwie łódzkim.

Zgodnie z Informacjami od Powiatowego Lekarza Weterynarii w Piotrkowie, w 2019 wprowadzono na teren Powiatu Piotrkowskiego następujące ilości transportów zwierząt do hodowli i chowu:

- a) 2430 transportów świń, czyli ponad 943.000 świń;
- b) 44 transporty drobiu, czyli ponad 1.186.000 kurcząt;
- c) 87 transportów bydła, czyli ponad 4100 sztuk bydła.

Zmeliorowanych jest ogółem 37% całej powierzchni użytków rolnych. W strukturze zasiewów zboża zajmują 75% ze zdecydowaną przewagą żyta, a w następnej kolejności są to: mieszanki zbożowe, owies, jęczmień i pszenica. Około 10% powierzchni zajmuje uprawa ziemniaka. Pozostałą powierzchnię zajmują okopowe pastewne, kukurydza, rzepak i inne (warzywa gruntowe, zioła).

SKUP

Wartość skupu produktów rolnych w Województwie Łódzkim w latach 2017 - 2018

Skup ogółem: 2017 – 4.564 mln PLN; 2018 – 4.349 mln PLN;

Skup produktów roślinnych: 2017 - 911 mln PLN; 2018 - 970 mln PLN;

Skup produktów zwierzęcych: 2017 – 3.652 mln PLN; 2018 – 3.379 mln PLN.

Wartość skupu produktów rolnych na 1 ha w Województwie Łódzkim w latach 2017 – 2018

Ogółem: 2017 – 4.485 mln PLN; 2018 – 4.371 mln PLN;

Skup produktów roślinnych: 2017 - 895 mln PLN; 2018 – 975;

Skup produktów zwierzęcych: 2017 – 3.589 mln PLN; 2018 – 3.396 mln PLN.

Wartość skupu ważniejszych produktów roślinnych w Województwie Łódzkim w latach 2017 – 2018

Skup zbóż podstawowych: 2017 – 293 mln PLN; 2018 – 289 mln PLN;

Skup ziemniaków: 2017 – 72 mln PLN; 2018 – 82 mln PLN.

Skup buraków cukrowych: 2017 – 375 mln PLN; 2018 – 382 mln PLN;

Skup rzepaku i rzepiku: 2017 – 27 mln PLN; 2018 – 30 mln PLN;

Skup warzyw: 2017 – 178 mln PLN; 2018 – 164 mln PLN;

Skup owoców: 2017 – 264 mln PLN; 2018 - 408 mln PLN.

Wartość skupu ważniejszych produktów zwierzęcych w Województwie Łódzkim w latach 2017 – 2018

Żywiec rzeźny: 2017 – 382 mln PLN; 2018 – 361 mln PLN;

Bydło: 2017 – 94 mln PLN; 2018 - 97 mln PLN.

Z ww. danych, jak i innych obejmujących cały kraj wynika, iż skup ogółem rok do roku nieznacznie rośnie w odniesieniu do produktów roślinnych i maleje w odniesieniu do produktów zwierzęcych. Ma to związek z kilkoma aspektami, m.in.: zmianami żywieniowymi mieszkańców czy rosnącymi kosztami wytwarzania; szczególnie produktów zwierzęcych, gdzie niezmiennie istotne jest obniżanie kosztów poprzez uprzemysławianie i modernizowanie produkcji. Wdrożenie racjonalnych metod produkcji pozwoli na ograniczenie nakładu pracy i osiągnięcie wysokiej wydajności w stadach zamkniętych, a także między innymi regularne oferowanie grup warchlaków liczących po 500–1000 osobników.

Jeśli chodzi o produkcję trzody i bydła to województwo łódzkie zajmuje w Polsce miejsce 4 dla trzody i 3 dla bydła. Z uwagi na wzrost pogłowia bydła wzrasta nieznacznie także produkcja mleka.

Z danych statystycznych wynika także, iż następuje zauważalny wzrost produkcji buraków cukrowych i wręcz skokowy wzrost produkcji owoców.

PRZETWÓRSTWO

Rolnictwo odgrywa znaczącą rolę w gospodarce województwa łódzkiego i jak wykazano powyżej również w Powiecie Piotrkowskim. Główne uprawy to rzepak, rzepik, pszenica, żyto, buraki cukrowe i ziemniaki. Dodatkowo, szczególnie w Powiecie Piotrkowskim funkcjonuje znaczna liczba gospodarstw zajmujących się hodowlą trzody chlewnej i bydła oraz drobiu. Region stał się swoistym specjalistą w produkcji zwierzęcej - ponad 10% krajowej produkcji żywca wołowego i wieprzowego, powyżej 9% mięsa drobiowego, mleka i mięsa drobiowego przypada właśnie na Powiat Piotrkowski. Pomimo dostępu do świetnego jakościowo surowca, na terenie Powiatu nie funkcjonuje żaden znaczący przetwórcza mięsa. Hodowcy dostarczają swoją produkcję do powiatów ościennych m.in. opoczyńskiego (Zakład Przetwórstwa Mięsnego Nowakowski Sp. z o. o. w gminie Sławno), radomszczańskiego (Zakład Przetwórstwa Mięsnego Gaik w gminie Wielgomłyny), do zakładów zlokalizowanych w Piotrkowie Tryb. (np. Masarnia Bieniek, Przetwórstwo Mięsne Załoga sp. j.) oraz do innych zakładów w Łódzkiem i na terenie całego kraju.

Przetworzone produkty trafiają na rynek zarówno lokalny - powiatowy, krajowy, a także są eksportowane za granicę.

Przykładem dla współpracy pomiędzy produkcją rolną i przetwórczą mogą być gminy Grabica i Łęki Szlacheckie. Na obszarze pierwszej, zlokalizowanych jest ponad 1.200 gospodarstw rolnych, o średniej powierzchni ponad 8 ha, nastawionych głównie na produkcję zwierzęcą i roślinną. Gmina Łęki Szlacheckie z kolei wspiera działania takich firm, jak choćby „Kandy”, która zajmuje się przetwórstwem rolno-spożywczym na szeroką skalę. Jej produkty są eksportowane nie tylko na rynek europejski czy rosyjski, ale też turecki, chiński czy japoński.

PROBLEMY

Dane statystyczne oraz diagnoza społeczno-gospodarcza przeprowadzona w ramach przygotowań do opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020 ukazują duży potencjał inwestycyjny przedsiębiorstw rolniczych, ale przeważa w nich niski stopień innowacyjności.

Przykładem starej bazy sprzętowej może być liczba ciągników siodłowych w Powiecie Piotrkowskim, która jest niższa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców niż średnia w Polsce (10,9) i wynosi 10,3. Świadczy to o potrzebie modernizacji rolnictwa w celu sprostania wymogom rynkowym. Jednocześnie tylko znikoma część posiadanych przez mieszkańców ciągników (ok. 1,1 %) jest napędzana bardziej ekologicznymi paliwami niż olej napędowy czy benzyna. Należy nadmienić, iż używane w Powiecie ciągniki są stare, a tym samym mniej nowoczesne i wydajne od maszyn nowego typu. Najwięcej używanych ciągników ma od 10 aż do 30 lat. Co ciekawe, w ostatnich latach na palcach jednej ręki policzyć można nowe ciągniki, które weszły na stan wyposażenia piotrkowskich rolników i przedsiębiorców.

Jak zostało wcześniej nadmienione, przedsiębiorcy z Powiatu Piotrkowskiego stoją przed koniecznością wprowadzania w swoich firmach innowacji, aby sprostać konkurencyjnemu rynkowi europejskiemu. Konieczna staje się dla nich zarówno współpraca, wymiana doświadczeń z kontrahentami zagranicznymi, jak również znalezienie odpowiednich partnerów, zainteresowanych eksportem produktów wytworzonych przez naszych przedsiębiorców. Wskazane winny być także wszelkie działania mające na celu bezpośredni kontakt z importerami zagranicznymi, głównie z Europy Zachodniej oraz Dalekiego Wschodu.

Ogólnie dostępne dane wskazują na niezadowalający stan rozwoju przedsiębiorczości, niski stopień innowacyjności rolnictwa, niezadowalający dostęp do nowoczesnych technologii, szczególnie

z obszaru IT. Aktywność gospodarcza Powiatu opiera się na funkcjonowaniu średnich i małych podmiotów gospodarczych.

Niezmiernie ważne stają się także działania mające na celu budowę międzynarodowej przewagi konkurencyjnej Powiatu, wspieranie innowacyjnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego. Wykorzystanie powiązań gospodarczych tak w Polsce, jak i na wiece może mieć olbrzymi wpływ na napływ inwestycji zagranicznych do sektora rolno-spożywczego, co wpłynie korzystnie na modernizację także innych, niezależnych od danej inwestycji podmiotów zajmujących się rolnictwem.

Pozyskiwanie inwestycji produkcyjnych wydaje się sprzyjać rozwojowi społecznemu i zrównoważonemu w dłuższej perspektywie, zwłaszcza gdy inwestor wiąże się trwale z danym środowiskiem i prowadzi działalność ograniczając związane z nią koszty społeczne i ekologiczne.

GLEBY

Powierzchnia Powiatu wynosi 142.912 ha, z czego użytki rolne stanowią 95.806 ha.

Grunty orne stanowią 80.363 ha, zaś użytki zielone – 14.639 ha.

Dominują gleby klasy V i VI, które zajmują 43,1% powierzchni użytków rolnych, gleby IV klasy stanowią 37,5%, a II i III 19,4%.

W tym miejscu trzeba nadmienić, iż wielkość gruntów ornych w województwie łódzkim systematycznie spada. Postępująca urbanizacja powoduje, że coraz więcej gruntów, przeznaczana jest pod zabudowę mieszkaniową, usługową czy produkcyjną. Biorąc pod uwagę fakt, iż dominujące gleby są niższych klas oraz rewelacyjne położenie Powiatu przy głównych szlakach komunikacyjnych ogólnokrajowych i międzynarodowych, wpływa na racjonalność podejmowanych decyzji dotyczących odrabiania części gruntów. Tym niemniej należy zadbać by pozostały areał wolny był od klęsk żywiołowych jak na przykład susza (melioracja Powiatu) oraz by zwiększyć efektywność produkcji rolnej.

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Atrakcyjność inwestycyjna Powiatu Piotrkowskiego wynika przede wszystkim z jego atrakcyjnego usytuowania w centrum kraju oraz dostępności komunikacyjnej. Ta druga wiąże się przede wszystkim z lokalizacją skrzyżowań istotnych w skali kraju i Europy szlaków komunikacyjnych. Ważnym czynnikiem wpływającym również na atrakcyjność jest dostępny kapitał ludzki. W dobie rozwoju działalności innowacyjnych szans upatrywać można również w rozwijaniu infrastruktury teleinformatycznej. Problematiczne w gminach Powiatu Piotrkowskiego jest wypracowanie przez samorządy systemu zachęt i wsparcia dla potencjalnie pożądanym inwestorów, a w dalszej kolejności utrzymanie inwestycji na terenie danych jednostek. Negatywnym zjawiskiem jest wymieniony wcześniej odpływ inwestorów zagranicznych z terenu Powiatu. Zauważyć można, że nowe przedsiębiorstwa pojawiają się, jednak w ogólnym trendzie w szybszym tempie ubywa ich z Powiatu.

Liczba Spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w Powiecie Piotrkowskim								
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	24	27	29	29	31	30	26	18

Tabela 42. Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Wiodącą branżą w zakresie inwestycji są firmy logistyczne. Wiąże się to z uwarunkowaniami lokalizacyjnymi i dostępności. Na obszarze Powiatu Piotrkowskiego w ostatnich latach dynamicznie

rozwijały się firmy z tej branży lokujące tutaj swoje centra logistyczne i dystrybucyjne. Do najbardziej znanych i istotnych marek należy zaliczyć szwedzki koncern IKEA, niemiecki Kaufland oraz brytyjsko-holenderski Unilever. Rozwijają się również liczne mniejsze przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne. W ostatnich latach inwestycje w tej branż powstają jednak w mniejszym tempie ze względu na funkcjonowanie w rejonie Strykowa węzła autostradowego dróg A1 i A2.

INSTYTUCJE OTOCZENIA RYNKOWEGO

W Powiecie Piotrkowskim nie ma wielu instytucji otoczenia rynkowego. Działają podstawowe z nich takie jak oddziały banków - najczęściej niewielkie filie banków spółdzielczych na terenach wiejskich. W miejscowościach Powiatu działają też agenci ubezpieczeniowi będący reprezentantami firm działających w tej branży. W granicach Powiatu nie ma też instytucji takich jak inkubatory przedsiębiorczości, agencje rozwoju, izby gospodarcze, ośrodki wspierania przedsiębiorczości. Działają nieliczne fundacje i stowarzyszenia. Funkcjonują również nieliczne firmy zajmujące się obsługą przedsiębiorców – głównie biura rachunkowe.

Wyjątkowym, pozytywnym przykładem wśród gmin Powiatu, w obszarze wsparcia doradczego i infrastrukturalnego dla rozwoju przedsiębiorczości, może być gmina Moszczenica. W 2017 r. w wyniku realizacji projektu pt.: „Wzrost eksportu sektora MŚP w Łódzkiem w wyniku zastosowania nowoczesnych metod regionalnego marketingu gospodarczego przez gminę Moszczenica”, uruchomiono konkretne działania nakierowane na pomoc w rozwoju przedsiębiorczości. Celem głównym projektu było zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP regionu poprzez wzrost powiązań gospodarczych i kreowanie innowacji. „Moszczenica – Najbardziej innowacyjna gmina w Polsce” - podkreśla innowacyjność zarówno Powiatu Piotrkowskiego, jak i całego regionu, oraz jego nastawienie na rozwój przedsiębiorczości. W wyniku realizacji projektu zorganizowano dwie edycje Międzynarodowych Konferencji (wraz z targami branżowymi IT i produktów rolno-spożywczych), które stały się kilkudniowym forum wymiany doświadczeń i budowy powiązań przedsiębiorstw (w tym należących do Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji woj. łódzkiego). Przedstawiciele gminy i Powiatu Piotrkowskiego oraz przedsiębiorcy wzięli aktywny udział w międzynarodowych konferencjach towarzyszących, połączonych z wystawami targowymi oraz spotkaniach B2B z zagranicznymi partnerami. Co niezwykle istotne, w trakcie realizacji projektu powstało Biuro Obsługi Inwestora, zlokalizowane w Urzędzie Gminy Moszczenica stanowiące nie tyle nawet uzupełnienie brakującego elementu systemu informacji gospodarczej w regionie, co pierwszy, pilotażowy przykład w Powiecie Piotrkowskim, konkretnych działań wspierający przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów. W BOI, odpowiednio przygotowani doradcy obecnie świadczą usługi doradcze dla firm zarówno lokalnych, jak i przedsiębiorców zainteresowanych ulokowaniem własnej działalności w gminie i Powiecie Piotrkowskim.

Gmina Moszczenica i jej doskonała, partnerska współpraca z Powiatem Piotrkowskim zaowocowały kluczowym projektem dla rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu w Powiecie. Od dawna, przeprowadzane analizy, wnioski ze strategii rozwoju, diagnozy potencjałów wskazywały, że na konieczność zagospodarowania zdegradowanych terenów po Moszczenickich Zakładach Przemysłu Bawełnianego. Miała to być szansa na aktywizację społeczeństwa, stworzenie specjalnego obszaru podwyższonej aktywności gospodarczej (Moszczenickie Tereny Inwestycyjne) związanego z głównymi szlakami komunikacyjnymi (sieć TEN-T) oraz doskonały przykład promocji lokalnej gospodarki i lokalnych zasobów w tym również know-how w obszarze cyfryzacji i IT. W ocenie władz samorządo-

wych, lokalne firmy powinny uzyskać wsparcie w ramach zintegrowanego systemu promocji potencjału gospodarczego gminy i Powiatu. Powinien powstać system pomocy zewnętrznym inwestorom, chcącym lokalizować swą działalność na terenie gminy i Powiatu. Wychodzono z założenia, że, na poziomie gminnym, w kompetencji i zadaniach samorządów leży kreowanie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu, poprzez tworzenie sprzyjającego klimatu, tworzenie sieci infrastruktury technicznej, drogowej, komunikacyjnej, „przyjaznej” polityki fiskalnej gminy, uregulowanie spraw formalno-prawnych dotyczących terenów potencjalnie atrakcyjnych inwestycyjnie, poprzez posiadane zasoby ludzkie. Rozwój gospodarczy, jest podstawowym narzędziem kreowania rozwoju danego obszaru, sposobem na redukcję i łagodzenie skutków bezrobocia, źródłem kapitału do zadań publicznych w innych obszarach oraz przyczyniać się będzie również do ograniczania zjawisk patologii społecznej. Na tej platformie porozumienia i idei, powstały w wyniku realizacji kolejnego dofinansowanego ze środków RPO WŁ na lata 2014-2020 projektu: Moszczenickie Tereny Inwestycyjne.

Rysunek 1. Wizualizacja - Moszczenickie Tereny Inwestycyjne, budynek biurowy (źródło: dokumentacja projektowa inwestycji - zasób Urzędu Gminy Moszczenica).

W specjalnie przygotowanej infrastrukturze zapewniono doskonały dostęp do szerokopasmowego Internetu, dwa w pełni wyposażone pomieszczenia data center, z których mogą korzystać zlokalizowane w niej firmy reprezentujące sektor MŚP.

Jednakże, główny zasób instytucji wspierających przedsiębiorców zlokalizowany jest w mieście Piotrkowie Trybunalskim. Tam przedsiębiorcy w dużej mierze korzystają z podstawowych usług z zakresu obsługi przedsiębiorców, działa także Regionalna Izba Gospodarcza w Piotrkowie Tryb. W samym Powiecie potrzebne są jednak kolejne instytucje wspierające działalność firm i rozwój oparty na idei przedsiębiorczości.

DOSTĘPNOŚĆ USŁUG

USŁUGI EDUKACYJNE I KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO DLA RÓŻNYCH GRUP WIEKOWYCH

W roku szkolnym 2018/2019 w Województwie Łódzkim nastąpił spadek o 5,7 % liczby uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych. Powiat Piotrkowski jest jednym z tych, w których najmniej rodziców szukało miejsc w przedszkolach dla swoich dzieci. Na 100 miejsc, mniej niż 90 znalazło miejsce w przedszkolu. Najniższy stopień wykorzystania miejsc w przedszkolach we wskazanym okresie miał miejsce w największym mieście regionu – Piotrkowie Trybunalskim. W Powiecie Piotrkowskim znajduje się 80 jednostek wychowania przedszkolnego, z czego 27 to przedszkola prywatne.

Na objętym Strategią terenie umiejscowionych jest 45 szkół podstawowych, z czego tylko jedna jest szkołą niepubliczną. Według danych z Kuratorium Oświaty w Łodzi, żadna ze szkół pierwszego stopnia nauczania nie posiada oddziału integracyjnego.

W ramach jednostek organizacyjnych, Powiatowi Piotrkowskiemu podlega pięć Zespołów Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bujnach, Czarnocinie, Wolborzu, Szydłowie, Sulejowie, przy czym jednostka w Szydłowie jest Zespołem Szkół Ponadpodstawowych. Trzy z wymienionych szkół mają internaty.

W Powiecie w roku szkolnym 2018/2019 znajdowało się 9 gimnazjów, które z uwagi na reformę szkolną są jednak wygaszane.

Szkół ponadgimnazjalnych i policealnych w omawianym okresie było 15.

W Piotrkowie Trybunalskim zlokalizowana jest jedyna niepubliczna uczelnia wyższa, która w chwili obecnej jest w likwidacji. Swoją filię w Piotrkowie Trybunalskim ma Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

W roku 2018 Powiat Piotrkowski przeznaczył na szkolnictwo z budżetu, 19,2% wszystkich wydatkowanych pieniędzy.

Powiat Piotrkowski, widząc potrzebę ciągłego wspierania systemu edukacyjnego realizował bądź w dalszym ciągu realizuje między innymi wymienione poniżej projekty:

- a) „Wysoka jakość kształcenia w Sulejowie” – Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Celem głównym projektu jest przygotowanie placówek to pełnienia roli CKZiU oraz podniesienie efektywności kształcenia w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Sulejowie, dla której Wnioskodawca - Powiat Piotrkowski, jest organem prowadzącym poprzez doposażenie pracowni, doskonalenie kadry nauczycielskiej oraz zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcących się w ZS, dzięki realizacji m.in. kursów, szkoleń i staży w sektorach RIS;
- b) „Podniesienie kształcenia zawodowego w Powiecie Piotrkowskim” - Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Celem głównym projektu jest podniesienie efektywności kształcenia w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Juliusza Poniatowskiego w Czarnocinie (ZSCZ) i Zespole Szkół Centrum Kształcenia Zawodowego im. W. Witosa w Bujnach (ZSB), dla których Wnioskodawca - Powiat Piotrkowski

jest organem prowadzącym, poprzez doposażenie pracowni, doskonalenie kadry nauczycielskiej oraz zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcących się w ZS, dzięki realizacji m.in. kursów, szkoleń i staży w sektorach RIS;

- c) „Zdalna szkoła w Powiecie Piotrkowskim”. Konkurs Grantowy Zdalna Szkoła – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego. Celem głównym projektu było przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Powiecie Piotrkowskim;
- d) „Utworzenie pracowni edukacyjnej pn. ‘Zielona Pracownia’ przy ZSCKZ w Bujnach” - dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Celem projektu było podniesienie jakości kształcenia poprzez modernizację infrastruktury edukacyjnej szkoły w Bujnach, podniesienie atrakcyjności placówki edukacyjnej oraz utworzenie miejsca o tematyce edukacyjnej dostępne dla uczniów oraz mieszkańców;
- e) „Utworzenie pracowni edukacyjnej pn. ‘Pszczeli dom’ przy ZSCKU w Wolborzu” – dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Celem projektu było podniesienie jakości kształcenia poprzez modernizację infrastruktury edukacyjnej szkoły w Wolborzu, podniesienie atrakcyjności placówki edukacyjnej oraz utworzenie miejsca o tematyce edukacyjnej dostępne dla uczniów oraz mieszkańców;
- f) „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID - 19” - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020. Celem projektu było wzmocnienie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, w zakresie bezpiecznej realizacji zadań tych podmiotów w okresie epidemii Covid-19.

USŁUGI ZWIĄZANE Z KULTURĄ, SPORTEM I REKREACJĄ

Niezmiernie istotne dla mieszkańców Powiatu są miejsca krzewienia kultury fizycznej. Można zauważyć, iż liczba klubów w Powiecie systematycznie rośnie. W roku 2016 było ich 31 natomiast 2 lata później - 33, a w 2020 - 27 (nie wliczając w to Uczniowskich Klubów Sportowych). Wraz z ilością klubów zwiększa się także liczba trenerów i instruktorów, dbających o prawidłowy rozwój członków. W Powiecie Piotrkowskim znajduje się 28 boisk piłkarskich (*dane na rok 2018), 9 stadionów z czego tylko 5 przystosowanych jest dla osób niepełnosprawnych, 10 boisk uniwersalnych i 4 hale/sale gimnastyczne, z czego tylko jedna „duża”. Olbrzymi niedobór zaobserwować można wśród siłowni zewnętrznych, których jest tylko 3. To właśnie te miejsca najczęściej odwiedzane są przez osoby starsze, dla których jest to jedyna możliwość wykonania ćwiczeń poprawiających ich tężyznę fizyczną, a co za tym idzie poprawiające także ich zdrowie psychiczne.

W Powiecie znajdują się 34 biblioteki publiczne z łącznym księgozbiorem ponad 360.000 wolumenów. Widocznym problemem jest dostosowanie tych obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych. Tylko 6 z nich przystosowana jest w całości dla osób niepełnosprawnych. Ponieważ czytelnicstwo jest domeną osób głównie starszych wskazane by było przystosowanie, jak największej liczby obiektów dla potencjalnych czytelników. Jednocześnie istnieje potrzeba przygotowania większej ilości stanowisk komputerowych z dostępem do internetu, których w 2019 roku było 68 z czego tylko 23 miały dostęp do internetu szerokopasmowego. Wydaje się niezbędnym, dalsza cyfryzacja zbiorów oraz przygotowanie informatyczne możliwości dokonywania składania zamówień na wolumeny w internecie.

W Powiecie zlokalizowane jest tylko jedno muzeum, w którym w 2019 roku nastąpił znaczny spadek (o około 40%) zwiedzających.

USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ DLA OSÓB WYMAGAJĄCYCH WSPARCIA

Placówki stacjonarnej pomocy społecznej w Powiecie – 6, w których jest 330 miejsc. Nadmienić trzeba, iż praktycznie wszystkie miejsca są zajęte co sugerować może potrzebę stworzenia dodatkowych miejsc. Nadmienić trzeba, iż liczba osób korzystająca ze środowiskowej pomocy społecznej była zawsze wyższa niż średnio w województwie łódzkim, przy czym wskaźnik ten coraz bardziej się wyrównuje.

Z ogółu wydatków budżetu Powiatu Piotrkowskiego w 2018 roku przeznaczono 15,4 % na pomoc społeczną i inne zadania w zakresie polityki społecznej.

Dom Pomocy Społecznej w Łochyńsku posiada 155 miejsc dla osób wymagających całodobowej opieki oraz tych, którym nie można zapewnić pomocy środowiskowej w formie usług opiekuńczych.

Powiat Piotrkowski kładzie duży nacisk na realizowanie niezbędnych dla społeczeństwa projektów z zakresu pomocy społecznej. Flagowymi projektami w tym zakresie z pewnością są:

- a) „*PoCUŚ – Piotrkowskie Centrum Usług Środowiskowych*” – Projekt realizowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.

Celem głównym projektu jest rozwój, a co za tym idzie zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych na terenie Powiatu na co składać mają się:

- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w gminie Wolbórz;
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w gminie Moszczenica;
- Klub seniora w Gminie Grabica;
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w gminie Grabica;
- Usługi opiekuńcze specjalistyczne w gminie Sulejów;
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w gminie Sulejów;
- Placówka Wsparcia dziennego - świetlica środowiskowa w gminie Sulejów;
- Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizowane przez wychowawcę ZHP;
- Mieszkania wspomagane, wspierane - Altermed;
- wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego – PCPR;
- poradnictwo merytoryczne dla opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych.

- b) „*W rodzinie siła*” – Projekt realizowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020. Celem głównym projektu jest zwiększenie i poprawa dostępności do usług społecznych, w tym rodzinnej pieczy zastępczej dla dzieci i ich opiekunów na terenie Powiatu Piotrkowskiego.

USŁUGI WYCHOWAWCZE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

W Powiecie Piotrkowskim istnieje Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, której zadaniem jest pomaganie dzieciom i młodzieży a także logopedycznym. Poradnia przeprowadziła 178 konsultacji w roku 2019.

W celu wspierania dzieci pozbawionych opieki rodziców, powołane jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

W Powiecie nie ma tradycyjnych domów dziecka, natomiast ich zadania realizowane są przez rodziny zastępcze, których jest 103.

JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ USŁUG ZDROWOTNYCH

Liczba personelu medycznego w Województwie Łódzkim systematycznie rośnie praktycznie w każdej kategorii, od lekarzy przez lekarzy dentystów, farmaceutów i pielęgniarki. Regres w miejscach pracy (i to nieznaczny) występuje tylko wśród anestezjologów, dermatologów oraz pulmonologów. Województwo Łódzkie jest przy tym najlepiej wspierane przez lekarzy w całej Polsce – na 10.000 osób przypada, aż 28,5 osoby, gdzie – dla porównania – w Województwie Wielkopolskim tylko 15,1 osoby. Wraz ze wzrostem liczebnym kadry medycznej nie następuje niestety poprawa dostępności usług medycznych. Liczba szpitali w województwie drastycznie się zmniejsza – z 69 w 2018 roku do 63 rok później. Idzie za tym zmniejszenie liczby łóżek, przy czym liczba pacjentów systematycznie wzrasta. Cieszyć może fakt, iż wzrasta liczba szpitali psychiatrycznych, zakładów pielęgniarsko-opiekuńczych i miejsc opieki paliatywnej. Pozytywnie odbierać należy także, permanentny, rokroczny wzrost ilości zespołów ratownictwa medycznego. Nadmienić jednak trzeba, iż często zespoły specjalistyczne zastępowane są zespołami ogólnymi.

Liczba przychodni w Województwie Łódzkim w 2018 r. wynosiła 1.631, a w 2019 r. 1.630, zaś liczba podmiotów ambulatoryjnych na 10000 mieszkańców - 7. W Powiecie Piotrkowskim, w 2019 r., odnotowano 4 podmioty ambulatoryjne.

W Powiecie, zlokalizowanych było 30 przychodni 2018 r., z których mieszkańcy korzystają rzadziej niż w innych częściach województwa – średnio 4,2 razy przy 4,9 wizyty dla średniej w województwie.

Liczba aptek w Powiecie Piotrkowskim: 2018 r. – 23, 2019 r. – 21. W Powiecie występują drastyczne różnice z dostępem mieszkańców do aptek w porównaniu ze średnią w województwie.

USŁUGI RYNKOWE DLA MIESZKAŃCÓW I PRZYJEZDNYCH

Najważniejszymi usługami zaspokajającymi potrzeby życiowe mieszkańców jest dostęp do mieszkań. Zasoby mieszkaniowe Powiatu w 2018 roku wynosiły 30.736 lokali. Do użytkowania oddano 302 lokale oraz wydano 421 pozwoleń na budowę, przy czym w roku 2019 oddano do użytku 296 mieszkań. Ilości te plasują Powiat mniej więcej w średniej arytmetycznej dla całego Województwa Łódzkiego. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,24 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa łódzkiego, a także dla całego kraju.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 91,43% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 81,08% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 76,17% mieszkań posiada łazienkę, 68,21% korzysta z centralnego ogrzewania, a 4,24% z gazu sieciowego.

W Powiecie Piotrkowskim w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 6.516 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 5 222 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 713 nowych podmiotów. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Powiecie Piotrkowskim najwięcej – 199 - stanowi spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (6.282) jest mikro-przedsię-

biorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 4,4% (288) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 28,9% (1.880) podmiotów, a 66,7% (4.348) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Powiecie Piotrkowskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26.1%) oraz budownictwo (20.0%).

W Powiecie Piotrkowskim tylko jedno przedsiębiorstwo zatrudnia więcej niż 250 pracowników, a na wskazanym obszarze swoje siedziby mają tylko dwie spółki akcyjne. Usługi związane z obsługą nieruchomości, rozrywką, rekreacją czy działalnością finansową i ubezpieczeniową są słabo rozwinięte w porównaniu do innych części województwa łódzkiego.

Powiat Piotrkowski jest członkiem Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego, która ma na celu promocję walorów turystycznych i wypoczynkowych Powiatu na wszelkich możliwych arenach. Liczba miejsc noclegowych w 2019 roku wynosiła - 1.811.

Według danych GUS za rok 2019 na omawianym terenie znajdowało się 6 hoteli *** i 1 ** oraz 15 pozostałych obiektów turystycznych, nie wszystkie jednak są obiektami całorocznymi. Dobrze zlokalizowane hotele z zapleczem konferencyjnym, zlokalizowane w pobliżu Zalewu Sulejowskiego mogłyby być ciekawymi miejscami dla organizacji eventów firmowych, przedsiębiorstw pochodzących z Powiatu, ale także tych zlokalizowanych chociażby w Łodzi.

AKTYWNOŚĆ LOKALNYCH PODMIOTÓW W POZYSKIWANIU ŚRODKÓW Z FUNDUSZY UNIJNYCH

Ważnym elementem określającym dynamizm przedsiębiorczy danego rynku jest umiejętność wykorzystywania szans płynących z otoczenia. Stanowi ona fundament jednej z teorii przedsiębiorczości – teorii odkrywania (*discovery theory*). Obecnie jednym z najważniejszych źródeł szans płynących z otoczenia jest dostępność zewnętrznych źródeł finansowania działalności w postaci środków z funduszy europejskich. Przedsiębiorcy z Powiatu Piotrkowskiego wykazali się dość wysoką aktywnością w pozyskiwaniu środków UE na realizację celów związanych z podnoszeniem konkurencyjności przedsiębiorstw w obecnej perspektywie finansowej na lata 2014-2020. Wg danych prezentujących stan na 10.07.2020 r. pozyskali oni finansowanie z funduszy unijnych dla 49 projektów na łączną kwotę ponad 97,5 mln zł. Przeszło 2/3 z tej kwoty pochodziło z programu regionalnego dla województwa łódzkiego (RPO WŁ 2014-2020).

Tabela 43. Liczba i wartość projektów dofinansowanych z funduszy europejskich, na cele związane z rozwojem konkurencyjności przedsiębiorstw, realizowanych przez przedsiębiorstwa Powiatu Piotrkowskiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/projekty/lista-projektow/lista-projektow-realizowanych-z-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020/>)

Cele związane z podnoszeniem konkurencyjności przedsiębiorstw	Obszar wsparcia projekt	Liczba projektów		Wartość projektów (zł)	
		Program krajowy	Program regionalny	Program krajowy	Program regionalny
	Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	5	6	3 447 063	16 589 593
	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane		4		6 495 074

	bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi				
	Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP	2	1	428 286	5 785 319
	Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP		1		4 309 200
	Działania badawcze i innowacyjne w prywatnych ośrodkach badawczych, w tym tworzenie sieci	3		3 018 777	
Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych			3		14 038 351
	Dostęp do informacji sektora publicznego		1		5 666 156
	Rozwiązania informatyczne na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się oraz usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia		1		1 646 490
	Usługi i aplikacje w zakresie e-administracji		1		6 725 705
Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw		6	29	25 634 827	37 824 784
	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	6	9	25 634 827	24 937 265
	Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw		9		3 481 300
	Infrastruktura biznesowa dla MŚP		1		6 507 930
	Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)		10		2 898 289
OGÓŁEM		11	38	29 081 890	68 452 728

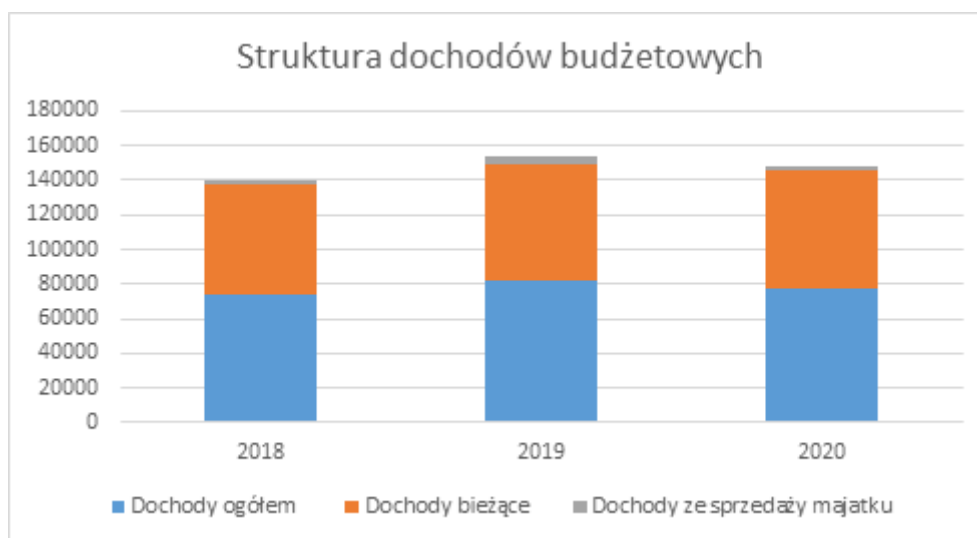
Zdecydowana większość ogólnej puli środków została pozyskana na realizację celu związanego ze wzmacnianiem konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Głównym obszarem wsparcia były inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi. Środki pozyskane w ramach tego obszaru lokalni przedsiębiorcy przeznaczali na wsparcie wdrożeń wyników prac B+R (w tym związane z prowadzeniem badań na rynek oraz kredytem na innowacje technologiczne) oraz wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw.

Pozostałe środki, jakie pozyskali przedsiębiorcy Powiatu Piotrkowskiego, były kierowane w miarę równomiernie na wiele innych obszarów wsparcia, takich jak m.in.: infrastruktura biznesowa dla MŚP, usługi i aplikacje w zakresie e-administracji, transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP, dostęp do informacji sektora publicznego, procesy badawcze i innowacyjne w MŚP. W przypadku pierwszego z wymienionych obszarów wsparcia, tj. infrastruktura biznesowa dla MŚP został zrealizowany projekt „Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa łódzkiego poprzez kompleksowe uzbrojenie moszczenickich terenów inwestycyjnych (MTI)”, który polegał na kompleksowym uzbrojeniu i przygotowaniu pofabrycznego terenu w miejscowości Moszczenica pod inwestycje gospodarcze.

Prezentowane dane wskazują na wysoki stopień endogenicznego dynamizmu przedsiębiorczego, wokół którego można budować ambitne plany rozwoju dla rynku lokalnego. W takiej sytuacji ten rozwój należy tylko ukierunkować i wzmocnić poprzez odpowiednie działania, stworzenie właściwych ram i wprowadzenie stymulant wyzwalających zmiany w pożądanym kierunku.

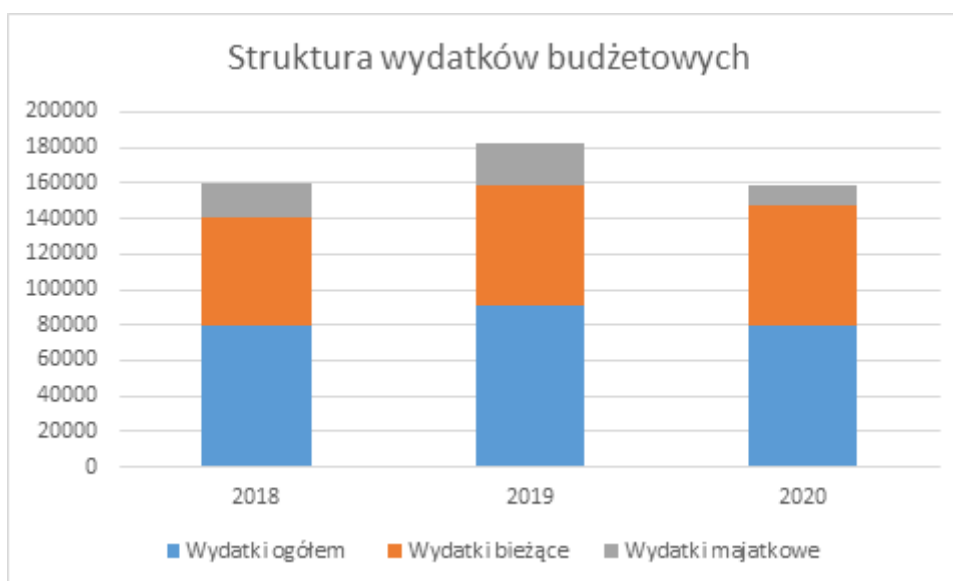
SYTUACJA FINANSOWA POWIATU PIOTRKOWSKIEGO

Powiat Piotrkowski jak wynika z analizy budżetu zachowuje stabilność finansową, która zabezpiecza wykonalność zadań własnych wynikających ze prawnie ustanowionych kompetencji, lecz także zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej. Struktura dochodów oraz wydatków bieżących i majątkowych przedstawia się następująco:

Wykres 13. Struktura dochodów budżetowych (dane w tys. zł) (źródło: opracowanie własne)

Powiat Piotrkowski w przeważającej części pozyskuje dochody z tytułu dochodów bieżących, dochody ze sprzedaży majątku stanowią ok 2-4% dochodów ogółem.

Wykres 14. Struktura wydatków budżetowych (opracowanie własne).

Powiat Piotrkowski ponosi wydatki majątkowe, w szczególności nakłady na inwestycje na poziomie 15-25% wydatków ogółem.

Zadania własne Powiatu finansowane są głównie środkami z subwencji ogólnej oraz z udziału w podatku od osób fizycznych (PIT), udziału w podatku od osób prawnych (CIT). Powierzone zadania realizowane są ze środków budżetu państwa, przekazywanych do Powiatu w formie dotacji celowych.

Z danych finansowych Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim wynika, iż podstawowym źródłem finansowania zadań Powiatu pozostają środki z budżetu państwa, które stanowią ok. 35% dochodów, na drugim miejscu względem wielkości, znaczącym źródłem dochodów pozostają dochody z tytułu udziału we wpływach z podatków dochodowych (CIT i PIT) 26% na dofinansowanie zadań własnych Powiatu, a pochodzące z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego - ok. 18% dochodów ogółem.

Innym istotnym elementem w finansowaniu zadań, w szczególności inwestycyjnych Powiatu, są budżetowe i pozabudżetowe środki lokalnego i regionalnego rozwoju, które kształtują się na poziomie od 3-5 mln zł.

Do grupy środków pozabudżetowych zalicza się kwoty pozyskiwane w wyniku podziału środków Funduszu Pracy przez Urząd Marszałkowski w Łodzi, który dotyczy realizacji przez Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.

W finansowaniu projektów i programów, realizowanych przez Powiat Piotrkowski, wykorzystuje się również środki pochodzące z budżetu UE oraz innych bezzwrotnych źródeł finansowania (w budżecie na 2020 rok zaplanowano kwotę ok 3 242 tys. zł).

Zadłużenie Powiatu Piotrkowskiego spełnia wszystkie wymogi określone w art. 243 ustawy o finansach publicznych. Prognozę kwoty długu sporządzono na okres, na który zaciągnięto i planuje się zaciągnąć zobowiązania, tj. na lata 2020-2030.

Przyjęty okres na spłaty zobowiązań z tytułu planowanych kredytów i pożyczek, został ustalony do 2030 roku i wynika z zobowiązań zaciągniętych w 2020 r. Szczegółowy harmonogram regulowania zobowiązań kredytowych zawarty został w Wieloletniej Prognozie Finansowej Powiatu Piotrkowskiego na lata 2020-2030.

Kondycję finansową Powiatu Piotrkowskiego oceniono poprzez optymalny zestaw wskaźników opisujących sytuację finansową jednostki.

Analiza wskaźnikowa syntetycznie charakteryzuje różne aspekty działalności jednostek samorządu terytorialnego. W ocenie sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego wykorzystuje się zasadniczo cztery grupy wskaźników:

1. płynności - mierzą zdolność do wywiązywania się z krótkoterminowych zobowiązań,
2. zadłużenia - informują o zadłużeniu i zdolnościach do obsługi tego zadłużenia,
3. atrakcyjności jednostki samorządu terytorialnego,
4. samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego.

ANALIZA PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ

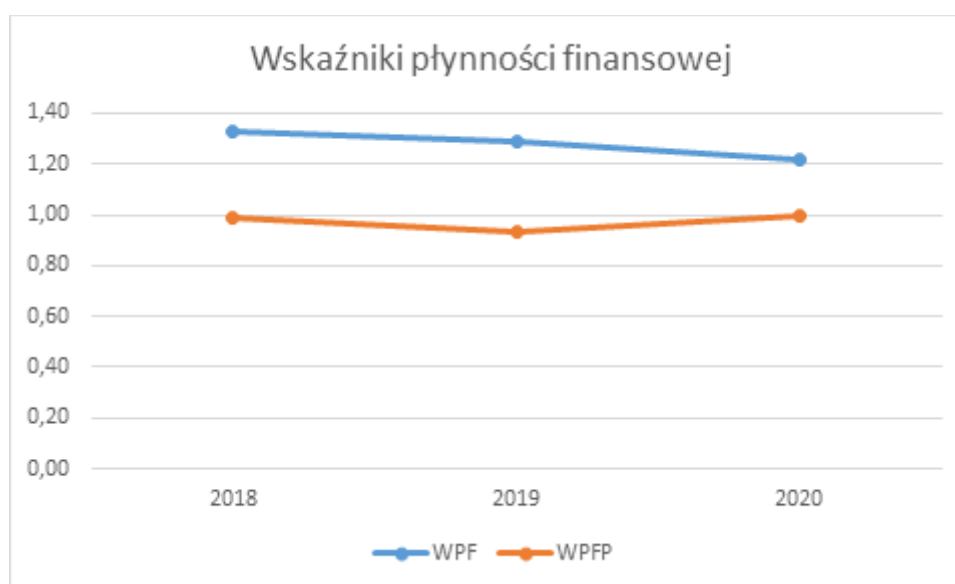
Płynność finansowa rozumiana jako skorelowanie w czasie regulowań zobowiązań wynikających z realizowanych zadań publicznych zobrazowana została przy pomocy wskaźnika płynności finansowej JST w układzie planowym (WPFP) oraz wskaźnika płynności finansowej na podstawie bieżących danych, opartego na relacji dochodów i przychodów otrzymanych do wielkości zrealizowanych wydatków bieżących (WPF).

Tabela 44. Wskaźniki płynności finansowej WPFP oraz WPF w latach 2018-2020 (opracowanie własne).

Wskaźnik	2018	2019	2020
WPF	1,33	1,29	1,22
WPFP	0,99	0,94	1,00

Wskaźnik $WPF > 1$ oznacza pełne pokrycie wydatków i rozchodów budżetowych oraz dodatkowo na koniec roku występuje nadwyżka środków pieniężnych, która może wynikać z realizacji ponadplanowych dochodów lub niewykonania wydatków.

Wskaźnik WPFP poniżej 1 lub równy 1 w układzie planistycznym, oznacza pełne pokrycie wydatków i rozchodów budżetowych lub niedoszacowanie dochodów czy przychodów.

Wykres 15. Wskaźnik płynności finansowej WPFP oraz WPF (opracowanie własne).

Kształtowanie się wskaźnika WPFP na poziomie niższym niż wskaźnika WPF stanowi o zachowaniu ostrożności przy planowaniu budżetu, co jest dobrym prognostykiem dla zachowania płynności finansowej JST.

OCENA POZIOMU ZADŁUŻENIA JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Ocena poziomu zadłużenia jest ważnym zagadnieniem, które stanowi ważny element oceny pozycji finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 45. Wskaźniki pokrycia długu I i II stopnia na podstawie opracowań naukowych (opracowanie własne).

Wskaźnik	2018	2019	2020
Wskaźnik pokrycia długu pierwszego stopnia	-0,42	-2,17	0
Wskaźnik pokrycia długu drugiego stopnia	-4,09	-14,32	0

Wskaźniki pokrycia obsługi długu pierwszego i drugiego stopnia w latach 2018-2020, kształtują się ujemnie, co oznacza, że Powiat nie posiada możliwości pokrycia długu, ponieważ brakuje wolnych środków.

Z opracowań Wieloletnich Prognoz Finansowych dla Powiatu Piotrkowskiego oraz opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej dla WFP na lata 2018-2020, wynika, że poziom wskaźnika indywidualnego zadłużenia JST (zgodnie z ustawą o finansach publicznych) kształtować się będzie na poziomie niższym od maksymalnego ustalonego dla danego roku.

ANALIZA SAMODZIELNOŚCI FINANSOWEJ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Wskaźnik samodzielności dochodowej informuje o samodzielności Powiatu w kreowaniu dochodów. Im wskaźnik ten jest wyższy, tym jednostka jest mniej zależna od środków z budżetu państwa, a tym samym od poziomu wskaźników regulujących gospodarkę narodową.

Tabela 46. Analiza samodzielności finansowej (opracowanie własne).

Wskaźnik	2018	2019	2020
Wskaźnik samodzielności dochodowej (w %)	33%	30%	34%
Wskaźnik samodzielności finansowej wydatkowej I stopnia	54%	48%	53%
Wskaźnik samodzielności finansowej wydatkowej II stopnia	86%	81%	90%

W badanym okresie wartości wskaźników nie wyznaczają trendu samodzielności wydatkowej Powiatu. Znacząca różnica pomiędzy wartościami poszczególnych wskaźników samodzielności wydatkowej w szczególności pierwszego i drugiego stopnia oznacza, że Powiat w znacznym stopniu jest uzależniony od środków budżetowych, w tym subwencji ogólnej.

ANALIZA ATRAKCYJNOŚĆ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Atrakcyjność jednostki samorządu terytorialnego może być określana w ujęciu wielkości zdarzeń, zjawisk, dóbr w postaci wskaźników w przeliczeniu na jednego mieszkańca danej jednostki samorządu terytorialnego. Pokazują one zasobność i zdolności rozwojowe transformowane z wielkości bezwzględnych do postaci relacyjnych, które obrazują umowny udział jednostkowy w zasobach publicznych.

Tabela 47. Wartość inwestycji na jednego mieszkańca (opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Powiatu oraz BDL).

	2018	2019	2020
Wielkość inwestycji na jednego mieszkańca	171,94	153,12	131,95

Wskaźnik ten oznacza, że w Powiecie Piotrkowskim wielkość inwestycji na jednego mieszkańca wynosiła w przedstawionym okresie od 131,95-171,94 zł rocznie.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE POWIATU

Usługi administracyjne na poziomie Powiatowym świadczone są przez Starostwo Powiatowe. Siedziba Starostwa Powiatu Piotrkowskiego znajduje się w mieście Piotrkowie Trybunalskim. Główny budynek Starostwa zlokalizowany jest przy ul. Jarosława Dąbrowskiego 7. Część wydziałów Starostwa urzęduje w budynkach przy alejach 3 Maja 33 oraz przy ulicy Sienkiewicza 16a.

Za sprawną organizację pracy i efektywne funkcjonowanie Starostwa odpowiedzialny jest przede wszystkim Starosta Powiatu. Do jego kompetencji należy również m.in. zwoływanie posiedzeń Zarządu Powiatu i przewodniczenie im, prowadzenie rejestru uchwał Rady i zbioru aktów prawa miejscowego, składanie oświadczeń dotyczących bieżącej działalności Starostwa, wydawanie indywidualnych decyzji w sprawach z zakresu administracji publicznej, wydawanie upoważnień osobom podległym, nadzorowanie działalności właściwego Zarządu Dróg Powiatowych, Powiatowego Centrum Matki i Dziecka, oraz niektórych wydziałów Starostwa oraz przestrzeganie prawa określonego w przepisach. Jeżeli Starosta nie może pełnić obowiązków służbowych, wszystkie jego zadania i kompetencje (z zastrzeżeniem art. 38 ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym) obejmuje Wicestarosta. Ponadto, Wicestarosta posiada kompetencje i wykonuje inne zadania w zakresie wyznaczonym przez Starostę. Co więcej, Wicestarosta nadzoruje działalność niektórych wydziałów Starostwa, a także jednostek organizacyjnych, takich jak: Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Usług Wspólnych, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie (w zakresie wspierania rodziny, sprawowania pieczy zastępczej, jak też pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków), Domy Pomocy Społecznej, czy też placówki edukacyjno-oświatowe podlegające Powiatowi, tj. szkoły ponadpodstawowe na terenie Powiatu. Kolejno, Starosta może również upoważnić Sekretarza do wykonywania w jego imieniu zadań, w szczególności z zakresu zapewnienia właściwej organizacji pracy urzędu oraz realizowania polityki zarządzania zasobami ludzkimi. Dlatego też jednocześnie pełni on funkcję naczelnika Wydziału Organizacji. Co więcej, Sekretarz jest odpowiedzialny za nadzorowanie wykonywania zadań przez: Wydział Komunikacji, Wydział Transportu i Ruchu Drogowego, Wydział Geodezji, Budownictwa i Rolnictwa, Archiwum Zakładowe. Ważną osobą w strukturze administracyjnej Starostwa Powiatowego jest Skarbnik, będący głównym księgowym budżetu Powiatu. W konsekwencji tego do zadań Skarbnika należy przede wszystkim: nadzór nad całokształtem spraw z zakresu rachunkowości w Starostwie i jednostkach organizacyjnych Powiatu, prowadzenie księgowości i ewidencji mienia, opracowywanie projektu budżetu i analiza jego realizacji, jak też sporządzanie prawidłowej sprawozdawczości budżetowej. Dodatkowo, Skarbnik pełni funkcję naczelnika Wydziału Finansowo-Księgowego oraz nadzoruje Wydział Inwestycji i Mienia Powiatu.

W celu usprawnienia i zapewnienia właściwego oraz terminowego wykonywania zadań powiatowych, w strukturze Starostwa Powiatowego wyodrębniono 18 wydziałów oraz samodzielnych stanowisk. Zalicza się do nich kolejno:

- Wydział Aktywizacji Społecznej
- Wydział Geodezji, Budownictwa i Rolnictwa
- Wydział Transportu i Ruchu Drogowego
- Wydział Edukacji
- Wydział Zarządzania Kryzysowego
- Pełnomocnik ds. Ochrony Informacji Niejawnych
- Wydział Kontroli i Informacji
- Wydział Rozwoju, Projektów i Funduszy Zewnętrznych
- Powiatowy Rzecznik Konsumentów
- Stanowisko ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy
- Geodeta Powiatowy
- Wydział Organizacyjny
- Wydział Finansowo – Księgowy
- Wydział Inwestycji i Mienia Powiatu
- Wydział Komunikacji
- Inspektor Ochrony Danych
- Archiwum Zakładowe
- Audytor Wewnętrzny

Do wspólnych kompetencji wydziałów można zaliczyć m.in.: prowadzenie postępowań administracyjnych i wydawanie określonych decyzji, sporządzanie projektów uchwał i innych aktów wnoszących, opracowywanie planów, prognoz, sprawozdań z wykonywanych zadań, przestrzeganie obowiązujących przepisów prawnych, czy przyjmowanie interesantów.¹¹ Struktura Starostwa jest dość rozbudowana. Wymaga to szczególnej koordynacji działań w celu zoptymalizowania pracy Starostwa i funkcjonowania całego Powiatu. Konieczne są usprawnienia informatyczne i strukturalne, aby działania wszystkich wydziałów były w pełni skoordynowane i w największym stopniu przystępne dla mieszkańców.

Pod Starostwo Powiatowe podlegają również jednostki organizacyjne. Należą do nich:

- Dom Pomocy Społecznej w Łochyńsku
- Jednostki oświatowe
- Powiatowy Urząd Pracy
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Zarząd Dróg Powiatowych
- Powiatowa Poradnia Psychologiczna
- Powiatowe Centrum Usług Wspólnych
- Powiatowe Centrum Matki i Dziecka

¹¹ <https://Powiat-Piotrkowski.bip.net.pl/>

Problematyczny w funkcjonowaniu Powiatu i jego administracji jest brak odpowiedniej siedziby, która pomieściłaby wszystkie wydziały i najważniejsze jednostki. Obecnie są one rozproszone i zlokalizowane w kilku punktach miasta Piotrkowa Trybunalskiego. Tworzy to dodatkowe utrudnienia w komunikacji wewnętrznej oraz w obsłudze mieszkańców.

SPRAWNOŚĆ ADMINISTRACJI

O sprawnym działaniu administracji Powiatu świadczy dostępność i jakość świadczonych mieszkańcom usług. Do tej pory większość usług świadczonych przez Powiat – komunikacja z mieszkańcami odbywała się przede wszystkim fizycznie. Niewielka część działań jest z informatyzowana i zautomatyzowana.

W roku 2019 w Powiecie Piotrkowskim świadczenie usług administracyjnych wyglądało w następujący sposób:

I. W zakresie komunikacji:

- czas oczekiwania na wydanie prawa jazdy – maksymalnie do 7 dni
- czas oczekiwania na wydanie dowodu rejestracyjnego stałego – maksymalnie do 7 dni
- czas oczekiwania na wydanie dowodu rejestracyjnego czasowego – w dniu rejestracji
- rozszerzenie godzin pracy Wydziału Komunikacji od 7.30 do 17.00

II. W zakresie administracji architektoniczno-budowlanej:

- liczba wydanych (zarejestrowanych w rejestrze pozwoleń na budowę) decyzji (bez klauzuli ostateczności) w danym roku kalendarzowym - 1057
- czas oczekiwania na wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę – średnio 28,9 dnia
- średni efektywny czas wydawania decyzji – średnio 30,1 dnia
- liczba decyzji zaskarżonych w danym roku – 7
- liczba decyzji skutecznie zaskarżonych w danym roku kalendarzowym – 5
- liczba decyzji wydanych do 30 dni – perspektywa klienta - 645
- liczba decyzji wydanych do 30 dni – perspektywa urzędu – 701
- liczba decyzji wydanych zgodnie z terminem ustawowym (uwzględniając terminy zawieszenia postępowań i postanowień o uzupełnienie dokumentacji) – 1057

III. W zakresie rolnictwa i ochrony środowiska:

- łączna liczba wydanych decyzji – 1060 szt.
- średni czas wydania decyzji – średnio 8,53 dnia

IV. W pozostałym zakresie:

- liczba korespondencji wpływającej do Starostwa Powiatowego – 32.232
- liczba korespondencji wpływającej do Starostwa Powiatowego za pośrednictwem ePUAP – 1954
- liczba korespondencji wysłanej za pośrednictwem operatora pocztowego – 33.197
- liczba korespondencji wysłanej za pośrednictwem ePUAP – 1906
- liczba odwiedzin strony internetowej *Powiat-Piotrkowski.pl* – 198.994
- liczba e- maili wpływających na adres: *starosta@Powiat-Piotrkowski.pl* - 26.421
- liczba zarejestrowanych pojazdów – 26.132
- liczba wydanych praw jazdy – 2.648

- liczba wydanych dowodów rejestracyjnych stałych – 12.932
- liczba wydanych pozwoleń czasowych – 13.200
- liczba klientów obsłużonych w kasach Starostwa Powiatowego – 56.761

Ponadto, w 2019 roku do Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim wpłynęło łącznie 6 skarg i 2 wnioski. W zakresie skarg i wniosków: 2 skargi złożono w ramach jurysdykcyjnego postępowania administracyjnego, 1 skargę uznano za zasadną w części, a 3 skargi i 2 wnioski uznano za bezzasadne.

2.4. WYMIAR ŚRODOWISKOWY

SUROWCE NATURALNE

Powiat Piotrkowski charakteryzuje się dużą zasobnością w surowce naturalne, jednak w większości nie są one eksploatowane. Na terenie Powiatu udokumentowano złoża:

- 1) **węgla brunatnego**, znajdujące się w polu odkrywkowym „Bełchatów - pole Kamieńsk” (szczegółowo rozpoznane - wielkość bilansowych zasobów wynosi 132 424 tys. ton) oraz w „Łęki Szlacheckie” (rozpoznane wstępnie),
- 2) **kamienie łamane i bloczne**, zlokalizowane w sześciu obszarach odkrywkowych, w większości rozpoznane szczegółowo,
- 3) **piaski i żwiry**, zarejestrowane w sześćdziesięciu sześciu miejscach, z czego w: 31 rozpoznane szczegółowo, 23 eksploatowane, 8 zaniechane, 4 zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- 4) **piaski kwarcowe**, które są eksploatowane w polu odkrywkowym „Mierzyn” (wielkość wydobycia wynosi niecałe 32 tys. ton, natomiast wielkość zasobów bilansowych sięga 1 895,54 tys. ton),
- 5) **surowce ilaste ceramiki budowlanej**, znajdujące się w dziewięciu obszarach odkrywkowych. Wyłącznie w jednym z nich są one eksploatowane (wydobycie na poziomie 5 tys. ton, z czego wielkość zasobów bilansowych wynosi jedynie 51 tys. ton), natomiast w pozostałych zostało ono zaniechane,
- 6) **surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego**, zlokalizowane w obszarze pod nazwą „Polichno”. Złoże zostało szczegółowo rozpoznane i jego zasobność wynosi 615 tys. ton,
- 7) **złoża wapieni i margli dla przemysłu cementowego**, które zostały szczegółowo rozpoznane (zasobność geologiczna na poziomie 182 655 tys. ton) w polu odkrywkowym „Sulejów I”,
- 8) **wapienie i margle** występujące w dwóch miejscach: „Sulejów” (złoża eksploatowane na niewielkim poziomie - 2 tys. ton, z czego geologiczne zasoby wynoszą 3 068 tys. ton) oraz „Sulejów II” (złoże rozpoznane szczegółowo, ocenione na 51 386 tys. ton).

Obecna, jak i przyszła eksploatacja udokumentowanych zasobów surowców naturalnych może być zagrożeniem dla środowiska, powodując jego dewastację przejawiającą się zmianą ukształtowania rzeźby terenu oraz transformacją procesów hydrologicznych poprzez leje depresyjne i obniżenie poziomów wodonośnych. Ponadto, działalność odkrywkowa negatywnie wpłynie nie tylko na rolnictwo, ale również na estetykę krajobrazu.

WODY POWIERZCHNIOWE

Powiat Piotrkowski cechuje się bardzo dobrą zasobnością w wody powierzchniowe. Do głównych rzek przepływających przez Powiat można zaliczyć: Pilicę (będącą najdłuższym spośród lewobrzeżnych dopływów Wisły), Luciążę (najdłuższy lewobrzeżny dopływ Pilicy, nad którym leżą m.in. miejscowość Rozprza oraz Grabia - Gmina Sulejów), Grabię (mającą swe źródło w miejscowości Grabica w Powiecie Piotrkowskim), Wolbórkę (lewobrzeżny dopływ Pilicy), Dąbrówkę (lewy dopływ Luciąży, kończący swój bieg w okolicach Rozprzy) oraz Rudkę (również lewy dopływ Luciąży, jednak kończący swój bieg w Gminie Gorzkowice na terenie Powiatu)¹². Do mniejszych rzek mieszczących się w granicach administracyjnych Powiatu Piotrkowskiego należy: Moszczanka Lewa, Moszczanka Właściwa, Wierzejka, Strawa, Mała Widawka, Bogdanówka, Czarna Maleniecka, Popławka, Struga Zbyłowska, Stobniczanka, Jeziorka, Rajska, Prudka¹³.

Na terenie Powiatu usytuowane są 3 zbiorniki wodne:

- **Zbiornik Sulejowski**, zlokalizowany w obrębie Gminy Sulejów i Wolbórz. Jest on najstarszym sztucznym zbiornikiem wodnym w Powiecie - powstał w latach 1969-1974 w wyniku spiętrzenia wód Pilicy poprzez budowę zapory wodnej w Smardzewicach. Celem jego utworzenia było zapewnienie wody pitnej dla mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego i Łodzi. Powierzchnia zbiornika wynosi ok. 27 km² i jest on zasilany przez wody rzeki Pilicy oraz Luciąży.
- **Zbiornik Cieszanowice** o powierzchni 217 ha, położony na terenie Gminy Gorzkowice, Łęki Szlacheckie oraz Rozprza. Powstał on w latach 1992-1998 poprzez spiętrzenie wód rzeki Luciąży. Obecnie zbiornik jest elementem ochrony przeciwpowodziowej, ale również pełni funkcje rekreacyjne. Ponadto, stanowi on źródło zasobów wodnych wykorzystywanych do nawadniania terenów rolniczych.
- **Zbiornik Czarnocin**, który powstał jako system dwóch zbiorników retencyjnych – pierwszy z nich został utworzony w wyniku spiętrzenia rzeki Wolbórki, natomiast drugi poprzez przelew wody z pierwszego zbiornika¹⁴.

Ponadto, w okolicach Zbiornika Cieszanowice, a dokładniej w miejscowości Wilkoszewice i Mierzyn, zlokalizowane są kompleksy stawów rybnych¹⁵.

Odnosząc się do Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), teren Powiatu Piotrkowskiego, ze względu na bardzo rozbudowaną sieć hydrograficzną, został podzielony aż na 35 JCWP. Zalicza się do nich kolejno:

1. RW6000191825 (Widawka od Kręcicy do Krasówki),
2. RW600016182854 (Grabia do Dłutówki),
3. RW60001618229 (Rakówka),
4. RW600016182169 (Jeziorka),
5. RW600016182139 (Widawka do Kręcicy),

¹² Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-20204

¹³ Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

¹⁴ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-20204

¹⁵ Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

6. RW20009254523 (Luciąża od Zbiornika Cieszanowice do Bogdanówki),
7. RW20009254499 (Czarna Maleniecka od Barbarki do ujścia),
8. RW200062545229 (Prudka),
9. RW200062545213 (Luciąża od źródeł do Zbiornika Cieszanowice),
10. RW200062544949 (Popławka),
11. RW200062544929 (Czarna),
12. RW20006254489 (Barbarka),
13. RW20006254389 (Stobianka),
14. RW20006254376 (Dopływ z Paskrzyna),
15. RW20006254369 (Ojrzanka),
16. RW20006254356 (Jaworka [Struga Pruchnicka]),
17. RW200062543529 (Struga Strzelecka),
18. RW20001925469 (Wolbórka od Dopływu spod Będzelina do ujścia),
19. RW20001925459 (Pilica od Zbiornika Sulejów do Wolbórki),
20. RW200019254529 (Luciąża od Bogdanówki do ujścia),
21. RW200017254689 (Czarna),
22. RW200017254669 (Dopływ ze Świńska),
23. RW200017254649 (Moszczanka),
24. RW2000172546329 (Wolbórka od źródeł do Dopływu spod Będzelina),
25. RW200017254536 (Dopływ z Koła),
26. RW200017254532 (Radońka),
27. RW2000172545289 (Strawa),
28. RW200017254526 (Dopływ z Łączna),
29. RW2000172545256 (Ciekaczka),
30. RW2000172545254 (Dopływ z Krzyżanowa),
31. RW20001725452529 (Rajska),
32. RW20001725452499 (Bogdanówka),
33. RW20001025451 (Pilica od Zwłeczy do Zbiornika Sulejów),
34. RW200002545399 (Zbiornik Sulejów),
35. RW200002545215 (Zbiornik Cieszanowice).

Pierwsze pięć Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajduje się na obszarze dorzecza Odry, natomiast pozostałe należą do dorzecza Wisły.

Oceny stanu wód powierzchniowych dokonuje się na podstawie wyników państwowego oraz wojewódzkiego monitoringu środowiska uzyskanych podczas badań niezbędnych elementów składowych. W poniższej tabeli zestawiono informacje dotyczące stanu wód dla wyżej wskazanych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (Tab. 48). Zgodnie z danymi zgromadzonymi przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w latach 2011-2016 oraz 2017-2018 jak również z danymi z 2017 roku opublikowanymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, praktycznie wszystkie JCWP na terenie Powiatu odznaczają się złym stanem - wyjątek stanowi RW200062544929, RW20006254376 oraz RW20006254356, jednak warto podkreślić, iż nie zostały one objęte szczegółowym monitoringiem. Co więcej, nie wszystkie Jednolite Części Wód Powierzchniowych zachowały swój naturalny charakter (status) - siedem z nich to sztuczne części wód (SZCW). Ponadto, zgodnie z aktualizacją Planów Gospodarowania Wodami (aPGW), dwadzieścia cztery

JCWP zagrożone są nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych, czyli dobrego stanu/potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. W konsekwencji tego, przedłużono dla nich termin osiągnięcia celów (do 2021 bądź 2027 roku), głównie ze względu na brak możliwości technicznych, dysproporcjonalne koszty lub brak szczegółowego rozpoznania presji¹⁶.

Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Powiatu Piotrkowskiego - według danych z lat 2015-2018 ¹⁷ .								
Lp	JCWP	Status JCWP ¹	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydro-morfologicznych	Klasa elementów fizyko-chemicznych	Stan, potencjał ekologiczny ²	Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu JCWP
1	RW6000191825	SZCW	1	2	2	2	poniżej dobrego	zły
2	RW600016182854	NAT	3	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
3	RW60001618229	SZCW	3	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
4	RW600016182169	SZCW	4	2	>2	4	poniżej dobrego	zły
5	RW600016182139	NAT	3	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
6	RW20009254523	SZCW	3	2	>2	3	bd.	zły
7	RW20009254499	NAT	3	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
8	RW200062545229	NAT	3	2	>2	3	bd.	zły
9	RW200062545213	SZCW	5	2	>2	5	poniżej dobrego	zły
10	RW200062544949	NAT	3	2	>2	3	bd.	zły
11	RW200062544929	NAT	niemonitorowana					dobry
12	RW20006254489	NAT	2	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
13	RW20006254389	NAT	3	1	>2	3	poniżej dobrego	zły
14	RW20006254376	NAT	niemonitorowana					dobry
15	RW20006254369	NAT	2	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
16	RW20006254356	NAT	niemonitorowana					dobry
17	RW200062543529	NAT	4	2	>2	4	poniżej dobrego	zły
18	RW20001925469	NAT	4	2	>2	4	poniżej dobrego	zły
19	RW20001925459	NAT	5	2	>2	5	poniżej dobrego	zły
20	RW200019254529	NAT	4	2	>2	4	poniżej dobrego	zły
21	RW200017254689	NAT	4	2	>2	3	dobry	zły
22	RW200017254669	NAT	4	2	>2	4	bd.	zły
23	RW200017254649	NAT	2	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
24	RW2000172546329	NAT	3	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
25	RW200017254536	NAT	4	2	>2	4	bd.	zły
26	RW200017254532	NAT	2	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
27	RW2000172545289	NAT	3	2	>2	3	bd.	zły
28	RW200017254526	NAT	niemonitorowana					zły
29	RW2000172545256	NAT	niemonitorowana					zły
30	RW2000172545254	NAT	2	2	>2	3	poniżej dobrego	zły
31	RW20001725452529	NAT	3	2	2	3	poniżej dobrego	zły
32	RW20001725452499	NAT	2	2	>2	3	bd.	zły
33	RW20001025451	NAT	4	1	2	4	poniżej dobrego	zły

¹⁶ Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

¹⁷ Opracowanie własne na podstawie Oceny stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2011-2016, Oceny stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w roku 2017-2018, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, <http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod> a także na podstawie Oceny JCWP 2017, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi https://www.wios.lodz.pl/Stany_jakosci_wod_powierzchniowych_w_2017_r,319

34	RW200002545399	SZCW	3	2	2	3	poniżej dobrego	zły
35	RW200002545215	SZCW	1	2	2	2	bd.	bd.
Objaśnienia: ¹ SZCW – sztuczna część wód, NAT - naturalna ² 2 – dobry stan/potencjał ekologiczny, 3 - umiarkowany stan/potencjał ekologiczny, 4 - słaby stan/potencjał ekologiczny, 5 – zły stan/potencjał ekologiczny bd. - brak danych								

Tabela 48. Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Powiatu Piotrkowskiego.

WODY PODZIEMNE

Na obszarze Powiatu Piotrkowskiego występują dwa główne poziomy wodonośne wód podziemnych: czwartorzędowy i górnokredowy. Wody podziemne występują na różnej głębokości – od 2 do 20 m. Na terenie Powiatu nie stwierdzono, w warstwach powierzchniowych, występowania wód solankowych, mineralnych czy zmineralizowanych, jednak w starszych utworach znajdujących się na większej głębokości stwierdzono występowanie wód geotermalnych (szerzej opisane w podrozdziale pt. inwestycje geotermalne). Podziemne zasoby wód słodkich, znajdujące się na terenie Powiatu, charakteryzują się wysoką jakością. Ich zasób pozwala na zabezpieczenie istniejących, jak i przyszłych potrzeb, w zakresie zaopatrzenia w wodę mieszkańców Powiatu¹⁸.

Pod względem Jednolitych Części Wód Podziemnych, Powiat Piotrkowski w przeważającej części znajduje się w obrębie zbiornika wód podziemnych nr 84, czyli JCWPd nr 84 (kod UE: PLGW200084). Należy on do Dorzecza Wisły, jednak główną zlewnią tej części wód podziemnych jest rzeka Pilica (II rzędu), jak również Wolbórka, Luciąża, Czarna (III rzędu). PLGW200084 został zakwalifikowany do Regionu Wodnego Środkowej Wisły zarządzanego przez RZGW w Warszawie. Zgodnie z bazą danych do aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami (aPGW) na obszarach dorzeczy, prawie 63% terenów JCWPd nr 84 użytkowanych jest w sposób rolniczy. Na podstawie przeprowadzonych badań ogólny stan wód w niniejszej części wód podziemnych oceniono jako dobry, zarówno z dobrym stanem chemicznym, jak i ilościowym. Dodatkowo stwierdzono, że nie istnieje ryzyko nieosiągnięcia założonych celów środowiskowych, czyli dobrego stanu chemicznego i ilościowego.

Południowo-wschodni fragment Powiatu należy do JCWPd nr 85 (kod UE: PLGW200085). Również został on zaliczony do Dorzecza Wisły, Regionu Środkowej Wisły zarządzanego przez RZGW w Warszawie, ale jego główną zlewnią jest rzeka Pilica (II rzędu) a także Czarna i Drzewiczka (III rzędu). Według aPGW niniejsza Jednolita Część Wód Podziemnych użytkowana jest w sposób rolniczo-leśny (49,90% stanowią obszary rolne a 45,99% obszary leśne i zielone). Ogólny stan (także chemiczny oraz ilościowy) PLGW200085 został oceniony jako dobry, dlatego nie stwierdzono ryzyka nieosiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych - dobrego stanu chemicznego i ilościowego.

Niewielka, zachodnia część Powiatu znajduje się w Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 83 (kod UE: PLGW600083). W odróżnieniu od poprzednio wymienionych JCWPd, położona jest ona w Dorzeczu Odry, w Regionie Warty, zarządzanym przez RZGW w Poznaniu. Główną zlewnią JCWPd nr 83 jest rzeka Widawka (III rzędu). Zgodnie z bazą danych do aktualizacji planów gospodarowania wodami, ponad 66% terenów PLGW600083 użytkowanych jest w sposób rolniczy. Co istotne,

¹⁸ Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

ogólny stan tejże jednostki został oceniony jako słaby, przy dobrym stanie chemicznym, jednak słabym stanie ilościowym. W konsekwencji tego istnieje ryzyko nie osiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych ze względu na intensywny pobór wód podziemnych związany z odwadnianiem górniczym w wyniku funkcjonowania Pola Bełchatów i Pola Szczerców (Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów)¹⁹.

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego obszar Powiat Piotrkowski znajduje się w granicach trzech Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

1. **GZWP nr 401 (Niecka Łódzka)** - jest to zbiornik porowo-szczelinowym, w którym znajdują się wody z okresu kredy dolnej. Pobór wód podziemnych z poziomu tego zbiornika wynosi łącznie ok. 34 776 m³/d, co stanowi ok. 36% jego szacowanych zasobów dyspozycyjnych. Jakość ujmowanych wód w GZWP 401 jest ogólnie dobra, co wskazuje na stosunkowo słaby wpływ antropopresji oraz dobrą izolację poziomu.
2. **GZWP nr 408 (Niecka Miechowska)** - będący zbiornikiem szczelinowym zbudowanym z utworów górnokredowych. Szacunkowe jego zasoby dyspozycyjne wynoszą 466 000 m³/d, natomiast sumaryczna wielkość zatwierdzonych w nim zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych stanowi ok. 30% zasobów dyspozycyjnych. Zasilanie wód podziemnych GZWP nr 408 następuje poprzez infiltrację opadów atmosferycznych. Stan jakościowy wód podziemnych na obszarze całego zbiornika zaklasyfikowano jako dobry - przeważają wody II klasy.
3. **GZWP nr 410 (Opoczno)**, czyli szczelinowy zbiornik znajdujący się w obrębie utworów węglanowych Oksfordu (Jura górna). Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęć istniejących na obszarze GZWP nr 410 wynoszą 25 893,6 m³/d, co stanowi 31,1% oszacowanych zasobów dyspozycyjnych zbiornika. Stopień wykorzystania zasobów dyspozycyjnych GZWP nr 410 jest obecnie na niskim poziomie, wynoszącym ok. 10%. Stan wód niniejszego zbiornika oceniono jako dobry dominuje II klasa²⁰.

LESISTOŚĆ

Powierzchnia lasów (ogółem) w granicach administracyjnych Powiatu Piotrkowskiego nie ulega znacznym zmianom i w 2019 roku wynosiła ona nieco ponad 35 000 ha. Oznacza to, że lesistość Powiatu jest dość wysoka i kształtuje się na poziomie 24,57%. Przeważająca część lasów to zasoby publiczne stanowiące własność Skarbu Państwa, które nadzorowane są przez cztery nadleśnictwa: Bełchatów, Przedbórz, Smardzewice oraz Opoczno, będące w zarządzaniu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi. Prawie 33% ogólnej powierzchni lasów jest własnością prywatną, natomiast zaledwie 0,4% powierzchni leśnych należy do zasobów gminnych. Ogólnie rzecz biorąc, gminy wchodzące w skład Powiatu odznaczają się podobną zasobnością w tereny leśne, jednak największą lesistością charakteryzuje się gmina Sulejów, Aleksandrów oraz Łęki Szlacheckie, natomiast najmniejszą - gmina Czarnocin i Moszczenica. Tabela nr 49 przedstawia zmiany powierzchni lasów zachodzące na przestrzeni lat 2015-2019 w Powiecie Piotrkowskim.

¹⁹ Bazy danych i geobaza do aktualizacji planów gospodarowania wodami, <https://www.apgw.gov.pl/pl/II-cykl-materialy-do-pobrania>

²⁰ Informator PSH, Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy we współpracy z Ministerstwem Środowiska oraz Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej, Warszawa 2017 r.

Tabela 49. Powierzchnia lasów w Powiecie Piotrkowskim w latach 2015-2019 (źródło: BDL).

	2015	2016	2017	2018	2019
Powierzchnia lasów (ogółem) [ha]	34 766,26	34 823,80	34 991,28	35 056,82	35 099,07
Lesistość [%]	24,33	24,37	24,49	24,54	24,57
Lasy publiczne (ogółem) [ha]	23 544,69	23 528,23	23 562,28	23 561,82	23 566,07
Lasy publiczne Skarbu Państwa [ha]	23 433,65	23 432,12	23 440,34	23 439,90	23 427,79
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych [ha]	23 186,99	23 193,98	23 204,10	23 206,66	23 220,55
Lasy publiczne Gminne [ha]	111,04	96,11	121,94	121,92	138,28
Lasy prywatne [ha]	11 221,57	11 295,57	11 429,00	11 495,00	11 533,00

KLIMAT

Obszar Powiatu Piotrkowskiego znajduje się w strefie klimatu przejściowego pomiędzy klimatem morskim i kontynentalnym, dlatego na jego terenie występują częste zmiany pogody. Średnia roczna temperatura powietrza kształtuje się tu na poziomie 7°C²¹. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, natomiast najzimniejszym luty²². W związku z powyższym średnia temperatura w lecie wynosi 17-18°C, a zimą -2°C. Średnioroczna suma opadów w latach 1971-2000 kształtowała się na poziomie 600 mm. Nizinne ukształtowanie terenu pozytywnie wpływa na przepływ mas powietrza. Na terenie Powiatu Piotrkowskiego dominują wiatry zachodnie²³.

W ostatnich latach obserwuje się niepokojące, globalne zmiany klimatyczne, przejawiające się zwiększeniem częstotliwości ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof naturalnych wywołanych przez silne wiatry, wyładowania atmosferyczne, a nawet trąby powietrzne. Do szczególnych zmian klimatycznych zalicza się przede wszystkim wzrost średniej rocznej temperatury wraz z coraz częściej występującymi falami upałów czy okresami suszy, jak również przesunięcie występowania największej intensywności opadów z miesięcy wiosennych na miesiące letnie, przy jednoczesnym wzroście nawałnych deszczy. Dla Powiatu Piotrkowskiego niezwykle istotnym zagrożeniem jest również „przesunięcie” tzw. Polskiej alei tornad, wskutek czego teren Powiatu znalazł się w strefie narażonej na występowanie silnych nawałnic i trąb powietrznych. Największe konsekwencje niniejszych zjawisk odnotowuje się w miesiącach letnich (na terenie Powiatu w latach 2007-2009

²¹ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-20204

²² Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

²³ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-20204

oraz 2011-2012)²⁴. Na szczególne wyróżnienie zasługuje tu zjawisko trąby powietrznej mające miejsce na terenie Powiatu w 2008 roku, które spowodowało liczne szkody na posesjach, jak też terenach leśnych w miejscowości Gościnna, Wilkoszewice (Gmina Gorzkowice) oraz w Starej Wsi (Gmina Rozprza)²⁵.

Ekstremalne zjawiska pogodowe i katastrofy naturalne powodują nie tylko liczne straty materialne (zniszczenia dróg, linii telefonicznych i energetycznych, uszkodzenie upraw, podtopienia budynków), ale są też znaczącym zagrożeniem dla życia i zdrowia ludzi. Warto pamiętać, że zmiany klimatyczne w dalszym ciągu będą się nasilać, powodując nieprzewidywalne skutki.

INWESTYCJE GEOTERMALNE

Jak już wspomniano w podrozdziale pt. „Wody podziemne” Powiat Piotrkowski zasobny jest w wody geotermalne, co potwierdzają wyniki badań, przeprowadzonych przez naukowców z Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Analizy parametrów hydrogeotermalnych uzyskane z odwiertów na terenie Powiatu, wskazują, że dla geotermalnego wykorzystania (z uwagi na potencjalne wydajności) w szczególności nadaje się zbiornik dolnej kredy i jury dolnej. W dalszej części należy tu wymienić wody krążące w osadach jury środkowej oraz górnego triasu. W poniższej tabeli zestawiono parametry hydrogeotermalne w gminach Powiatu Piotrkowskiego (zgodnie z przeprowadzonymi badaniami).

Tabela 50. Zasoby geotermalne w Powiecie Piotrkowskim (źródło: badania Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk w Krakowie).

Gmina	Średnia temperatura utworów [°C]				Średnia wydajność otworów [m ³ /h]*				Średnia miąższość utworów [m]				Średnia mineralizacja wody w warstwie [g/dm ³]			
	K1	J2	J1	T3	K1	J2	J1	T3	K1	J2	J1	T3	K1	J2	J1	T3
Aleksandrów	<i>b</i>	29	30	38	<i>b</i>	25/12	80/40	40/20	<i>b</i>	200	100	500	<i>b</i>	11,5	30,0	60,0
Czarnocin	27	65	74	99	115/50	140/70	310/155	105/52	100	450	250	1150	5,5	22,0	57,0	123,5
Gorzkowice	23	38	47	63	35/17	100/50	80/40	20/10	40	210	200	700	1,3	10,0	42,5	76,0
Grabica	43	71	74	97	130/65	75/37	200/100	115/57	75	200	130	1150	2,5	22,5	42,5	101,0
Lęki Szlacheckie	25	43	45	47	20/10	95/47	75/37	20/10	25	170	100	500	1,7	12,0	40,0	80,0
Moszczenica	31	81	81	95	120/60	135/67	300/150	110/55	100	300	190	1100	3	31,0	53,5	112,5
Ręczno	24	38	40	46	15/7	60/30	75/37	15/7	22	150	100	200	2,3	10,0	35,0	75,5
Rozprza	29	52	54	65	35/17	65/32	40/20	30/15	24	130	30	1000	2,5	20,0	41,0	81,0
Sulejów	27	47	49	60	65/32	80/40	100/50	60/30	26	150	100	1050	3,5	22,5	42,5	98,5
Wola Krzysztoporska	33	56	62	71	75/37	30/15	75/37	75/37	27	80	30	1100	3,0	24,0	29,0	71,5
Wolbórz	22	57	62	80	90/45	120/60	250/125	90/45	50	300	250	1200	4,3	23,5	52,5	122,5
Objasnienia: * Wydajności skorygowane, uwzględniające uwarunkowania techniczne K1 - dolna kreda J2 - jura środkowa																

²⁴ Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

²⁵ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-20204

J1 - jura dolna
T3 - górny trias
b - brak

Według niniejszych badań, największe zasoby energii cieplnej pod postacią wód geotermalnych znajdujących się w utworach jury dolnej, posiada gmina Moszczenica oraz gmina Czarnocin (północna część Powiatu).

Dla wykorzystania niniejszych zasobów w Powiecie, zaproponowano budowę całorocznego kompleksu balneorekreacyjnego o powierzchni lustra wody ok. 2 500 m³. Temperaturę wody szacuje się tu na 80°C, natomiast wydajność na 150 m³/h. Omawiana inwestycja wymagałaby wykonania dwóch dodatkowych odwiertów a nakłady inwestycyjne wytworzenia takiego źródła energii cieplnej oszacowano na ok 47,2 mln zł netto²⁶.

Podsumowując niniejszy podrozdział, rozwój geotermii na terenie Powiatu Piotrkowskiego może przyczynić się do zaspokojenia potrzeb energetycznych, ale również do rozwoju szeroko rozumianej turystyki skorelowanej z agroturystyką, lecznictwem etc.²⁷

JAKOŚĆ POWIETRZA

Zanieczyszczenie powietrza to wszelkie skażenie powietrza spowodowane występowaniem w jego składzie substancji chemicznych (w postaci stałej (pyły), ciekłej lub gazowej) w stężeniach nieodpowiadających jego naturalnemu składowi, bądź też niewystępujących naturalnie w składzie atmosfery ziemskiej. Emisja zanieczyszczeń może pochodzić z trzech źródeł:

- punktowych, czyli z zakładów przemysłowych, w wyniku energetycznego spalania paliw i procesów technologicznych,
- liniowych, zwłaszcza z transportu samochodowego i kolejowego (emisja komunikacyjna),
- powierzchniowych, czyli w wyniku emisji z palenisk domowych, oczyszczalni ścieków czy składowisk odpadów²⁸.

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w strefie łódzkiej, do której należy Powiat Piotrkowski, jest emisja niska związana z indywidualnym systemem grzewczym (spalanie węgla kamiennego, ale również odpadów w małych kotłowniach) oraz z funkcjonowaniem zakładów produkcyjno-usługowych²⁹. Na jakość powietrza znacznie wpływa również emisja komunikacyjna z transportu kołowego, której największe stężenia występują wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych. Jak już wcześniej wspomniano Powiat Piotrkowski położony jest w miejscu, gdzie krzyżują się ważne krajowe i europejskie szlaki komunikacyjne (autostrada A1, droga ekspresowa S8, droga krajowa DK12 oraz droga krajowa DK74), co negatywnie wpływa na jakość powietrza na jego terenie.

²⁶ W. Bujakowski, *Geologiczne, środowiskowe i techniczne uwarunkowania projektowania i funkcjonowania zakładów geotermalnych w Polsce*, Wydawnictwo Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, Kraków 2015.

²⁷ Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

²⁸ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

²⁹ Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza w województwie łódzkim z 2019 roku - przeprowadzoną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi - na terenie strefy łódzkiej, a więc i w Powiecie Piotrkowskim, stwierdzono występowanie w ciągu roku, ponadnormatywnej ilości przekroczeń dopuszczalnego średniodobowego stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5}, ozonu a także przekroczenie wartości docelowej stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ (Tab. 51). Warto jednak podkreślić, iż wyniki oceny stężeń zanieczyszczeń w powietrzu występujących w roku 2019 na obszarze strefy łódzkiej, uwzględniające kryterium ochrony roślin, nie wykazały przekroczeń stanu dopuszczalnego, z wyjątkiem ozonu. Do obszarów przekroczeń poziomu docelowego niniejszego zanieczyszczenia zakwalifikowano jedynie południową oraz południowo-zachodnią część województwa łódzkiego, a więc nie dotyczy to Powiatu Piotrkowskiego.

Tabela 51. Klasyfikacja strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi (za rok 2019)³⁰.

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy łódzkiej											
SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	Pb	As	Cd	Ni	PM _{2,5}	PM ₁₀	BaP	O ₃
A	A	A	A	A	A	A	A	C	C	C	C
Objaśnienia: A - stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych, C - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy.											

Jak wynika z Programu Ochrony Powietrza i Planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej uchwalonego w 2020 roku, Powiat Piotrkowski w 2018 roku odznaczał się najwyższą emisją z sektora komunalno-bytowego, czyli na jego terenie odnotowano najwyższe stężenia pyłu PM₁₀ oraz pyłu PM_{2,5}. Powiat zajął również drugie miejsce w wielkości emisji benzpo(a)pirenu. W konsekwencji tego wszystkie gminy wchodzące w skład Powiatu zostały wskazane jako obszary, na których należy podjąć działania naprawcze, których realizacja umożliwi osiągnięcie jakości powietrza odpowiadającej normom krajowym i unijnym³¹.

OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

Największym obszarem prawnie chronionym na terenie Powiatu Piotrkowskiego pozostaje Sulejowski Park Krajobrazowy. Park utworzony został w październiku 1994 r. Położony jest w województwie łódzkim, nad środkową Pilicą, na terenie trzech jednostek fizyczno-geograficznych: Równiny Piotrkowskiej, Wzgórz Radomszczańskich i Wzgórz Opoczyńskich. Obejmuje fragment doliny rzeki Pilicy oraz zbiornik Sulejowski wraz z terenami przyległymi, charakteryzującymi się cennymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi.

³⁰ Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim z 2019 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Łódź 2020.

³¹ Program ochrony powietrza i plan działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej (Uchwała nr XX/303/20 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 15 września 2020 r.)

Dolinę Pilicy, znajdującą się w granicach parku, charakteryzuje mało zmieniony krajobraz. Na towarzyszących jej wysoczyznach zwraca uwagę dobrze zachowana szata roślinna z fragmentami puszczańskiej przyrody. Na terenie parku zostało wyselekcjonowanych 14 zespołów leśnych i zaroślowych, rzadkie zbiorowiska łąkowe i torfowiskowe oraz murawy piaszczyste i nawapienne. W obszarach parku występuje 35 gatunków roślin, podlegających całkowitej ochronie i 15 gatunków, objętych ochroną częściową (m.in. długosz królewski, zimoziół północny, widłak wroniec i różne odmiany storczyków). Najcenniejsze fragmenty Puszczy Pilickiej chronione są w rezerwach zamkniętych i półotwartych (10 rezerwatów na terenie parku i otuliny).

Również, występująca na terenie parku, fauna należy do najcenniejszych i najlepiej zbadanych w Polsce środkowej. Odnotowano obecność 39 gatunków ssaków, m.in. wilka, bobra, jenota, wydry i łosia. W wodach Zbiornika Sulejowskiego, rzeki Pilicy i dopływów żyje 35 gatunków ryb i kręgłoustych, z których dwa gatunki – minóg ukraiński i koza złotawa znajduje się w Czerwonej Księdze zwierząt rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Spotkać tu można również 12 gatunków płazów i 5 gatunków gadów, w tym 12 chronionych, np. ropuchę paskówkę.

Rozbudowana sieć hydrograficzna oraz rozległe kompleksy leśne parku przyciągają wiele gatunków ptaków. Żyją tu bociany czarne, orzechówki, siniaki, muchołówki, mysikróliki, jarząbki, dzięcioły, myszołowy i jastrzębie. Nad Pilicą i jej dopływami występuje, m.in. perkoz rdzawo-szyi, bąk, cyraneczka, płaskonos, gągoł, mewa mała, rybitwa. Piękno naturalnego krajobrazu parku dopełniają cenne zabytki architektury, np. Opactwo Cystersów w Sulejowie Podklasztorzu, ruiny zamku w Majkowicach i Bąkowej Górze.

W sieci Obszar chroniony Natura 2000 znalazły się następujące tereny Powiatu Piotrkowskiego:

- Dąbrowy w Marianku (obszar położony w gminie Gorzkowice, obejmujący fragment drzewostanu w rejonie miejscowości Marianek - ostoja drzewostanu dębowego);
- Dolina Środkowej Pilicy (obszar ostoi obejmujący 40 kilometrowy odcinek środkowej Pilicy, położony w regionie Doliny Sulejowskiej - ostoja ichtiofauny, 11 typów siedlisk przyrodniczych, 8 gatunków zwierząt i 19 gatunków ptaków);
- Lasy Gorzkowickie (obszar położony jest na terenie gminy Gorzkowice i obejmuje południowy fragment uroczyska leśnego Szczukocice - obszar chroniony 2 typów siedlisk leśnych);
- Lubiaszów w Puszczy Pilickiej (obszar położony na terenie gmin Wolbórz i Sulejów obejmuje rezerwat jodły Lubiaszów - strefa ochronna jodły [największa populacja tego gatunku w rejonie Polski środkowej], modrzewia polskiego i 200-letniego drzewostanu dębowego);
- Łąka w Bęczkowicach (obszar obejmuje łąki znajdujące się na lewym brzegu rzeki Łuciąży, na odcinku ok. 500m - obszar chroniony siedlisk torfowych i trzęsawisk);
- Wielkopole-Jodły pod Czartorią (obszar położony na terenie gminy Ręczno, na wschodnim stoku piaskowcowego wzgórza Czartoria - ostoja stanowisk wyżynnego jodłowego boru mieszanego).

Dla odpowiedniej ochrony cennych obszarów konieczne jest też wyznaczanie terenów otulinowych i łączących poszczególne najcenniejsze obszary – zarówno na obszarze Powiatu, jak i na terenach sąsiadujących. W tym celu wyznaczane są otuliny parków krajobrazowych i obszary chronionego krajobrazu:

- Otulina Sulejowskiego Parku Krajobrazowego (obszar obejmuje terenu okalające Park Krajobrazowy cenne przyrodniczo, w Powiecie są to obszary leśne i rolnicze na zachód od parku, aż do granic Piotrkowa Trybunalskiego);
- Otulina Przedborskiego Parku Krajobrazowego (obszar obejmuje przygraniczne tereny parku o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, których ochrona zapewni zachowanie cennych walorów parku krajobrazowego);
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Widawki” (korytarz ekologiczny łączący dolinę Warty z doliną Pilicy usytuowany na terenie gmin Wola Krzysztoporska, Gorzkowice, Łęki Szlacheckie. Na powierzchni ok. 41 390 ha ochronie podlega dolina rzeki wraz z wartościowymi siedliskami i zbiorowiskami roślinnymi);
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Wolbórki” (korytarz Ekologiczny, o powierzchni ok. 2 362 ha, łączący Koluszkowsko – Lubochniański i Tuszyńsko-Dłutowski z Sulejowsko-Spalskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Chroniona jest ciągłość ekosystemu w dolinie rzeki Wolbórki)
- Sulejowsko-Spalski Obszar Chronionego Krajobrazu (projektowana strefa buforowa łącząca Spalski Park Krajobrazowy i Sulejowski Park Krajobrazowy, o powierzchni 76 460 ha, położona na terenie gmin Aleksandrow, Gorzkowice, Łęki Szlacheckie, Ręczno, Rozprza, Sulejów i Wolbórz);
- Tuszyńsko – Dłutowsko – Grabiański Obszar Chronionego Krajobrazu (projektowany obszar ochrony ekosystemu łąk i pastwisk, o powierzchni 31 990 ha, położony w północno – zachodniej części gminy Czarnocin, zawarty pomiędzy doliną Wolbórki a drogą wojewódzką nr 30146 oraz w północno – zachodniej części gminy Grabica).

Na terenie Powiatu Piotrkowskiego występuje 9 rezerwatów przyrody (funkcjonujące w oparciu o artykuł 13 ust. 1 Ustawy o Ochronie Przyrody z 16 kwietnia 2004 r.; t.j. Dz. U.z 2013 r., poz. 627 z póź. zm.):

- Czarny Ług (chronione: torfowisko wysokie typu atlantyckiego ze stanowiskiem bagnicy torfowej);
- Dęby w Meszczach (chronione zbiorowiska o charakterze naturalnym – grąd i bór mieszany z pomnikowymi drzewami; bogata fauna i flora);
- Diabla Góra (chronione wschodnie skał piaskowcowych. Uzupełnieniem walorów przyrodniczych pozostaje status Miejsca Pamięci Narodowej – bitew partyzanckich z okresu II wojny światowej);
- Jaksonek (chronione stanowiska zimoziola północnego *Linnaea borealis*);
- Las Jawora (chronione rzadkie na niżu rośliny leśne; łąg górski);
- Las Jabłoniowy (chroniony fragment lasu z dzikimi gatunkami drzew i krzewów owocowych, a szczególnie jabłoni leśnej i gruszy pospolitej);
- Lubiaszów (chroniony bogaty las grądowy z jodłą *Abies alba*);
- Meszcze (chronione drzewostan lipy drobnolistnej *Tilia cordata* w otoczeniu monokultur sosnowych);
- Wielkopole (chroniony naturalny drzewostan jodłowy).

W Powiecie występują również użytki ekologiczne oraz liczne pomniki przyrody. W Powiecie znajduje się 252 użytków ekologicznych oraz 54 pomników przyrody, z czego niektóre z nich są wie-
loobiektywne³².

Z punktu widzenia planowania strategicznego ważnym jest uwzględnienie ograniczeń związanych z funkcjonowaniem obszarów chronionych. Jednocześnie obszary te stanowią duży walor i zasób Powiatu. Można je wykorzystać i rozwijać w zakresie oferty cichej i spokojnej rekreacji oraz turystyki.

OCHRONA ŚRODOWISKA

Zasoby naturalne Ziemi są dobrem rzadkim, dlatego zasadne jest podejmowanie działań mających na celu ich zachowanie, ochronę, a także działań naprawczych i zapobiegawczych ich dalszemu nieefektywnemu wykorzystaniu.

Odnosząc się do surowców naturalnych należy podkreślić, że szczególnym dla nich zagrożeniem jest działalność człowieka przejawiająca się nieracjonalną ich eksploatacją. W konsekwencji tego, przed wykorzystaniem niniejszych zasobów niezbędne jest przeprowadzenie wszelkich badań, które pozwolą ocenić ich wielkość oraz opłacalność wydobycia. Niestety eksploatacja surowców naturalnych negatywnie wpływa nie tylko na warunki hydrologiczne czy estetykę krajobrazu, ale również na zdrowie i życie mieszkańców (emisja zanieczyszczeń do powietrza).

Zasoby wodne (zarówno powierzchniowe, jak i podziemne) znajdujące się na terenie Powiatu narażone są na skażenia pochodzące z sektora komunalnego i przemysłowego. Na ich stan jakościowy negatywnie wpływa niewłaściwe odprowadzanie ścieków socjalno-bytowych, zarówno do infrastruktury kanalizacyjnej, ale również do nieszczelnych osadników przydomowych czy też bezpośrednio do przydrożnych rowów i cieków. Dodatkowym zagrożeniem są związki chemiczne spłukiwane z dróg, parkingów czy terenów rolnych w wyniku opadów deszczu lub topniejącego śniegu. Warto zwrócić uwagę, że negatywnym oddziaływaniem na zasoby wodne jest zwiększona ilość terenów utwardzonych. Skutkiem zmniejszenia powierzchni naturalnego podłoża jest zwiększony odpływ wód i ograniczona infiltracja. Ponadto, należy zwrócić uwagę, że część Powiatu Piotrkowskiego położona wzdłuż rzeki Pilicy narażona jest na niebezpieczeństwo powodzi. Okresowe podtopienia, związane z wiosennymi roztopami, występują także na terenie gminy Sulejów i Aleksandrów, wzdłuż rzeki Luciąży. Niniejszy problem związany jest z małą ilością zbiorników retencyjnych oraz nieprowadzeniem inwestycji polegających na regulacji w/w rzek³³.

Odnosząc się do ochrony zasobów leśnych, konieczne jest podjęcie działań mających na celu ograniczenie wpływu działalności człowieka, które prowadzą do pogorszenia ich stanu jakościowego (poprzez zaśmiecanie) oraz ilościowego (wskutek wylesiania). Zagrożeniem dla lasów są również liczne pożary, jak i zanieczyszczenia powietrza pochodzące głównie z terenów zurbanizowanych.

Klimat i jakość powietrza na terenie Powiatu również ulegają zmianom w wyniku antropopresji, co zostało omówione w podrozdziale pt. „Klimat” oraz „Jakość powietrza”. W konsekwencji tego konieczne jest podjęcie wszelkich działań, zarówno inwestycyjnych, jak i edukacyjnych mających na

³² Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

³³ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

celu poprawę jakości tych komponentów środowiska, ale również służącym zapobieganiu negatywnym skutkom tych zmian. Niemniej jednak człowiek ma nieco mniejszy wpływ na zmiany klimatu, aniżeli jakość powietrza.

Mając na uwadze zaspokojenie potrzeb mieszkańców, niezwykle istotna jest dbałość o tereny zielone położone w poszczególnych gminach wchodzących w skład Powiatu. Wpływają one pozytywnie na estetykę krajobrazu, ale też na jakość życia społeczeństwa. Ponadto, niektóre z nich, ze szczególnym uwzględnieniem zespołów dworskich z przestrzeniami parkowymi, posiadają wartości przyrodniczo-kulturowe.

2.5. WYMIAR PRZESTRZENNY I INFRASTRUKTURALNY

STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Jak już wielokrotnie podkreślano w tym dokumencie, Powiat Piotrkowski jest jednostką o charakterze głównie rolniczym. Tereny leśne i rolnicze dominują w jego przestrzeni. Tereny zurbanizowane stanowią nieznaczną część Powiatu. Występują tu jednak skupione obszary mieszkalnictwa, usługowe oraz przemysłowe. Te przede wszystkim rozwijają się w rejonie głównych arterii komunikacyjnych. O stanie zagospodarowania przestrzennego JST w dużej mierze świadczy stopień pokrycia obowiązującymi dokumentami planistycznymi i stopień realizacji ich założeń. Większość zadań związanych z zagospodarowaniem przestrzeni należy do obowiązków gmin. Jednak Władze Powiatu w wielu aspektach warunkują i nakierowują na pewne rozwiązania przestrzenne, tak, aby polityka przestrzenna poszczególnych gmin w Powiecie była spójna. Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2020 r. poz. 293) wszystkie gminy w Powiecie mają obowiązujące Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Regulują one w ogólny sposób politykę przestrzenną i lokalne zasady zagospodarowania. W największym stopniu, uporządkowany rozwój przestrzenny warunkują Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP). Na obszarach objętych ich przepisami wskazane są konkretne, uporządkowane formy zagospodarowania. Dla pozostałych części obszarów gmin Powiatu działania inwestycyjne związane z zagospodarowaniem przestrzeni realizowane są w oparciu o Decyzje o Warunkach Zabudowy oraz Decyzje o Lokalizacji Celu Publicznego. Chociaż decyzje prawnie regulują formy zagospodarowania przestrzeni, w wielu przypadkach może okazać się, że w szerszej perspektywie są one niezgodne z całościowymi założeniami spójnego i uporządkowanego zagospodarowania gmin i Powiatu.

W gminach Powiatu Piotrkowskiego niewielki odsetek terenu pokryty jest Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. W 2019 roku jedynie 3921 ha gmin Powiatu było pokrytych zasięgiem obowiązujących MPZP, z czego 3326 ha obejmowały plany zgodne z uchwałą z 2003 roku. W 2019 roku było to tylko 2,7 % powierzchni całego Powiatu. Niewielki jest też wzrost względem lat ubiegłych. W roku 2010 średnie pokrycie gmin Powiatu planami miejscowymi wynosiło zaledwie 1,8%. We wszystkich gminach Powiatu z roku na rok uchwała się niewiele MPZP. W 2019 roku obowiązywało 81 planów, z czego tylko 39 było opartych o zapisy nowej ustawy. W roku 2010 było to odpowiednio 61 i 21 planów – w ciągu 10 lat w całym Powiecie przybyło zaledwie 20 MPZP.

Poza faktem, że powierzchnia pokryta MPZP jest znikoma, nieznaczne jest też wykonanie priorytetowych wskazań Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w gminach Powiatu. W roku 2019 Studia wskazywały łącznie 16 614 ha terenów wskazanych do sporządzenia MPZP. Względem roku 2010 jest to o ok 6 tys. ha mniej. Oznacza to, że część z planów została wykonana, jednak duża część terenów wskazywanych w studium została wykreślona z rekomendacji do priorytetowego objęcia MPZP.

W 2019 roku 1281 ha terenów rolniczych przeznaczono na nierolnicze. Jest to nieco ponad 50% tego rodzaju terenów wskazywanych do przekształcenia w studium. Jednocześnie zauważyć można, że w gminach Powiatu nieznaczne powierzchnie terenów rolniczych przeznacza się pod nowe zagospodarowanie – w tym pod zabudowę. W dużo mniejszym stopniu przekształca się tereny leśne. Do roku 2010 na cele nieleśne przeznaczono 100 ha lasów. Jest to jednocześnie większa część gruntów leśnych przeznaczonych pod inne cele w zapisach Studium. Pod zabudowę i inne inwestycje powinno przeznaczać się jak najmniejszą ilość lasów. Dla takiego zagospodarowania priorytetowo należy traktować nieużytki wśród gruntów pod zabudowę, a w dalszej kolejności tereny rolnicze.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego w gminach Powiatu Piotrkowskiego										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Obowiązujące plany ogółem	61	67	67	67	73	75	74	75	77	81
Plany na podstawie ustawy z 2003 roku	21	26	28	30	31	32	32	33	34	39
Powierzchnia gminy pokryta MPZP ogółem	2 624	2 757	2 759	2 955	3 192	3 326	3 448	3 461	3 544	3 921
Powierzchnia gminy pokryta MPZP z 2003 r.	502	620	689	1 295	1 575	1 709	2 739	2 752	2 753	3 326
Powierzchnia gruntów rolnych, dla których zmieniono przeznaczenie na cele nierolnicze	1 222	1 269	1 269	1 055	1 292	1 197	1 279	1 281	1 281	1 281
Powierzchnia gruntów leśnych, dla których zmieniono przeznaczenie na cele nieleśne	63	63	63	106	106	99	99	99	100	100
% udział powierzchni Powiatu pokrytej MPZP względem całego Powiatu	1,8	1,9	1,9	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,7

Tabela 52. Dane dotyczące MPZP w gminach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Wskazania Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w gminach Powiatu Piotrkowskiego										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	22 592	21 142	20 541	25 841	26 323	24 008	14 387	16 779	16 614	16 614
powierzchnia terenów wskazanych w studium wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze	3 362	2 858	1 841	2 213	2 498	2 222	2 222	2 650	2 372	2 372
powierzchnia terenów wskazanych w studium wymagających zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne	65	65	67	114	311	286	286	311	114	114

Tabela 53. Dane dotyczące zagospodarowania przestrzeni wynikające ze Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w gminach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Nie najlepiej wygląda również sytuacja w aspekcie MPZP będących w trakcie realizacji. Według stanu na rok 2019 w trakcie opracowania było 40 planów miejscowych. Z jednej strony liczba ta jest większa od ilości obowiązujących nowych planów (wg. ustawy z 2003 roku), Z drugiej jednak jest to wciąż znikomy odsetek. Opracowywane plany obejmują powierzchnię jedynie 3644 ha, co stanowi ok. 3% powierzchni Powiatu. 26 ha to tereny już objęte MPZP, wymagające aktualizacji. 2 z planów sporządzane są już dłużej niż 3 lata.

Plany miejscowe w trakcie opracowania - stan na rok 2019	
projekty planów ogółem	40

projekty planów, których sporządzanie trwa dłużej niż 3 lata	2
powierzchnia ogółem	3 644
powierzchnia dla terenów objętych obowiązującym planem zagospodarowania przestrzennego	26

Tabela 54. Dane dotyczące MPZP w trakcie opracowania w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Biorąc pod uwagę niewielkie pokrycie gmin Powiatu MPZP, większość inwestycji budowlanych realizowanych jest w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy (WZ) i decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego (ICP). W 2019 roku w całym Powiecie wydano 143 decyzje o lokalizacji celu publicznego i aż 1269 decyzji WZ. Zauważyć można rosnącą liczbę decyzji ICP. Liczba wydawanych decyzji WZ utrzymuje się na zbliżonym poziomie, chociaż w ostatnich latach wzrosła. Większość decyzji dotyczy zabudowań mieszkaniowych jednorodzinnych. Blisko 7% wydawanych decyzji dotyczy zabudowy usługowej. Praktycznie wcale nie wydaje się decyzji o warunkach zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. W poszczególnych latach realizowane były pojedyncze inwestycje (2012, 2013, 2015 i 2017). Wskazuje to na dominację zabudowy typowej dla terenów wiejskich i nieznaczny rozwój mieszkalnictwa w miastach.

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o warunkach zabudowy wydawane w gminach Powiatu Piotrkowskiego										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	109	99	169	171	183	147	166	148	156	143
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	1 341	1 237	1 245	1 147	1 148	1 002	1 171	1 143	1 130	1 269
w tym										
Dotyczące zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0
Dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	979	852	785	705	703	597	762	765	750	932
Dotyczące zabudowy usługowej	93	88	58	61	60	69	43	84	70	66

Tabela 55. Liczba decyzji WZ i ICP w gminach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Do innych funkcjonujących w gminach Powiatu Piotrkowskiego dokumentów związanych z planowaniem należą różnego rodzaju strategie i plany. W Gminie Moszczenica funkcjonuje Gminny Program Rewitalizacji z 2017 roku. W innych jednostkach nie ma GPR-ów – w Gminie Sulejów funkcjonował wprowadzany w 2005 roku Lokalny Program Rewitalizacji. Pozostałe gminy na swoich terenach mają wprowadzone takie dokumenty jak: Programy Ochrony Środowiska (Grabica, Czarnocin, Rozprza, Wola Krzysztowska, Gorzkowice, Wolbórz), Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Plany Gospodarki Odpadami, Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest (Ręczno), Plany gospodarowania zasobami mieszkaniowymi, rozwoju sieci infrastruktury itp. W Gminie Wola Krzysztowska funkcjonuje Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego. W Gminie Rozprza w ubiegłych latach obowiązywały Plany Odnowy Miejscowości: Truszczanek, Niehcice, Nowa Wieś i Rozprza.

INFRASTRUKTURA DROGOWA – DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Powiat Piotrkowski uznaje się za obszar dobrze skomunikowany. Przez teren jednostki przebiegają ważne szlaki komunikacji samochodowej i kolejowej – o znaczeniu zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. W centrum Powiatu, w rejonie miasta Piotrkowa Trybunalskiego krzyżują się: autostrada A1 (północ – południe; relacji Gdańsk – Katowice – Brno), droga ekspresowa S8 (pół-

nocny-wschód – południowy-zachód; relacji Białystok – Warszawa – Wrocław – Praga); droga krajowa DK12 (wschód-zachód; Łęknica [DE] – Lublin – Dorohusk [UA]); droga krajowa DK74 (wschód – zachód; Wieluń – Kielce – Zamość); droga krajowa DK91 (w dawnym przebiegu drogi DK1). Długość dróg krajowych w Powiecie jest łącznie 138,6 km.³⁴ Przez teren Powiatu przebiegają również drogi wojewódzkie: DW716 (Piotrków – Koluszki), DW742 (Przyglów – Przedbórz), DW473 (Piotrków – Łask). Łączna długość dróg wojewódzkich w Powiecie wynosi 46,7 km.

Przez Powiat Piotrkowski poprowadzona jest również Linia Kolejowa nr 1 relacji Warszawa – Katowice (dawną kolej Warszawsko-Wiedeńską.) Od tej linii kolejowej poprowadzone jest odgałęzienie w kierunku Bełchatowa, wykorzystywane przede wszystkim w celach transportowych dla elektrowni i kopalni Bełchatów.

Układ drogowy Powiatu można określić jako promienisty ze wszystkimi najważniejszymi drogami prowadzącymi do i z Piotrkowa Trybunalskiego, który stanowi centrum regionu. Siatka dróg gminnych i powiatowych jest dość dobrze rozbudowana i gęsta. W Powiecie Piotrkowskim jest łącznie 1734,6 km dróg gminnych. Z roku na rok ich przybywało (w roku 2010 było 1483,7 km), co może świadczyć o dość intensywnej rozbudowie siatki drogowej. Należy jednak mieć na uwadze, że część z nowych dróg powiatowych może być przemianowanymi drogami innych kategorii. Większa część dróg gminnych to drogi o nawierzchni twardej. W ciągu ostatnich 10 lat przybyło 110 km dróg o nawierzchni twardej. Drogi gminne o nawierzchni twardej ulepszonej stanowią obecnie mniej niż 50% dróg utwardzonych. Jednocześnie jednak infrastruktura drogowa jest regularnie modernizowana – w ciągu 10 lat przybyło ok. 150 km dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej.

Długość dróg powiatowych w granicach jednostki jest mniej – w 2019 roku łącznie było ich 989,7 km. Większość z nich to drogi o nawierzchni twardej, tylko 4,6 km stanowią drogi gruntowe. Długość dróg powiatowych o nawierzchni ulepszonej utrzymuje się od lat na zbliżonym poziomie – w 2019 roku było to 481,9 km. Pozostałych dróg powiatowych o nawierzchni twardej było 503,2 km. Od roku 2010 wartość ta zmalała, jednak wiązać może się to z przemianowaniem części dróg na gminne lub innej kategorii.

Długość dróg gminnych w Powiecie Piotrkowskim (km)										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Drogi gminne o nawierzchni twardej	704,2	742,1	744,7	755,2	772,4	789,3	730,2	808,2	818,7	816,8
Drogi gminne o nawierzchni twardej ulepszonej	586,5	619,3	630,8	640,4	656,8	677,1	630,0	710,4	722,9	733,2
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	193,0	192,1	196,3	188,2	183,0	181,5	183,2	181,9	182,1	184,6
łącznie	1 483,7	1 553,5	1 571,8	1 583,8	1 612,2	1 647,9	1 543,4	1 700,5	1 723,7	1 734,6

Tabela 56. Długość dróg gminnych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Długość dróg powiatowych w Powiecie Piotrkowskim (km)										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	528,3	523,0	521,6	522,3	525,4	517,1	516,1	503,2	503,2	503,2
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej	483,3	490,5	489,1	488,7	500,3	492,0	492,8	481,7	481,9	481,9
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	12,2	12,2	10,6	10,6	8,5	8,5	8,5	4,6	4,6	4,6
łącznie	1 023,8	1 025,7	1 021,3	1 021,6	1 034,2	1 017,6	1 017,4	989,5	989,7	989,7

Tabela 57. Długość dróg Powiatowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Wśród dróg gminnych i powiatowych łącznie znacząco przeważają drogi o twardej nawierzchni - w przeliczeniu na 100 km² w 2019 roku było to 92,4 km. Względem roku 2010 wartość ta wzrosła

³⁴ Analiza sytuacji rynkowej w zakresie regularnych przewozów osób w Powiecie Piotrkowskim, 2017

o 6 km. Dróg gruntowych łącznie w przeliczeniu na 100 km² w 2019 roku było 13,2 km. Tego rodzaju dróg we władaniu gmin i Powiatu sukcesywnie ubywa – w roku 2010 było ich 14,4 km na 100 km² Powiatu.

Drogi gminne i Powiatowe o twardej i o gruntowej nawierzchni (km) na 100 km ²										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
O twardej nawierzchni	86,3	88,5	88,6	89,4	90,8	91,4	87,2	91,8	92,5	92,4
O gruntowej nawierzchni	14,4	14,3	14,5	13,9	13,4	13,3	13,4	13,1	13,1	13,2

Tabela 58. Udział dróg utwardzonych i gruntowych w długości dróg gminnych i Powiatowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

W latach 2015-2019 przebudowano i remontowano drogi o łącznej długości 154,641 km, w tym:

- Drogi strategiczne – 88,81 km
- Drogi spełniające kryteria dróg powiatowych – 41,87 km
- Drogi niespełniające kryteriów dróg powiatowych – 23,961 km
- Chodniki – 29,462 km

W Powiecie Piotrkowskim z roku na rok rejestrowanych jest coraz więcej pojazdów samochodowych. W 2019 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie było 635,3 samochodów osobowych i 908 pojazdów samochodowych i ciągników łącznie. Dla porównania w roku 2010 zarejestrowane były 644 pojazdy samochodowe i ciągniki w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Trend wzrostowy sprawia, że ruch na drogach Powiatu jest coraz bardziej intensywny. W związku z tym szczególną uwagę należy zwrócić na bezpieczeństwo na drogach oraz na promowanie rozwoju elektromobilności.

Pojazdy samochodowe i ciągniki w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Samochody osobowe na 1000 mieszkańców	442,6	468,3	482,3	499,0	517,0	540,0	567,4	584,0	608,4	635,3
Pojazdy samochodowe i ciągniki na 1000 mieszkańców	644	679	696	720	746	779	815	838	872	908

Tabela 59. Liczba samochodów i ciągników w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

W Powiecie Piotrkowskim słabo rozwinięta jest infrastruktura rowerowa. Przez wiele lat nie było w ogóle żadnych dróg dedykowanych rowerzystom. Pierwsze odcinki dróg rowerowych zaczęły powstawać w 2012 roku (1 km). Do 2019 roku przybyło niewiele nowych odcinków ścieżek dla cyklistów – obecnie jest ich 13,1 km. Jedynie 1,9 km tych dróg jest pod Zarządem Starostwa. W powiązaniu z dużym potencjałem turystycznym konieczna jest intensyfikacja rozwoju infrastruktury rowerowej w Powiecie. Dla wygody i bezpieczeństwa cyklistów powinna funkcjonować rozbudowana sieć dróg rowerowych łączących poszczególne miejscowości. Szczególnie istotne jest wprowadzanie tego rodzaju rozwiązań w obrębie dróg powiatowych i wyższej kategorii, aby zapewnić odseparowanie ruchu rowerowego od samochodowego na najbardziej ruchliwych ciągach komunikacyjnych. Infrastruktura rowerowa daje również alternatywę transportową mieszkańcom w dobie intensywnie zwiększającej się liczby samochodów na drogach.

Drogi rowerowe w Powiecie Piotrkowskim (km)									
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Długość dróg rowerowych	0,0	1,0	9,1	17,4	17,4	8,9	8,9	12,2	13,1
W tym pod Zarządem Starostwa	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,9

Tabela 60. Długość dróg Powiatowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

TRANSPORT PUBLICZNY

Zasadniczą większość potrzeb transportowych mieszkańcy Powiatu zaspokajają własnymi środkami – samochody prywatne itp. Transport publiczny w Powiecie obsługują głównie małe prywatne przedsiębiorstwa (często jednoosobowe). W 2018 roku zlikwidowane zostało Piotrkowskie Przedsiębiorstwo PKS – które do tego czasu obsługiwało większość regionalnych połączeń i połączenia międzymiastowe. Od tego momentu nastąpiło rozdrobnienie transportu samochodowego. Niewielkie prywatne firmy działają niezależnie i często nie odpowiadają w pełni na zapotrzebowanie transportowe mieszkańców. W godzinach i dniach, w których nie ma dużego natężenia pasażerów, często brakuje kursów łączących poszczególne miejscowości Powiatu oraz Powiat z okolicznymi miastami. Funkcjonujący wcześniej w mieście Piotrkowie Trybunalskim dworzec autobusowy nie pełni obecnie swojej roli, a większość przewoźników korzysta z wyznaczonych w pobliżu przystanków. Powiat Piotrkowski ma w planach przekształcenie niewykorzystywanego dworca w Powiatowe Centrum Przesiadkowe obsługujące autobusowe połączenia lokalne, międzymiastowe oraz zagraniczne. Projekt PCP otrzymał już pozytywną decyzję w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.³⁵

Powiat jest dobrze skomunikowany z innymi regionami kraju i zagranicą. Przez Piotrków Trybunalski przejeżdżają liczne autobusy międzymiastowe i międzynarodowe. Warunki nie są jednak odpowiednie do przyjmowania autobusów dalekobieżnych i dużej liczby pasażerów.

Powiat Piotrkowski nie należy do związku Powiatów w zakresie organizacji zbiorowego transportu publicznego. Nie ma też żadnej umowy z operatorem na wykonywanie przewozów pasażerskich na podstawie wydanych zezwoleń. Regularny przewóz osób na terenie Powiatu, na liniach komunikacyjnych, na które zezwolenie wydaje Starosta Powiatu Piotrkowskiego (zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym, z późn. zm.) zgodnie z danymi na rok 2017 realizowało 2 przewoźników: PKS w Opocznie sp. z o.o. i Firma Transportowo-Usługowa „FART”.

Na terenie Powiatu wykonywane są również przewozy wojewódzkie, gminne oraz na liniach przebiegających przez obszar miasta Piotrkowa Trybunalskiego i innych sąsiednich powiatów. Usługi transportowe w tym zakresie zgodnie z danymi na 2017 rok wykonywało aż 35 przewoźników. Liczba ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie z niewielkimi wahaniami. Są to głównie niewielkie firmy, wykonujące przewozy na kilku lub nawet na pojedynczych trasach. Rozdrobnienie w sektorze usług komunikacji samochodowej jest duże, przez co utrudniona może być unifikacja oferty transportowej dla mieszkańców Powiatu.

Powiat Piotrkowski administruje 199 przystankami na swoim terenie (Gm. Aleksandrów – 34, Gm. Grabica – 11; Gm. Łęki Szlacheckie -32; Gm. Moszczenica – 9; Gm. Ręczno – 8; Gm. Sulejów – 25; Gm. Wolbórz – 28; Gm. Wola Krzysztoporska – 52).

Przewoźnicy działający na podstawie zezwolenia wydanego przez Powiat kursowali na 4 trasach. Większa część przewoźników działa na podstawie zezwoleń wydanych przez inne jednostki (Prezydenta Miasta Piotrkowa Trybunalskiego, Marszałków Województwa oraz Wójtów Gmin). Na wielu liniach częstotliwość kursowania jest nieznaczną. Odbywa się tylko kilka przewozów dziennie.

Transport kolejowy funkcjonuje w Powiecie dość dobrze i łączy ze sobą miejscowości usytuowane wzdłuż linii kolejowej nr 1 w osi północ - południe. Koleje regionalne PolRegio kursują regularnie na trasie Częstochowa-Łódź-Częstochowa, zapewniając połączenie wszystkich miejscowości wzdłuż

³⁵ <https://www.gov.pl/web/premier/rzadowy-fundusz-inwestycji-lokalnych>

linii kolejowej z Piotrkowem i większymi miejscowościami. Pociągi dalekobieżne InterCity zatrzymują się na stacji w Piotrkowie Trybunalskim i zapewniają dogodne połączenie w większości kierunków (w tym z Warszawą, Gdańskiem, Katowicami, Krakowem, Wrocławiem).

W sferze usług transportowych, specjalizujących się w przewozie ładunków, dominują małe i średnie firmy prywatne, świadczące usługi spedycyjne na obszarze kraju, jak również w zakresie spedycji międzynarodowej.

Dla poprawy sytuacji transportu zbiorowego w Powiecie Piotrkowskim opracowany został „Plan zrównoważonego Rozwoju Transportu Zbiorowego dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2016-2025”.³⁶ Założeniem planu było zaplanowanie usług w przewozach o charakterze użyteczności publicznej, realizowanych na obszarze Powiatu w taki sposób, aby oferta transportu zbiorowego w realny sposób odpowiadała potrzebom mieszkańców. Wśród jego głównych założeń jest: dostosowanie ilości i jakości usług transportowych do potrzeb pasażerów, zapewnienie wysokiej jakości usług transportu zbiorowego, koordynacja planu rozwoju transportu lokalnego z planami w regionie i kraju, redukcja negatywnego oddziaływania na środowisko, efektywność ekonomiczno-finansowa. Zadania Planu nie są jednak realizowane ze względu na brak wiążących przepisów.

INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA

W strukturze Powiatu Piotrkowskiego dominująca część zasobów mieszkaniowych pozostaje w własności prywatnej. Najczęściej występującą formą zamieszkania jest budownictwo jednorodzinne. Przeważa zabudowa siedliskowa na terenach wiejskich. Również większa część tkanki miast Powiatu składa się z zabudowań jednorodzinnych.

Analiza sytuacji infrastruktury mieszkaniowej, w Powiecie, wskazuje na problemy w zakresie zabezpieczenia substancji mieszkaniowej, dla potrzeb osób, zagrożonych wykluczeniem społecznym, które mogą poprawić swoją sytuację, poprzez uzyskanie mieszkania z zasobu gminnego (tzw. mieszkania socjalne). Problem ten szczególnie ma znaczenie w przypadku wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy po jej opuszczeniu nie mają przeważnie innych możliwości osiedlenia się.

Ogółem w Powiecie zlokalizowanych jest 28 788 budynków mieszkalnych. To dość duża liczba zapewniająca wystarczający zasób dla obecnej liczby mieszkańców. Biorąc pod uwagę trendy demograficzne znacząco większa liczba zasobów nie będzie potrzebna. Jednocześnie na przestrzeni lat zauważalny jest przyrost liczby budynków mieszkalnych. W 2019 roku było to 28 788, a dla porównania w 2010 - 26 525 budynków. Świadczyć to może o rosnącej zamożności mieszkańców Powiatu, którzy decydują się na budowę coraz większej liczby domów.

Liczba budynków mieszkalnych w Powiecie										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. budynków	26 525	26 524	26 727	26 953	27 138	27 352	27 604	27 850	28 092	28 788

Tabela 61. Liczba budynków mieszkalnych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

O jakości dostępnych zasobów mieszkaniowych świadczy dostępność sieci w poszczególnych lokalach. Większość mieszkań w Powiecie ma dostęp do instalacji wodociągowej. Tylko 4,2% lokali w miastach funkcjonuje bez dostępu do bieżącej wody. Jest to jednak wciąż zasób, który wymaga

³⁶ Plan przyjęty Uchwałą Nr XIX/147/16 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 15 kwietnia 2016 r.

uzupełnień. Z kolei na terenach wiejskich jest to już 9%. Wartości te utrzymują się na względnie stałym poziomie.

Widocznie mniejsza część lokali nie jest wyposażonych w łazienkę. W 2018 roku w miastach było to 86,7% wszystkich lokali. Na wsiach tylko 75% lokali w 2018 roku było wyposażonych w łazienkę. Oznacza to, że istotny zasób mieszkań funkcjonuje w złym standardzie, nie mając nawet dostępu do indywidualnej łazienki. Ilość tego rodzaju mieszkań i domów utrzymuje się na zbliżonym poziomie, na przestrzeni ostatnich lat nie ubywało znacząco mieszkań w złym standardzie.

Jeszcze mniejsza część mieszkań wyposażonych jest w centralne ogrzewanie. W 2018 roku było to 78,7% zasobów w mieście. Od roku 2010 przybyło tylko 4 % lokali z centralnym ogrzewaniem. Na wsiach tylko 67,1% lokali miało centralne ogrzewanie w 2018 r. Tu dynamika wzrostu była mniejsza i od 2010 roku przybyło tylko 2,2% tego rodzaju lokali. Pozostała część korzysta z indywidualnych, często nieefektywnych i nieekologicznych źródeł ciepła.

Udział mieszkań z dostępem do sieci w ogóle zasobów w miastach									
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
% mieszkań wyposażonych w instalację wodociągową	95,7	95,6	95,6	95,7	95,7	95,7	95,7	95,8	95,8
% mieszkań wyposażonych w łazienkę	85,6	86,2	86,3	86,3	86,4	86,5	86,5	86,6	86,7
% mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	74,7	78,0	78,1	78,2	78,3	78,4	78,5	78,6	78,7

Tabela 62. Udział mieszkań z przyłączem do sieci w ogóle zasobów w miastach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Udział mieszkań z dostępem do sieci w ogóle zasobów na wsiach									
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
% mieszkań wyposażonych w instalację wodociągową	90,4	90,4	90,5	90,6	90,6	90,7	90,8	90,9	91,0
% mieszkań wyposażonych w łazienkę	73,6	73,4	73,7	73,9	74,1	74,3	74,6	74,8	75,0
% mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	64,9	64,7	65,0	65,4	65,7	66,0	66,4	66,7	67,1

Tabela 63. Udział mieszkań z dostępem do sieci w ogóle zasobów na terenach wiejskich w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Powiecie Piotrkowskim jest dość duża. Co więcej, średnia ta nieznacznie się zwiększa na przestrzeni lat. W 2019 roku średnia powierzchnia mieszkania w Powiecie wynosiła 89,7 m². Dla porównania w roku 2010 było to 86,6 m². Duże wartości średniej powierzchni wiążą się z tym, że większość zabudowań mieszkaniowych to domy jednorodzinne, których powierzchnia przeważnie jest większa.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
pow. w m ²	86,6	86,9	87,3	87,6	88,0	88,3	88,7	89,0	89,4	89,7

Tabela 64. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Zgodnie z danymi statystycznymi na 1000 mieszkańców Powiatu przypada coraz większa liczba mieszkań. W 2019 roku na 1000 osób przypadało 339,1 mieszkań. Dla porównania w roku 2010 było to 314,5 mieszkań. Może to świadczyć o tym, że w poszczególnych mieszkaniach żyją coraz mniej liczne rodziny.

Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego											
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Mieszkania na 1000 osób	314,5	317,2	319,7	321,9	324,7	328,3	331,1	334,0	336,6	339,1	

Tabela 65. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Statystykę tę potwierdzają również dane dotyczące przeciętnej liczby izb w mieszkaniach i liczby osób przypadających na jedną izbę. W 2019 roku przeciętnie mieszkanie w Powiecie składało się

z 4,27 izb. W ciągu ostatnich 10 lat średnia ta nieznacznie wrosła. Jednocześnie coraz mniej osób przypada średnio na 1 izbę w mieszkaniu. Tu dynamika jest zbliżona. W 2019 roku na 1 izbę przypadało 0,69 osoby. Oznacza to, że na jednego mieszkańca gminy średnio przypada więcej niż przynajmniej jedna izba w mieszkaniu.

Przeciętna liczba izb w mieszkaniach w Powiecie i przeciętna liczba osób przypadających na 1 izbę										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	4,18	4,19	4,20	4,21	4,22	4,23	4,24	4,25	4,26	4,27
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,76	0,75	0,74	0,74	0,73	0,72	0,71	0,70	0,70	0,69

Tabela 66. Przeciętna liczba izb w mieszkaniach i przeciętna liczba osób przypadających na jedną izbę w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

W Powiecie Piotrkowskim za lokale socjalne odpowiadają gminy. Zasób mieszkaniowych lokali gminnych nie jest duży. Ogólna liczba tego rodzaju mieszkań na przestrzeni lat malała. W 2013 roku było to 439 mieszkań, natomiast w 2018 liczba ta spadła do 329. Wiąże się to z coraz częstszym decydowaniem się mieszkańców Powiatu na wykup lokali gminnych. Średnia powierzchnia użytkowa gminnych lokali oscyluje w okolicach 40 m². Są to stosunkowo nieduże mieszkania.

Dużo mniejszy jest zasób przeznaczony na cele socjalne. W 2019 roku tego rodzaju lokali w zasobach gmin Powiatu było 46. Taka liczba może okazać się niewystarczająca. Jednocześnie jednak odnotowuje się wzrost liczby tych lokali. W ciągu 9 lat przybyło łącznie 17 nowych lokali socjalnych. Powierzchnia użytkowa tego rodzaju mieszkań jest jeszcze mniejsza od tej ogółu zasobów gminnych. W 2019 roku było to tylko 32,13 m². Świadczyć to może o nienajlepszym standardzie dostępnych lokali socjalnych – często korzystają z nich rodziny wielodzietne. Zauważalna jest jednak tendencja do poprawy, bo średnia powierzchnia względem 2011 roku (29,62m²) wzrosła o 2,5 m².

Gminne zasoby mieszkaniowe									
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania ogółem	-	-	439	-	404	358	-	329	-
Śr. Powierzchnia użytkowa mieszkań			39,08		40,56	40,96		39,94	
Lokale socjalne	29	19	20	27	27	29	27	29	46
Śr. Powierzchnia użytkowa lokali	29,62	24,00	24,25	28,26	28,26	28,93	27,33	28,38	32,13

Tabela 67. Gminne zasoby mieszkaniowe w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Na rynku nieruchomości w Powiecie Piotrkowskim nie dokonuje się wielu transakcji sprzedaży lokali mieszkaniowych. W roku 2018 sprzedano 28 mieszkań. Jednocześnie widoczny jest regularny przyrost liczby transakcji. W roku 2015 było ich tylko 9. Na przestrzeni ostatnich 5 lat sprzedawano tylko mieszkania z rynku wtórnego. Nie sprzedano żadnych nowych lokali. Świadczy to o tym, że w ostatnich latach w Powiecie nie powstały żadne inwestycje mieszkaniowe.

Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych					
Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba sprzedanych lokali	9	12	21	28	bd

Tabela 68. Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

ENERGETYKA

W większości potrzeby mieszkańców w zakresie zapotrzebowania na energię elektryczną zaspokajane są przez operatora sieci: spółkę PGE Dystrybucja S.A. Zakład Energetyczny Łódź – Teren S.A. z siedzibą w Łodzi, działający za pośrednictwem jednostek terenowych – Rejonu Energetycznego Piotrków Trybunalski, Radomsko i Bełchatów.

Zapotrzebowanie ze strony podmiotów gospodarczych uwarunkowane jest stopniem wzrostu poziomu industrializacji Powiatu. Jednak ze względu na fakt, iż lokacja nowych przedsiębiorstw następuje w obszarach, dysponujących znacznymi rezerwami mocy, uprawniona jest teza o zdolności Powiatu do zapewnienia pełnego bezpieczeństwa energetycznego wszystkim (bez wyjątku) odbiorcom energii elektrycznej. Uzupełnieniem tradycyjnej sieci elektroenergetycznej pozostają elektrownie wiatrowe. W Powiecie w nieznacznym stopniu rozwijają się instalacje fotowoltaiczne.

Z roku na rok zwiększa się liczba odbiorców energii elektrycznej. Należą do nich gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, lokale usługowe itp. W 2010 roku w Powiecie było 31 469 odbiorców energii elektrycznej, z kolei w 2019 już 34 517. Świadczyć może to o rozwoju gospodarczym Powiatu i powstawaniu coraz to większej ilości podmiotów gospodarczych.

Liczba odbiorców energii elektrycznej (gospodarstw, przedsiębiorstw itp.)										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. odbiorców	31 469	31 801	32 103	32 224	31 857	32 670	33 040	33 891	34 233	34 517

Tabela 69. Liczba odbiorców energii elektrycznej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Jednocześnie systematycznie rośnie zużycie energii elektrycznej. Z roku na rok mieszkańcy Powiatu mają coraz większe zapotrzebowanie na energię elektryczną. W 2010 roku na jednego mieszkańca przypadało średnie zużycie 743,1 kWh na osobę. W roku 2019 były to już 892 kw na osobę. Wiąże się to z coraz większym rozwojem automatyzacji i tendencją do instalowania coraz większej ilości urządzeń elektrycznych – zarówno w gospodarstwach domowych, jak i wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwach, czy budynkach administracyjnych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Powiatu, przy wzrastającym zapotrzebowaniu konieczne jest rozwijanie lokalnych, ekologicznych elektrowni korzystających ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie inicjatyw mieszkańców związanych z instalacją paneli fotowoltaicznych, turbin wiatrowych czy innych alternatywnych źródeł zasilania.

Zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
kWh/os.	743,1	731,6	747,1	748,6	736,0	771,9	812,8	848,6	879,0	892,0

Tabela 70. Zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA

Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej jest ważnym czynnikiem wpływającym na komfort życia mieszkańców, ale również przyczyniającym się do poprawy stanu środowiska. W Powiecie Piotrkowskim większość mieszkańców ma dostęp do sieci wodociągowej. W 2019 roku 94,9% osób w Powiecie miało dostęp do wody z sieci. Na przestrzeni lat wartość ta utrzymywała się na zbliżonym poziomie, co świadczy, że nie poczyniono rozwoju w tym zakresie.

O wiele mniejsza jest dostępność do sieci kanalizacyjnej. Większość terenów wiejskich w Powiecie nie ma dostępu do kanalizacji – mieszkańcy korzystają z indywidualnych szamb, czy przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2019 roku do kanalizacji dostęp miało tylko 26% mieszkańców. W perspektywie ostatnich 5 lat niewiele się zmieniło – w roku 2015 - 25% mieszkańców miało dostęp do sieci.

Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna może przyczyniać się do złego stanu czystości wód powierzchniowych. Ma to znaczący wpływ na lokalne środowisko, ale również na funkcjonowanie nadwodnych przestrzeni rekreacyjnych. W długoterminowej perspektywie konieczne jest doprowadzenie kanalizacji do wszystkich miejscowości w Powiecie ze szczególnym priorytetem tych zlokalizowanych nad wodą.

Dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim					
Rok	2015	2016	2017	2018	2019
% mieszkańców z dostępem do sieci wodociągowej	95,0	94,3	94,8	94,7	94,9
% mieszkańców z dostępem do sieci kanalizacyjnej	25,0	24,8	25,1	25,4	26,0

Tabela 71. Dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Długość sieci kanalizacyjnej jest nieznaczna względem sieci wodociągowej. W 2019 roku było to 24,55%. W dłuższej perspektywie czasowej widoczny jest jednak znaczący wzrost. W 2010 roku sieć kanalizacyjna stanowiła tylko 11,45% długości sieci wodociągowej. Zauważyć można, że w latach 2010-2014 intensywniej rozbudowywano sieć kanalizacji w Powiecie. Długość sieci od 2010 roku wzrosła dwukrotnie do 2015 roku, a w latach późniejszych rozwijała się mniej dynamicznie aż do poziomu 376,4 km długości w roku 2019.

Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do sieci wodociągowej										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
% udział sieci kan w relacji do wod	11,45	12,34	18,70	19,59	20,18	21,77	21,75	22,82	23,55	24,55

Tabela 72. Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do sieci wodociągowej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
długość sieci w km	172,5	186,7	287,5	302,1	313,4	339,6	340,1	358,9	359,7	376,4

Tabela 73. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Na przestrzeni lat znacząco rosła ilość odprowadzanych ścieków oczyszczonych. Z poziomu 754 dekametrów sześciennych w roku 2010, ilość oczyszczonych ścieków wzrosła do 1006 dekametrów. Należy utrzymać wzrost tych wartości, aby doprowadzić do oczyszczania jak największej ilości nieczystości.

Ilość odprowadzanych oczyszczonych ścieków										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
dam ³ (Dekametry)	754	771	820	755,0	919,0	937,0	925,0	981,0	976,0	1 006,0

Tabela 74. Ilość odprowadzanych ścieków oczyszczonych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Stopień pokrycia Powiatu siecią kanalizacyjną dobrze odzwierciedlają dane dotyczące liczby ludności z dostępnością do sieci. W 2010 roku było to 20 723 osoby. Wartość ta wolno, jednak systematycznie rosła. W 2019 roku dostęp do kanalizacji miało 29 804 osób. Jest to stosunkowo niewielki odsetek wszystkich mieszkańców. Jest to niecałe 30% ogółu ludności Powiatu.

Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. osób	20 723	22 150	22 730	25 125	27 305	28 303	28 750	29 014	29 163	29 804

Tabela 75. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

CIEPŁOWNICTWO

W Powiecie Piotrkowskim dominującym źródłem energii cieplnej są instalacje indywidualne. Nie funkcjonuje tutaj zbiorczy system grzewczy – również w największych miejscowościach. W obiektach użyteczności publicznej oraz budynkach wielorodzinnych funkcjonują kotłownie lokalne, w znacznej mierze oparte na opalaniu węglem bądź jego pochodnymi. Ten rodzaj paliwa przeważa również u odbiorców prywatnych. Na chwilę obecną ekologiczne źródła ciepła nie są wykorzystywane na dużą skalę w obrębie Powiatu.

Perspektywicznie możliwe jest rozwiązanie problemu ciepłownictwa w oparciu o zastosowanie rozwiązań geotermalnych (patrz pkt. 3.4 – INWESTYCJE GEOTERMALNE). Alternatywą (względnie uzupełnieniem) dla geotermii może być energia cieplna uzyskiwana z produktów stanowiących w warunkach obszarów wiejskich efekt uboczny produkcji rolnej, tj. z biomasy (z podziałem na biomasę drzewną i słomę), biogazu (z ferm, osadów ściekowych i wysypisk śmieci), a także energii wiatrowej oraz słonecznej (z podziałem na pozyskanie energii cieplnej i elektrycznej).

W Powiecie z roku na rok dynamicznie przybywa kotłowni ciepłych. Tego rodzaju rozwiązania są stosowane głównie w większych miejscowościach Powiatu, w budynkach administracji, użyteczności publicznej i w wielorodzinnych blokach mieszkalnych. W przeważającej części są to jednak nieekologiczne źródła ciepła. W 2019 roku działało aż 47 kotłowni.

Kotłownie										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. kotłowni	12	12	11	6	32	36	27	23	32	47

Tabela 76. Liczba kotłowni w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Jednocześnie, równolegle do powstawania nowych kotłowni indywidualnych systematycznie likwidowane były sieci przesyłowe i rozdzielcze energii cieplnej. Obecnie, ciepło nie jest przesyłane siecią, wszystkie budynki, do których wcześniej energia była dostarczana w ten sposób zostały wyposażone w indywidualne kotłownie.

Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Długość sieci (km)	4,3	0,2	0,2	0,6	0,6	0,6	0,3	0,0	0,0	0,0

Tabela 77. Długość sieci cieplnej przemysłowej i rozdzielczej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

GAZOWNICTWO

W Powiecie Piotrkowskim sieć gazownicza nie jest dobrze rozwinięta. Dzieje się tak pomimo korzystnych uwarunkowań wewnętrznych. Przez obszar Powiatu przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia i średniego ciśnienia, oraz zewnętrzne (obowiązują długoterminowe umowy na dostawę gazu, gwarantowane przez rząd RP, stwarzające przesłanki do wniosku o stałym i niezagrożonym tempie dostaw, w stopniu wystarczającym dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców Powiatu). Gazyfikacja Powiatu nie jest realizowana zgodnie z założeniami strategicznymi. W większości przypadków

dla celów bytowych, mieszkańcy Powiatu zaopatrują się w gaz w butlach. Gaz jest również jednym ze znaczących paliw, wykorzystywanym w eksploatacji samochodów prywatnych.

Najpoważniejszym czynnikiem hamującym w praktyce zdynamizowanie rozwoju gazownictwa i uniemożliwiającym uzyskanie efektu proekologicznego, pozostaje stosunek ceny jednostkowej gazu w stosunku do korzyści energetycznych. Sprawia to, że błękitne paliwo przegrywa w zestawieniu z innymi nośnikami energii - przede wszystkim eko-groszkiem i miałem węglowym. Nie jest on brany pod uwagę jako źródło energii służącej do ogrzewania posesji, gospodarstw, czy używanej w produkcji rolnej (szklarnie, przetwórstwo warzyw i owoców).

Sieć gazownicza na przestrzeni ostatnich 10 lat rozwinęła się nieznacznie. W niektórych okresach odcinki sieci były wyłączane z czynnego funkcjonowania. W roku 2019 w Powiecie działało 148,5 km sieci gazowej. Dla porównania w roku 2010 były tylko o ok. 2,5 km mniej czynnej sieci gazowej – 145,8 km. Dostęp do sieci mają przede wszystkim mieszkańcy większych miejscowości.

Długość czynnej sieci gazowej w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Długość (m)	145 827	145 825	148 987	149 104	152 485	153 204	153 898	140 798	141 936	148 420

Tabela 78. Długość czynnej sieci gazowej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Jednocześnie na przestrzeni lat zwiększała się liczba przyłączy gazowych do budynków. Do 2019 roku, względem roku 2010 przybyło 440 przyłączy. Jednocześnie jednak liczba 1503 budynków wyposażonych w instalację gazową jest nieznaczna w skali Powiatu. W przeliczeniu na odbiorców, widoczna jest mniejsza skala wzrostu. W 2019 roku gaz był dostarczany tylko do 1486 gospodarstw, o 239 więcej niż w roku 2010.

Czynne przyłącza gazowe do budynków										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. przyłączy	1 063	1 071	1 087	1 101	1 157	1 182	1 374	1 397	1 432	1 503

Tabela 79. Liczba czynnych przyłączy gazowych w budynkach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Liczba gospodarstw odbierających gaz										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. odbiorców	1 247	1 256	1 274	1 320	1 349	1 385	1 424	1 390	1 415	1 486

Tabela 80. Liczba gospodarstw odbierających gaz w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)

Niewielką skalę dostępności do sieci gazowniczej pokazuje liczba ludności korzystająca z sieci. W przeliczeniu na osoby w 2019 roku z gazu sieciowego korzystało tylko 4240 osób. Stanowi to niecałe 5% ogółu osób mieszkających w Powiecie Piotrkowskim.

Ludność korzystająca z sieci gazowej										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. osób	3 680	3 680	3 877	3 981	4 034	4 079	4 167	4 028	4 068	4 240

Tabela 81. Ludność korzystająca z sieci gazowniczej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

TELEKOMUNIKACJA

TELEKOMUNIKACYJNY PROFIL POWIATU PIOTRKOWSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO I POLSKI

Stan infrastruktury teleinformatycznej na terenie Powiatu Piotrkowskiego należy uznać za wysoce niewystarczający, o czym świadczy m.in. jeden z najniższych krajowych wskaźników osób korzystających z e-usług, czy przelicznik ilości przyłączy internetowych, liczonych na 100 mieszkańców. Istniejący poziom infrastruktury telekomunikacyjnej, przede wszystkim magistral teleinformatycznych, zupełnie nie zaspokaja oczekiwań średniego i wielkiego biznesu, wymagającego zdolności szybkiego i nieograniczanego wielkościowo przesyłania danych.

POCZTA

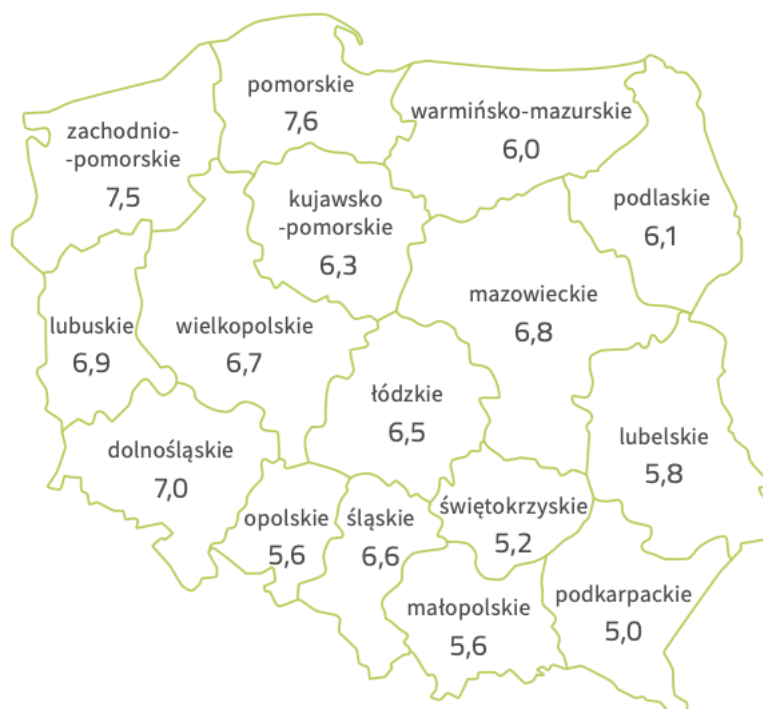
Tak jak w całym kraju tak i w Województwie Łódzkim zauważalny jest od kilku lat spadek procentowy powszechnych usług pocztowych. Jedynie usługi kurierskie powoli, aczkolwiek systematycznie rok do roku rosną. Co ciekawe przesyłki kurierskie stanowiące w 2019 roku 23,4 % całego wolumenu usług pocztowych stanowiły aż 50,6 % wartości tych usług. Tendencje światowe, krajowe i regionalne wskazują, że rynek e-commers, a co za tym idzie i usług kurierskich będzie w dalszym ciągu mocno się rozwijał. Dodatkowo, na dalszy rozwój tego sektora ma bardzo mocny wpływ obecny kryzys pandemiczny oraz wprowadzony przez rząd centralny lockdown.

W odniesieniu do usług pocztowych w Polsce jest tylko dwóch operatorów ogólnokrajowych i są nimi: Poczta Polska S.A. i Speedmail Sp. Z o.o.

O ile na terenach miast i miasteczek liczba placówek Poczty Polskiej powoli, lecz systematycznie wzrasta o tyle na terenach wiejskich trend jest odwrotny.

W Województwie Łódzkim znajduje się 495 placówek Poczty Polskiej i 1113 placówek alternatywnych operatorów.

Mapa 2. Liczba placówek na 1000 mieszkańców w województwach (źródło: UKE)

INTERNET

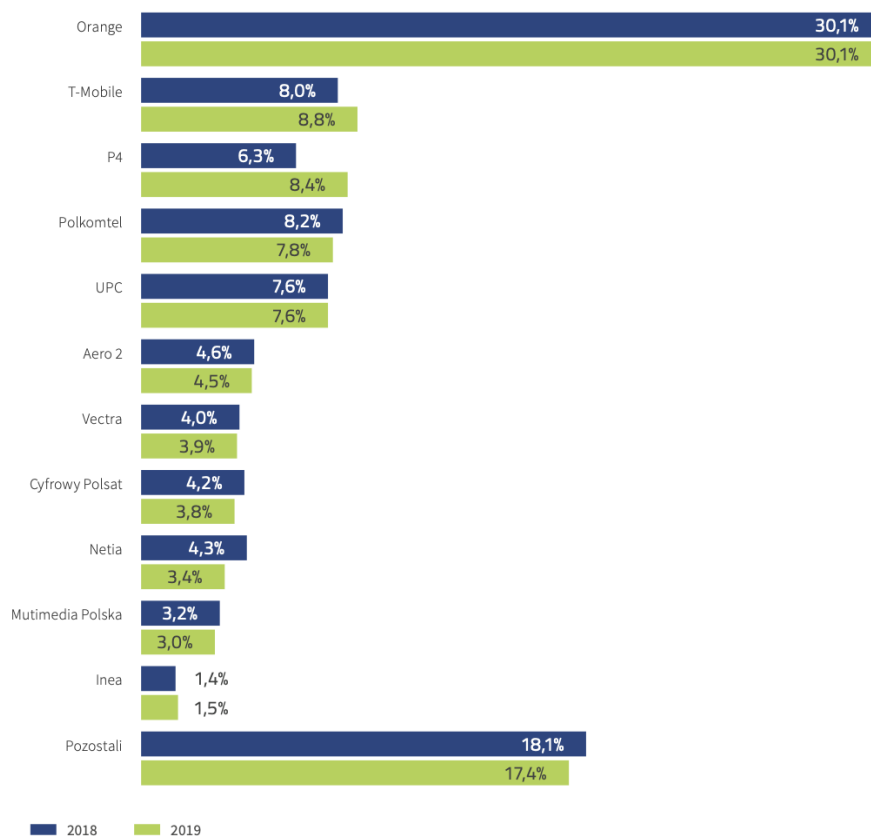
Polska jest krajem, w którym dostęp do usług internetu stacjonarnego jest ponad trzykrotnie mniejszy niż do internetu mobilnego. To jednak stabilne połączenia stacjonarne dają większą pewność i niezawodność, co ma szczególne znaczenia tak dla mieszkańców, jak i dla instytucji czy przedsiębiorstw, dla których szybkość i bezpieczeństwo są priorytetem.

Wielkość i wartość rynku internetu stacjonarnego wolno, lecz systematycznie rośnie. Prawdziwą rewolucję można jednak zauważyć w jakości internetu nabywanego przez Polaków. Z roku na rok następuje skokowy wzrost zakupu dostępu do internetu szerokopasmowego o przepustowości ponad 100Mb/s. Spowodowane jest to olbrzymimi inwestycjami firm prywatnych oraz Jednostek Samorządów Terytorialnych i Jednostek Centralnych.

Jeśli chodzi o różnicę penetracji rynku internetu mobilnego i stacjonarnego to dzieli je przepaść. W porównaniu do innych krajów Unii Europejskiej Polska jest najlepiej spenetrowana przez usługę internetu mobilnego i najgorzej przez usługę internetu stacjonarnego. Świadczyć to może o tym, iż mieszkańcy naszego kraju wolą kupować telefon komórkowy wraz z abonamentem internetowym niż nabywać internet stacjonarny oraz ponosić dodatkowy koszt zakupu niezbędnego komputera do jego obsługi. Sytuacja ta może się zmienić w 2020 roku i później, a zdecydowany wpływ na dane, które otrzymamy za jakiś czas ma COVID – 19 i związane z nim niedogodności takie jak zdalne nauczanie czy zdalna praca.

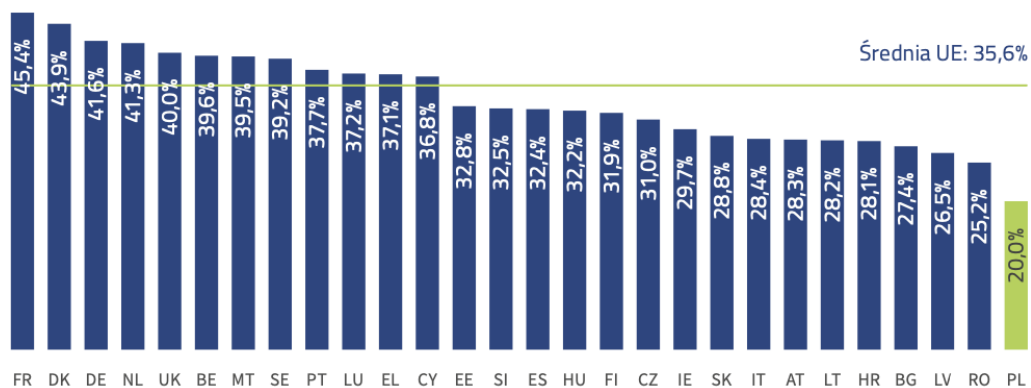
Nadmienić też trzeba, że koszty usługi internetu stacjonarnego w porównaniu do innych krajów europejskich są relatywnie niskie.

Wykres 16. Udziały operatorów pod względem liczby użytkowników internetu.

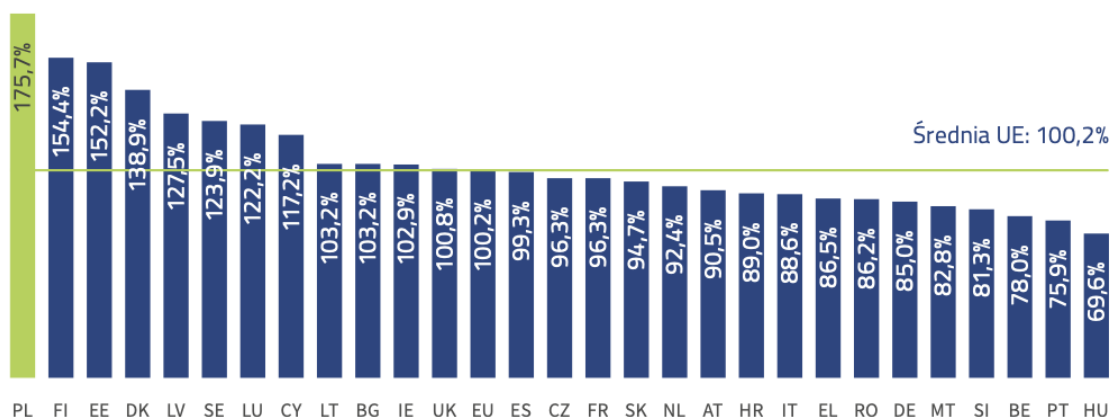
Źródło: UKE

Wykres 17. Penetracja rynku internetu stacjonarnego w UE (na 100 mieszkańców).

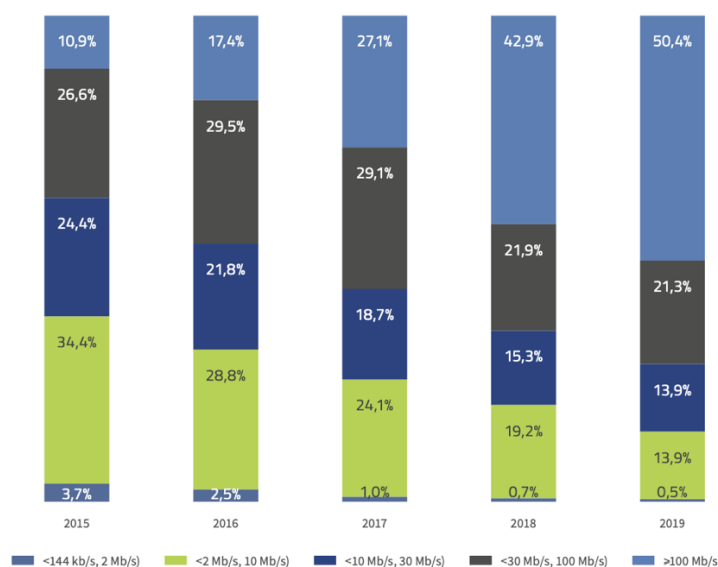
Źródło: Digital Agenda Scoreboard, lipiec 2019 r.

Wykres 18. Penetracja rynku internetu mobilnego w UE (na 100 mieszkańców).

Źródło: Digital Agenda Scoreboard, lipiec 2019 r.

Wykres 19. Udział łączny w podziale na szybkość łącza stacjonarnego.

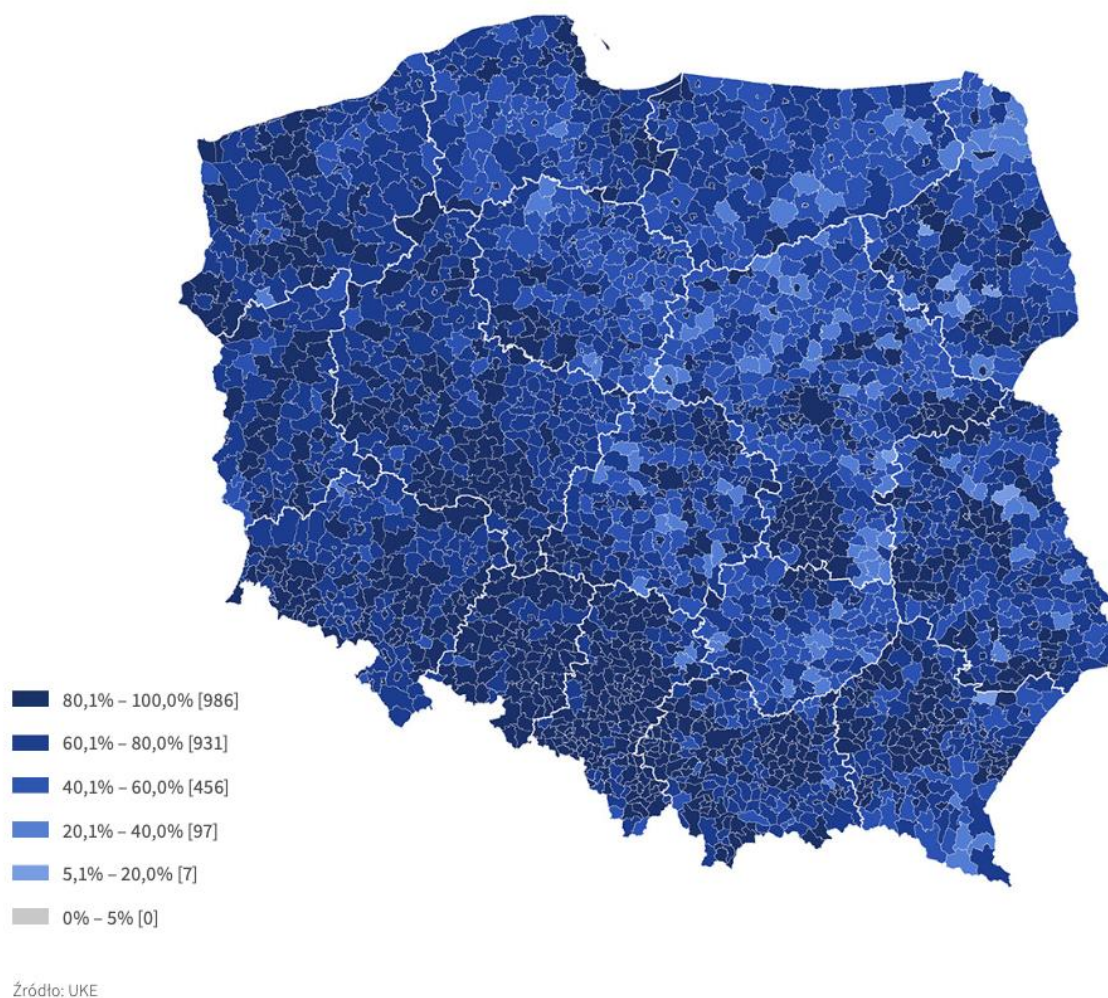

Źródło: UKE

W porównaniu do innych regionów, Województwo Łódzkie ma słabo rozwiniętą infrastrukturę internetową. Liczba fizycznych węzłów to 17.177, natomiast tylko 9.551 węzłów z tej liczby ma charakter światłowodowy. Dodatkowo 9.105 ma charakter kablowy, a 5.459 radiowy. Nie zmienia to jednak faktu, iż z każdym rokiem liczba węzłów się zwiększa, co nie dziwi z uwagi na wysoki popyt.

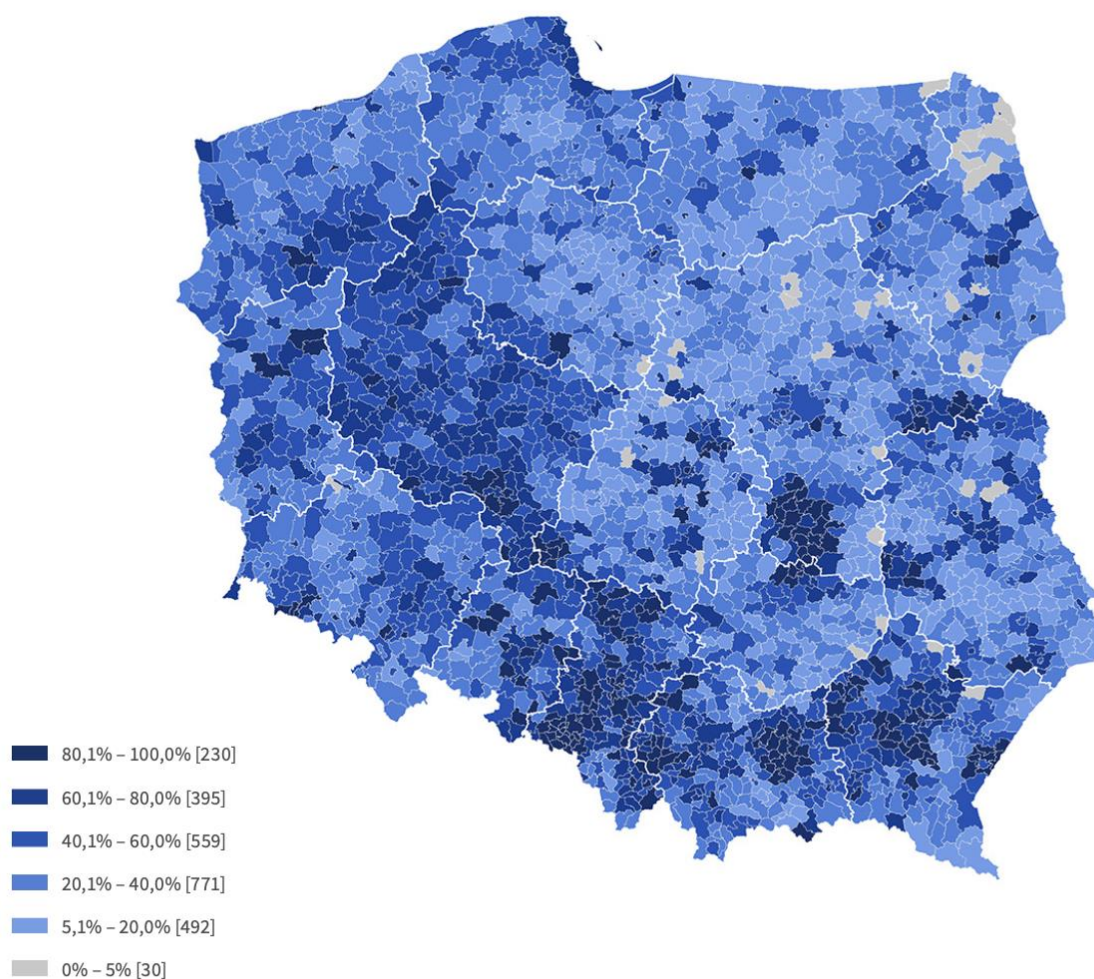
Jeżeli chodzi o penetrację budynkową zasięgami internetu stacjonarnego ogółem to Powiat Piotrkowski bardzo się w swoich granicach różni. Występują w nim gminy, jak Moszczenica, Czar-nocin czy Sulejów, których penetracja dochodzi, do 100%, co świadczy o świetnie rozwiniętej infrastruktury internetowej. Są jednak gminy, jak: Aleksandrów, Ręčno czy Grabica, w których jakość infrastruktury i „uzbrojenie” w internet jest na małym poziomie nieprzekraczającym 20%.

Mapa 3. Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego ogółem.

Jeżeli natomiast oceniamy „uzbrojenie” budynków w infrastrukturę Internetu stacjonarnego o możliwości przesyłu powyżej 30Mb/s, to sytuacja wygląda jeszcze gorzej, co jednak jest naturalną konsekwencją zmian infrastrukturalnych, które zachodzą stopniowo. Najlepiej pod tym względem rozwinięte są Moszczenica, Sulejów, Czarnocin czy Gorzkowice, a najgorzej ponownie Grabica, Aleksandrów i Ręczno.

Mapa 4. Penetracja budynkowa zasięgami internetu stacjonarnego powyżej 30Mb/s.

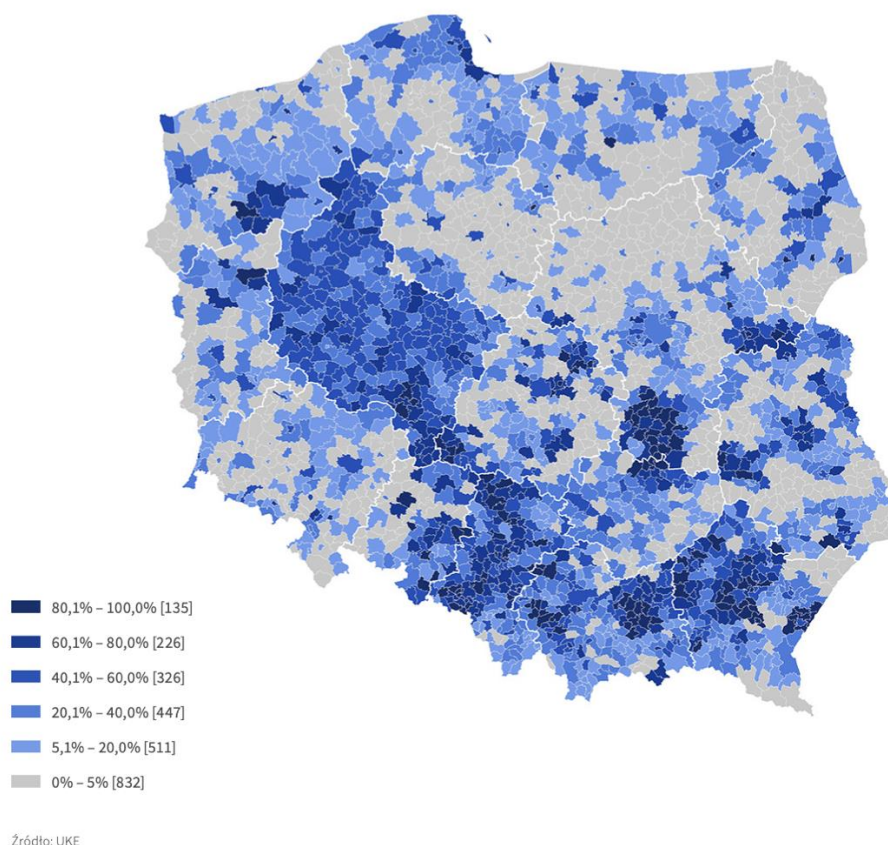
Źródło: UKE

Jeżeli chodzi natomiast o pokrycie budynków infrastrukturą najnowocześniejszą – powyżej 100Mb/s to w Powiecie prym wiodą: Sulejów, Rozprza, Gorzkowice i Wola Krzysztoporska. Infrastruktura tego typu nie istnieje praktycznie w gminach: Grabica, Czarnocin, Aleksandrów, Ręčno, Łęki Szlacheckie.

Analizy danych statystycznych pokazują, gdzie w pierwszej kolejności powinny zostać poczynione inwestycje, mające na celu minimalizowanie skutków elektronicznego wykluczenia, a także poprawy jakości Internetu.

Gminy: Aleksandrów, Ręčno czy Grabica wymagają pilnych działań w tej materii, co wpłynie pozytywnie na wiele aspektów życia mieszkańców – począwszy od szkolnictwa, a skończywszy na e-usługach.

Mapa 5. Penetracja budynkowa zasięgami internetu stacjonarnego powyżej 100Mb/s .

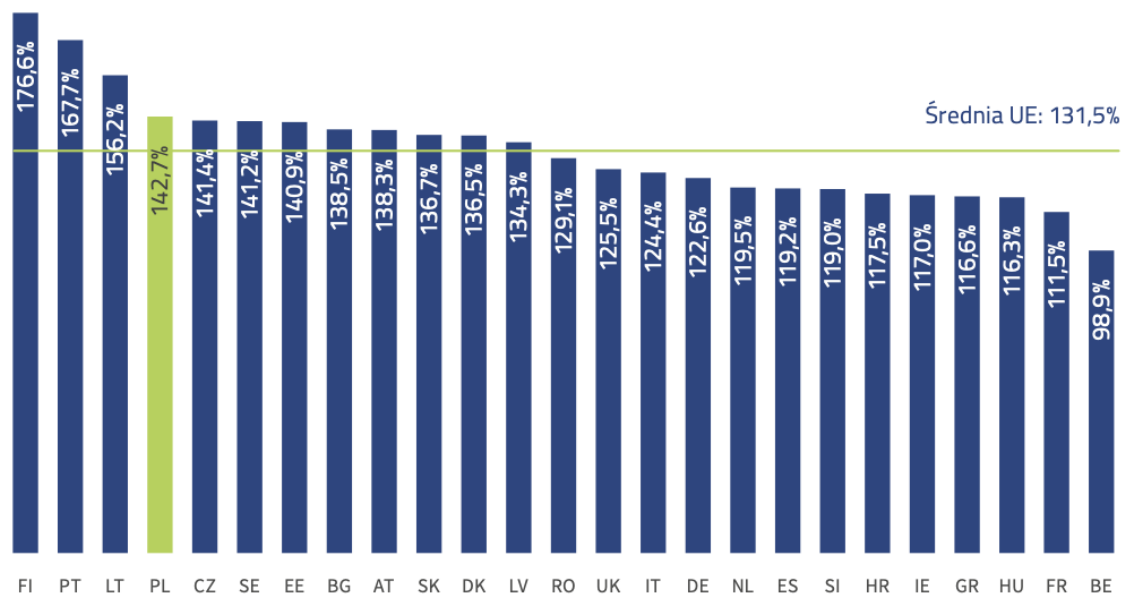

TELEFONIA MOBILNA

Tak w kraju, jak i w regionie mamy do czynienia z dojrzałym rynkiem telekomunikacyjnym, który największy rozwój ma za sobą, ale zachowuje się przy tym w sposób stabilny. Oczywiście wprowadzenie technologii 5G będzie kolejną determinantą rynku do spektakularnego wzrostu, ale póki udział technologii 5G w rynku jest znikomy, póty będziemy mieli do czynienia ze stabilizacją wzrostową.

Penetracja rynku telefonią mobilną jest jedną z największych w Europie, lecz w ostatnim czasie liczba kart SIM stoi na podobnym poziomie z lekkimi odchyleniami w górę bądź w dół, porównując rok do roku. W ostatnich kilku latach przychody firm telekomunikacyjnych z tytułu telefonii mobilnych malały, ale było to spowodowane głównie nasyceniem rynku i wojnami operatorów o kieszenie Polaków. Spodziewać się także można, iż od roku 2020, z uwagi na COVID-19 przychody operatorów zdecydowanie wzrosną pomimo utrzymujących się tendencji spadkowych.

Wykres 20. Penetracja rynku telefonii mobilnej w Europie.

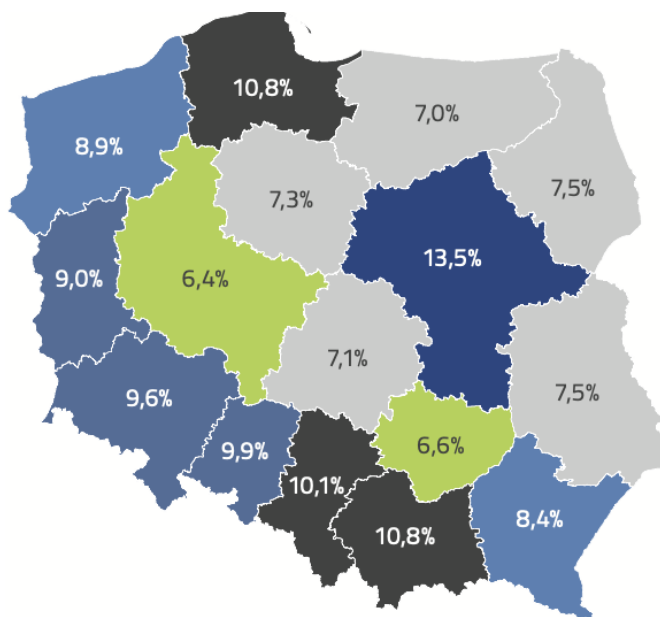

Źródło: UKE na podstawie bazy Telecom Market Matrix, Analysys Mason

TELEFONIA STACJONARNA

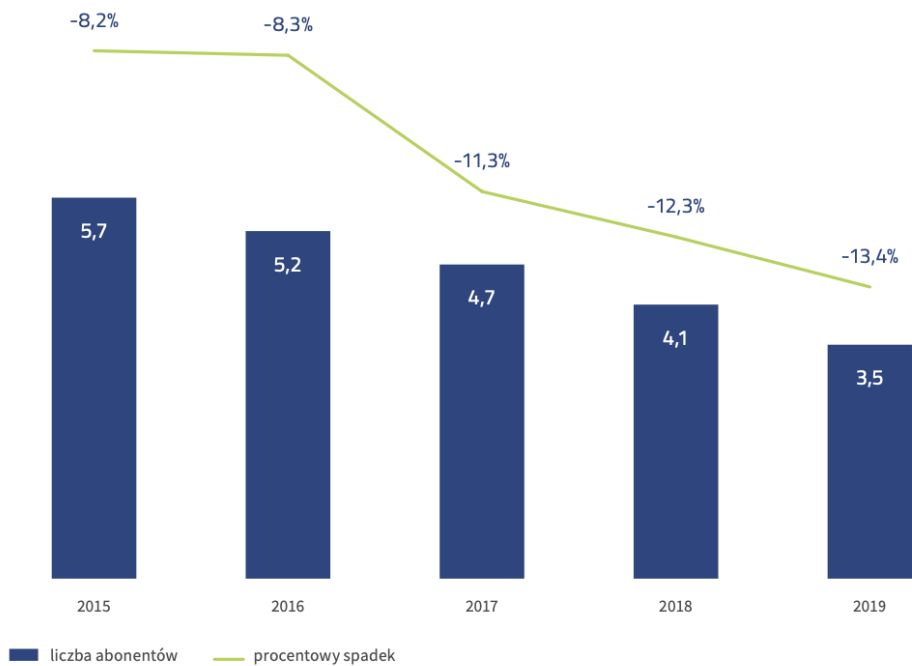
Rozwój telefonii stacjonarnej od dłuższego czasu praktycznie nie istnieje. Upowszechnienie telefonii mobilnej doprowadziło do załamania tej części sektora telekomunikacyjnego. Nieprzewidywane są wydarzenia, bądź działania ustawodawców mogące odwrócić negatywny trend i to pomimo jednych z najniższych cen za usługę w porównaniu do innych krajów europejskich. Liczba abonentów, a co za tym idzie przychodów firm telekomunikacyjnych ciągle spadają, natomiast penetracja łączami telefonii stacjonarnej w Województwie Łódzkim jest na średnim, krajowym poziomie.

Mapa 6. Penetracja rynku telefonii stacjonarnej.

Źródło: UKE

Wykres 21. Liczba abonentów (mln) telefonii stacjonarnej.

Źródło: UKE

Wykres 22. Miesięczne wartości koszyków dla średnio aktywnego użytkownika.

Źródło: UKE na podstawie raportu OECD, Fixed Voice Priced Benchmarking

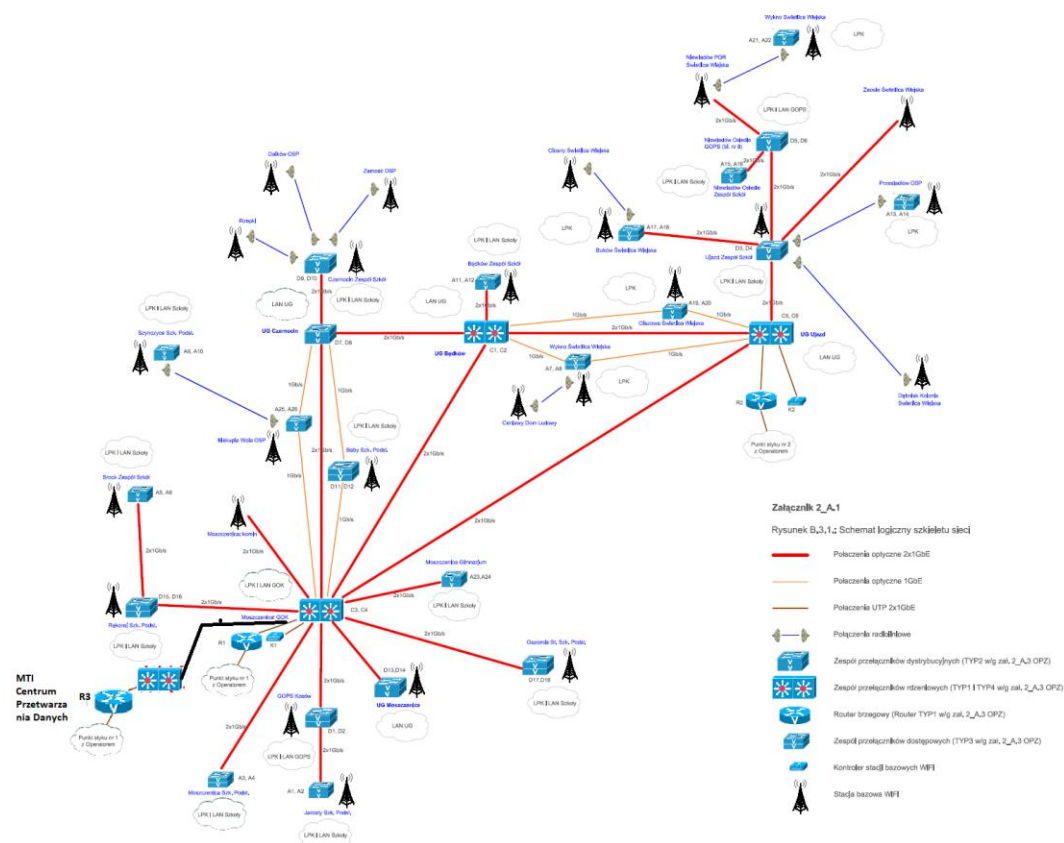
GINA MOSZCZENICA I CZARNOCIN - SZTANDAROWY PRZYKŁAD DO ROZWOJU W CAŁYM POWIECIE

Głównym celem przedsięwzięcia Gmina Bliżej Mieszkańców jest wspólna realizacja przez Jednostki Samorządu Terytorialnego zadania własnego w postaci szeroko rozumianego świadczenia usług telekomunikacyjnych. W tym celu Gmina Moszczenica przy wsparciu merytorycznym Politechniki Częstochowskiej powołała konsorcjum samorządów obejmujące obecnie swym zasięgiem trzy województwa:

- a) łódzkie (Powiat Piotrkowski., Gmina Moszczenica i Czarnocin z Powiatu Piotrkowskiego i Gmina Będków z Powiatu Tomaszowskiego),
- b) śląskie (Gmina Lelów z Powiatu Częstochowskiego),
- c) wielkopolskie (Powiat Ostrowski).

Bazą do realizacji tak postawionego celu jest nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna. Powstała ona przy wykorzystaniu środków zewnętrznych (Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 8.3 projekt E-leader szansą na przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu dla mieszkańców gmin Moszczenica, Ujazd, Będków i Czarnocin o wartości ok. 13 mln zł), dzięki którym zbudowano sieć teleinformatyczną w technologii optycznej oraz technologii radiowej (ponad 30 masztów ze stacjami bazowymi pracującymi w częstotliwościach 2.4 Ghz oraz 5Ghz). W wyniku realizacji tego przedsięwzięcia wszystkie jednostki organizacyjne, w tym szkoły, wymienionych wyżej samorządów już w roku 2014 otrzymały dostęp do sieci Internet o przepustowości 1Gb/s, a mieszkańcy tychże gmin darmowy dostęp do sieci Internet. Warto podkreślić, że 514 rodzin wyposażono poprzez profilowane szkolenia w wiedzę z zakresu bezpiecznego korzystania z zasobów Internetu oraz laptopy. Korzyści z posiadania własnej, nowoczesnej infrastruktury sieciowej zauważali mieszkańcy podczas wybuchu pandemii. Decyzją władz gmin konsorcjum wszystkim mieszkańcom udostępniono dostęp do sieci Internet na poziomie 15 Mb/s bezpłatnie w celu odbywania zdalnej nauki oraz świadczenia pracy zdalnej. Posiadanie nowoczesnej sieci pozwoliło także na bezproblemowe przejście urzędnikom na pracę poprzez połączenia VPN.

Gminy konsorcjum E-leader dysponują infrastrukturą, której szkic szkieletu zawarto na rysunku poniżej:

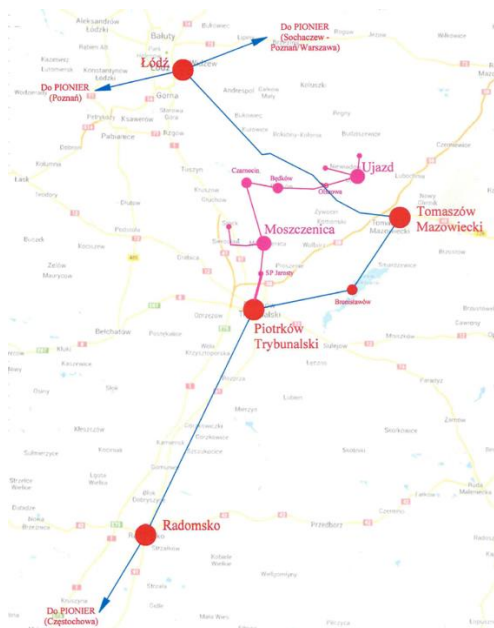
Rysunek 2. Schemat infrastruktury konsorcjum gmin E-leader.

Jak łatwo zauważyć w każdej z jednostek organizacyjnych znajdują się co najmniej dwa redundantne przełączniki. W całej infrastrukturze wydzielono dedykowane podsieci VLAN a bezpieczeństwo zapewniono na bazie dwóch urządzeń firewall czołowego światowego lidera w zakresie bezpieczeństwa IT- firmy PaloAlto. Obecnie, dzięki rozbudowie sieci, Konsorcjum samorządów posiada swoje włókna światłowodowe nawet w Piotrkowie Trybunalskim, zaś poprzez łącza radiowe sieć dociera aż do Tomaszowa Mazowieckiego. Gminy Moszczenica, Będków i Czarnocin na bazie swojej infrastruktury zbudowały Gminne Centra Monitoringu Wizyjnego, które obecnie obejmują w samej gminie Moszczenica 150 wysokiej rozdzielczości kamery IP. Obraz z nich obserwowany jest w trybie 24/7 przez odpowiednio przeszkolone osoby niepełnosprawne. Dysponują one dedykowanym numerem telefonu do Komendy Miejskiej Policji w Piotrkowie Trybunalskim.

Gmina Moszczenica dostrzega ogromny potencjał w posiadanej sieci. Dzięki wykorzystaniu urządzeń monitorujących przepływy lokalne cieczy przedsiębiorstwo komunalne może na bieżąco analizować stan swoich przepompowni ścieków czy też ujęć wody pitnej. Tym samym monitorowanie tychże urządzeń znacząco wpływa na ochronę środowiska, zapobiegając pojawiającym się wcześniej wylewom nieczystości. Niezwykle ciekawe jest zastosowanie posiadanej infrastruktury do utrzymania oświetlenia ulicznego. Gmina Moszczenica, dzięki pozyskanym środkom z Wojewódzkiego Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wymieniła wszystkie oprawy na energooszczędne w technologii LED. Poprzez dedykowane połączenia drogą bezprzewodową na bieżąco analizowany jest stan tychże lamp, a także możliwe stało się zdalne nimi sterowanie.

Samorządy wdrożyły także telefonię VOIP oraz usługi Fax2Mail, co pozwoliło znacząco zmniejszyć koszty rozmów telefonicznych (o około 80%). Zalety posiadanej sieci są zauważalne także w przychodniach zdrowia, które mogą centralizować pod względem technicznym swoje usługi.

Konsorcjum samorządów Gmina Blżej Mieszkańców zdaje sobie sprawę, że podstawą do dalszego działania jest zagwarantowanie bezawaryjnego dostępu do sieci Internet. Dlatego też obecnie wykorzystuje się aż trzy niezależne, rozproszone punkty styku, których schemat zawarto na rysunku poniżej:

Rysunek 3. Schemat lokalizacji punktów styku sieci Internetowej w konsorcjum gmin E-leader.

W roku 2020 konsorcjum samorządów złożyło ofertę do operatora sieci edukacyjnej NASK na obsługę własnych placówek w ramach ogólnopolskiego projektu OSE. Tym samym samorzady te otrzymują środki finansowe za udostępnienie włókien światłowodowych szkołom. Gminy Konsorcjum otrzymały także zgodę na wykorzystanie środków pochodzących z programów Zdalna Szkoła oraz Zdalna Szkoła + na rozbudowę istniejącej sieci i dostarczanie sieci Internet poprzez własne łącza uczniom i nauczycielom.

Ogromny potencjał zbudowanej sieci samorządowej dostrzegają także organy władzy centralnej. Gminy Konsorcjum GBM otrzymały z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego licencję na oprogramowanie EZD PUW oraz zgodę na budowę rozwiązania chmurowego, dzięki któremu aplikacja ta zostanie udostępniona innym samorządom z Polski. Oczywiście nie byłoby to możliwe, gdyby Konsorcjum nie posiadało własnego Centrum Przetwarzania Danych. Obiekt taki został wybudowany, dzięki środkom pozyskanym na stworzenie Moszczenickich Terenów Inwestycyjnych. W ramach tego przedsięwzięcia wybudowano nowoczesny budynek wraz z serwerownią podłączoną do sieci Internet łącami optycznymi aż z trzech, niezależnych, rozległych punktów styku i podłączeniem do sieci energetycznej bazującym na co najmniej dwóch oddzielnych przyłączach. Sprzęt brzegowy jest w stanie agregować łącza o przepustowościach $n \times 10\text{Gb/s}$. Stworzenie chmury samorządowej, która udostępnia system EZD PUW, serwery WWW, serwery poczty itp., przyczynia się do rozwoju e-usług publicznych i jednocześnie cyfryzacji zasobów JST. Stanowi także czytelną odpowiedź na plany rządu chociażby w zakresie wdrożenia dla wszystkich samorządów usługi e-Doręczenia.

Nowo powstałe MTI bardzo szybko przyczyniły się do zlokalizowania w nich kilku firm MŚP, których działalność koncentruje się wokół nowych technologii (sztuczna inteligencja, tele-medycyna, rozwiązania chmurowe).

Na serwerach dedykowanych dla samorządów konsorcjum GBM ze środków zewnętrznych zakupiono dedykowany dla nich i ich jednostek organizacyjnych portal, w którym poza dedykowanym systemem CMS i BIP zaprojektowano i zaimplementowano platformę służącą do promocji przedsiębiorstw województwa łódzkiego na arenie krajowej i międzynarodowej. Platforma ta ma w dużej mierze ułatwić tworzenie prostych, ale ustandaryzowanych wizytówek w postaci wielojęzycznych stron WWW dla firm z grupy MŚP.

INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

Powiat Piotrkowski uznawany jest za miejsce z dość dużym potencjałem turystycznym. O jego atrakcyjności świadczy bogata historia i lokalizacja cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów naturalnych. Powiat jest przede wszystkim celem wyjazdów turystycznych i rekreacyjnych w skali lokalnej – dla mieszkańców Łodzi i innych okolicznych miejscowości.

Powiat Piotrkowski od 2009 roku jest członkiem Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego, która zapewnia promocję atrakcji turystycznych Powiatu w obrębie województwa, kraju oraz międzynarodowo. Wydawane są przewodniki turystyczne w języku polskim i angielskim, udostępniane informacje w serwisach internetowych, newsletterach, na konferencjach oraz targach turystycznych.

Szczególną rolę jako miejsca najczęściej odwiedzane pełnią Zalew Sulejowski i rzeka Pilica. Inne atrakcyjne turystycznie tereny to okolice Zbiornika Cieszanowice oraz tereny nad rzekami Czarna i Luciąża. W miejscach tych koncentrują się liczne ośrodki wczasowe i wypoczynkowe, oraz towarzysząca im baza gastronomiczna. Nakierunkowane są one przede wszystkim na turystykę i rekreację wodną i nadwodną. Nad rzekami i akwenami funkcjonują liczne wypożyczalnie sprzętu wodnego. Jako istotne atrakcje turystyczne należy również traktować wszelkiego rodzaju zabytki zlokalizowane na terenie Powiatu (głównie architektury sakralnej oraz miejsca pamięci narodowej) oraz chronione obszary przyrodnicze (szerzej opisane w rozdziale 2.3. – DZIEDZICTWO HISTORYCZNE, KULTUROWE I PRZYRODNICZE).

Zalew Sulejowski jest dużym zbiornikiem wodnym, na którym można uprawiać sporty wodne takie jak windsurfing czy żeglarstwo. Wokół Zalewu funkcjonuje dobrze rozwinięta baza noclegowo-gastronomiczna.

Zbiornik wodny Cieszanowice na terenie gmin Rozprza, Łęki Szlacheckie oraz Gorzkowice, stanowi doskonale miejsce rekreacji i stwarzający możliwości uprawiania sportów wodnych.

W Wolborzu od lat funkcjonuje Stado Ogierów w Bogusławicach z Klubem Jeździeckim, oferującym jazdę konną i zabytkowymi bryczkami oraz obsługę imprez plenerowych. W Powiecie funkcjonują również atrakcyjne konne szlaki turystyczne.

Na licznych rzekach Powiatu Piotrkowskiego organizowane są spływy kajakowe. Firmy wyspecjalizowane w wynajmie sprzętu wodnego organizują spływy Pilicą, Czarną, czy Luciążą.

Turystycznym centrum dla Powiatu jest jednak miasto Piotrków Trybunalski. Zlokalizowane są tu liczne atrakcje (Stare Miasto, kościoły, muzea, galerie itp.), ale również Centrum Informacji Turystycznej i oddział PTTK, które świadczą usługi związane z organizacją wypoczynku w regionie i informacją o atrakcjach miasta i Powiatu.

Na terenie Powiatu zlokalizowane są szlaki turystyczne łączące ze sobą lokalne atrakcje. Niektóre z nich są częścią szerszego systemu, łączącego atrakcje województwa, ale również kraju. Do pieszych szlaków turystycznych zalicza się:

- Niebieski (PT 150 n – 121 km) z Piotrkowa przez Barkowice-Bronisławów-Smardzewice-Sulejów-Szarbsko-Przedbórz do Krzętowa (został zaliczony do najpiękniejszych znakowanych szlaków nizinnych Polski);
- Czerwony (PT 22 c – 201 km) z Radomska, przez Przedbórz - Bąkową Górę - Majkowice-Trzy Morgi - Sulejów - Piotrków - Meszcze - Polichno - Golesze - Tomaszów Mazowiecki-Spałę – Inowłódz – Anielin – Poświętne;
- Zielony (PT 1570 z – 22 km) Szlak Okolic Piotrkowa Trybunalskiego: Piotrków Trybunalski - Uszczyn – Koło – Polichno – Prosenie – Michałów - Jarosty
- Czarny (PT 1571 s – 5 km) Moszczenica - Gazomia
- Czarny (PT 1573 s – 5 km) Polichno - Meszcze

Przez Powiat Piotrkowski przebiegają również liczne szlaki rowerowe. Duża część z nich łączy atrakcje województwa lub przebiega przez większą część kraju. Należą do nich:

- Łódzka Magistrała Rowerowa W-E (szlak rowerowy czerwony łączący wschodnią granicę województwa z zachodnią – przebiega przez Wolbórz i nad Zalewem Sulejowskim)
- Szlak Grunwaldzki (szlak czerwony śladami wojsk Jagiełły przez Sulejów, Wolbórz – jest częścią krajowego szlaku rowerowego)
- Szlak Węgla Brunatnego (przez gminę Grabica z rejonu Kopalni Bełchatów do Łodzi);
- Szlak Rowerowy nad Pilicą (wzdłuż rzeki Pilicy i rzeki Luciąży)
- Szlak rekreacyjny okolic Piotrkowa (przez lasy po wschodniej i północnej stronie Piotrkowa Trybunalskiego)
- Szlak im. Z. Goliata (zielony szlak przebiega dookoła Zalewu Sulejowskiego)

Inne szlaki turystyczne przebiegające przez teren Powiatu Piotrkowskiego to:

- Szlak wodny rzeki Pilicy (kolor niebieski)
- Łódzki Szlak Konny
- Kulturowy Szlak Romański
- Kulturowy Szlak Cysterski

W Powiecie Piotrkowskim funkcjonują 22 noclegowe obiekty turystyczne. W perspektywie 10 lat przybyło 6 nowych obiektów. Najwięcej obiektów turystycznych funkcjonowało w Powiecie w 2014 roku. Od tego czasu 3 z nich zostały zamknięte. Większa część z obiektów serwujących noclegi działa przez cały rok. W 2019 roku było to 15 z 22 obiektów.

Obiekty turystyczne w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. obiektów ogółem	16	16	22	24	25	24	23	23	22	22
I. obiektów całorocznych	10	11	14	15	17	16	13	13	12	15

Tabela 82. Liczba obiektów turystycznych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Wszystkie obiekty turystyczne oferują łącznie 1811 miejsc noclegowych. Liczba ta również wzrosła w ciągu ostatnich 10 lat, utrzymuje się jednak jednocześnie na poziomie zbliżonym do tego z lat 2012-2013. Przy skali obecnego ruchu turystycznego jest to wystarczający zasób miejsc noclegowych.

Liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w Powiecie Piotrkowski										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I. miejsc noclegowych	1 582	1 501	1 820	1 836	1 749	1 745	1 808	1 781	1 691	1 811

Tabela 83. Liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Liczba turystów korzystających ogółem z noclegów w Powiecie Piotrkowskim nie jest duża. W roku 2019 ogółem z noclegów skorzystały 74 332 turystów. Zauważalna jest tendencja spadkowa. Najwięcej turystów Powiat z noclegiem odwiedziły 84 187 osób, w roku 2011. Turyści zagraniczni stanowią niewielką część ogółu przyjezdnych. Przeciętnie jest to niecałe 10%. W roku 2019 w Powiecie nocowało 8023 turystów z zagranicy. Tu również zauważalna jest tendencja spadkowa – w 2013 roku odnotowano najwięcej turystów zagranicznych korzystających z noclegów (13755 noclegów).

Po części sytuacja ta może wiązać się z faktem, że turyści obierają miejsca w Powiecie za cele jednodniowych wypadów rekreacyjnych i turystycznych. Spadek liczby odwiedzających może jednak wiązać się również z niewystarczającym rozwojem oferty turystycznej – przede wszystkim jej jakości i standardów, oraz niewystarczającą promocją regionu na szerszą skalę.

W najbliższych latach, ze względu na panującą pandemię SarsCov-2 statystyki będą znacząco zaburzone. Ze względu na ograniczenia, liczba turystów, szczególnie zagranicznych będzie zdecydowanie mniejsza. Oferta powinna być kierowana przede wszystkim do lokalnych odbiorców.

Turyści korzystający z miejsc noclegowych w Powiecie Piotrkowskim										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Turyści ogółem	61 177	84 187	83 301	80 552	82 300	77 297	77 186	78 383	71 027	74 332
Turyści zagraniczni	8 798	11 999	12 467	13 755	12 877	11 761	11 951	9 886	7 733	8 023

Tabela 84. Turyści korzystający z miejsc noclegowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

Dostępne miejsca noclegowe są wykorzystywane w niewielkim stopniu. Średnio jest to niecałe 30% obłożenia wszystkich miejsc noclegowych. Świadczyć może to o zbyt małym zainteresowaniu przyjezdnych ofertą turystyczną Powiatu. Zważając na te statystyki baza noclegowa nie musi być rozbudowywana, jednak pozytywne byłoby działania na rzecz poprawy standardów i dostępności obiektów noclegowych, oraz miejsc turystycznych.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych										
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
% wykorzystania miejsc noclegowych	31,5	30,9	26,0	27,3	24,2	25,3	28,1	29,7	30,3	29,2

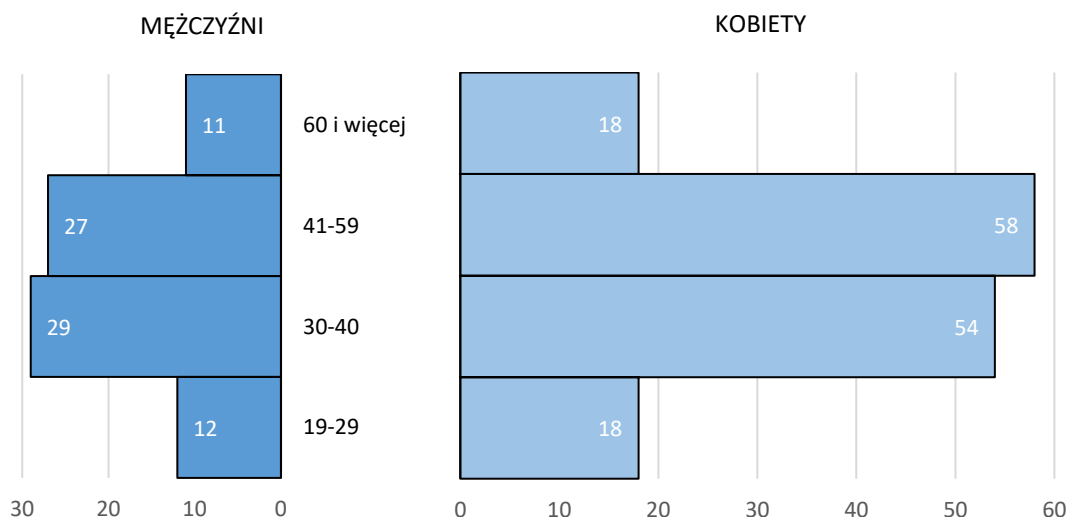
Tabela 85. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).

2.6. SONDAŻ OPINII PUBLICZNEJ

Dla uzyskania pełnego obrazu sytuacji społeczno-gospodarczej w Powiecie Piotrkowskim przeprowadzone zostało szeroko zakrojone badanie ankietowe. Pytania dotyczyły funkcjonowania wszystkich obszarów działania Powiatu. Badani oceniali obecną sytuację w regionie i wskazywali propozycje priorytetowych działań na przyszłość. Dane te są cennym uzupełnieniem Diagnozy.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone od 17 listopada do 3 grudnia 2020 roku przez konsorcjum Pheno Horizon Sp. z o.o. i Łódzkiego Domu Biznesu SP. z o.o. na zlecenie Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim w ramach opracowania dokumentu Strategii Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2021-2030. Celem badania jest poznanie opinii społeczeństwa pozostającego w relacji z Powiatem na tematy związane z obecnym stanem jednostki, jej mocnymi i słabymi stronami oraz zapoznanie się ze zdaniem respondentów w odniesieniu do możliwych szans i zagrożeń rozwoju Powiatu. Społeczność miała możliwość wyrażenia opinii na temat obszarów, które powinny być priorytetowe dla rozwoju Powiatu w perspektywie najbliższych lat, z możliwością zaproponowania konkretnych działań, które powinny być podejmowane przez władze samorządowe w celu eliminacji kluczowych problemów i poprawy funkcjonowania Powiatu, a także ogólnej jakości życia na jego obszarze. Odpowiedzi uzyskane w ramach badania zostały następnie wykorzystane do prac nad wypracowaniem wizji, misji oraz niezbędnych celów strategicznym i operacyjnym dla Powiatu Piotrkowskiego.

Respondenci zostali dobrani w ramach próby niereprezentatywnej (nieprobabilistycznej). Grupa ankietowanych była rozproszona i samorzutna (wybór przypadkowy). W badaniu wzięło udział 225 osób, w tym 65% kobiet i 35% mężczyzn. Są to osoby w średnim wieku, przede wszystkim od 30 do 59 roku życia (74%). W badaniu wzięła porównywalna liczba osób młodych i starszych, 13% osób w wieku od 19 do 29 lat oraz 13% osób w wieku 60 i więcej (Wykres 23). Są to głównie osoby z wykształceniem wyższym (70%). Wykształceniem średnim charakteryzuje się 27%, zaś wykształcenie zawodowe posiada jedynie 3% osób.

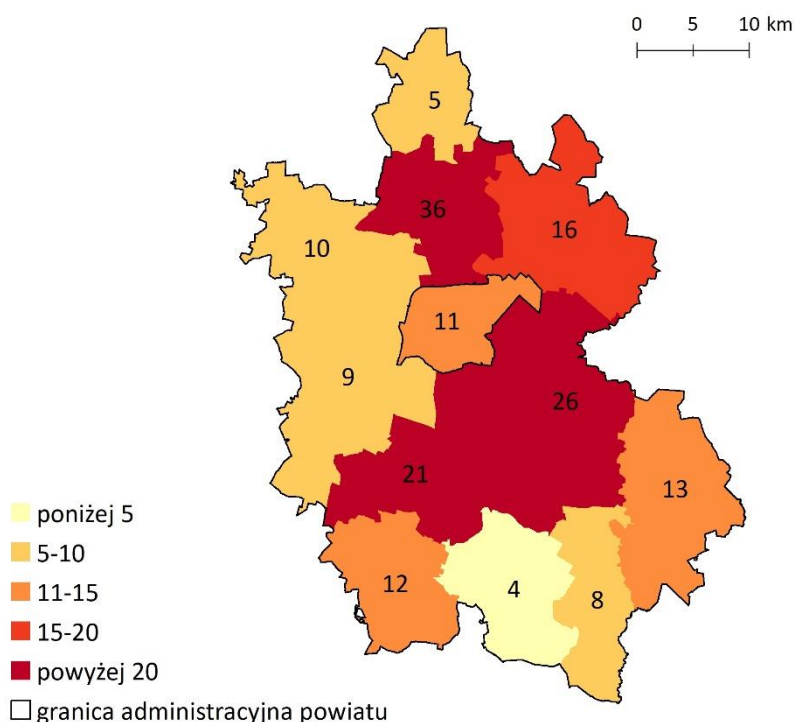
Wykres 23. Struktura wieku i płci respondentów (opracowanie własne).

W odniesieniu do statusu zawodowego większość stanowią osoby zatrudnione poza rolnictwem (69% ogółu respondentów), w tym pracownicy biurowi (zatrudnieni również w administracji samorządowej). Następnie, 11% to emeryci i renciści, 8% prowadzi własną działalność gospodarczą, zaś

4% to osoby uczące się (uczniowie i studenci). 3% osób zadeklarowało, że są osobami bezrobotnymi, zaś 1 osoba udzieliła odpowiedzi, że jest zatrudniona w oparciu o umowę o pracę, lecz nie sprecyzowała w którym sektorze, rolniczym czy pozarolniczym. Pytanie dotyczące zatrudnienia było optymalne, w związku z czym 10 osób (tj. 4% ogółu) nie udzieliło na nie odpowiedzi.

Wśród ankietowanych najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy, 76%, z czego 21% to osoby zamieszkujące gminę Moszczenica (Mapa 7). Następnie, 15% zamieszkuje gminę Sulejów oraz 12% gminę Rozprza. W związku z powyższym zauważalne jest, że najliczniej reprezentowane w badaniu gminy sąsiadują z Piotrkowem Trybunalskim, miastem na prawach powiatu. Ponadto, 5% badanych to osoby zamieszkujące Piotrków Trybunalski.

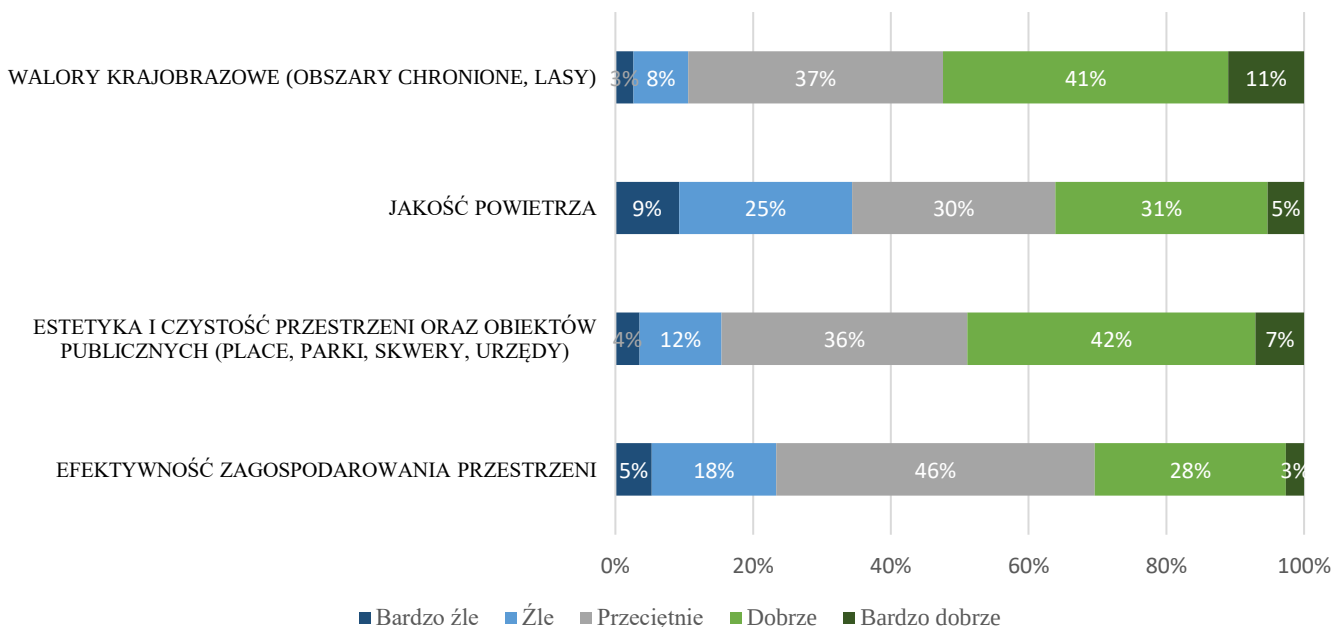
Mapa 7. Miejsce zamieszkania respondentów według gmin (liczba osób).

W ramach badania respondenci zostali poproszeni o dokonanie oceny obecnego stanu Powiatu Piotrkowskiego w podziale na poszczególne obszary tematyczne. Ocena była dokonywana w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że dany aspekt jest odbierany bardzo źle, natomiast 5 jako bardzo dobrze. Jako pierwszy ocenie został poddany stan środowiska naturalnego i zagospodarowanie przestrzeni publicznej. W tym obszarze tematycznym najlepiej zostały ocenione walory krajobrazowe, czyli obszary chronione i lasy (Wykres 24). Ponad połowa respondentów (52%) ocenia je dobrze, z czego 11% uznaje ich jakość za bardzo dobrą. Następnie, 37% uważa stan walorów za przeciętny, zatem mniejszość (11%) ocenia je negatywnie (w tym 3% bardzo źle). Również estetyka i czystość przestrzeni oraz obiektów publicznych, takich jak place, parki, skwery czy urzędy odbierane są pozytywnie (49% respondentów, w tym 7% odbiera je bardzo dobrze). Ich jakość przeciętnie oceniło 36% respondentów, zaś negatywnie 16% (w tym jedyne 4% jako bardzo źle). Efektywność zagospodarowania przestrzeni jest oceniana na poziomie przeciętnym przez 46% respondentów. Co 3-ci ankietowany ocenił ją pozytywnie (w tym 3% jako bardzo dobrze) oraz 23% negatywnie (w tym 5% jako

bardzo źle). Najgorzej w tym zestawieniu wypada ocena jakości powietrza, 36% uznaje ją za dobrą (w tym 5% jako bardzo dobrą), 30% jako przeciętną, a 34% za złą (w tym 9% jako bardzo złą).

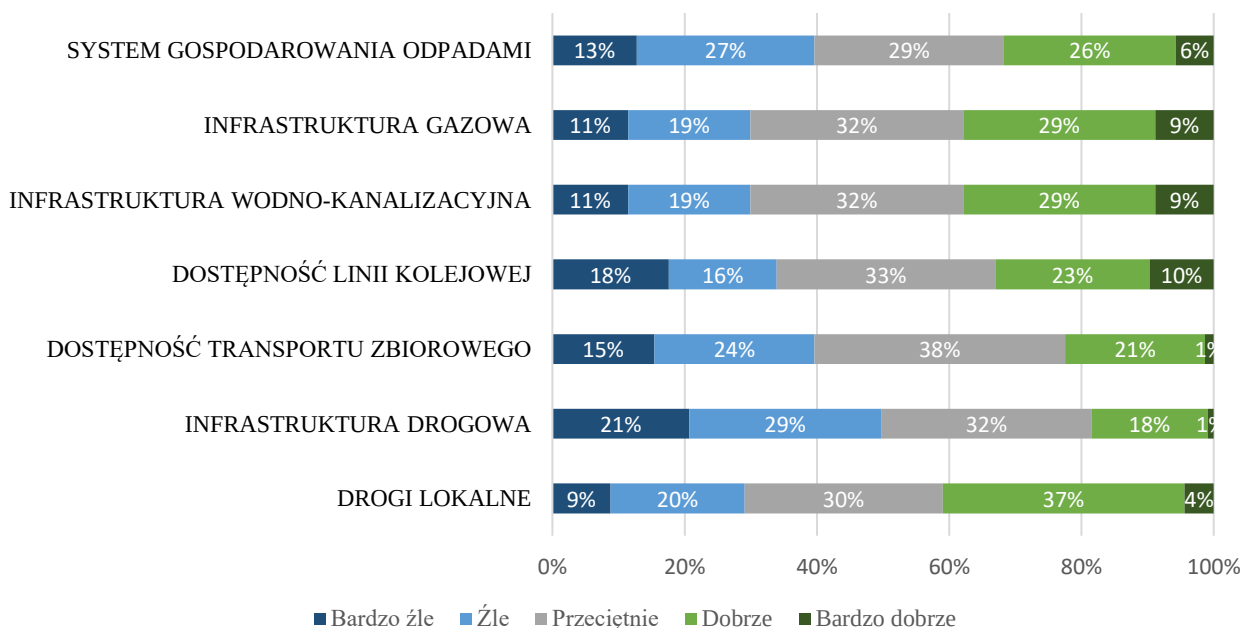
Wykres 24. Ocena stanu środowiska naturalnego i zagospodarowania przestrzeni Powiatu.

Następnie, ocenie poddano elementy infrastruktury technicznej, infrastrukturę drogową, drogi lokalne, dostępność do transportu zbiorowego, kolei, stan i dostępność infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz gazowej, a także system gospodarowania odpadami (Wykres 25). Najlepiej w tym zestawieniu wypada ocena stanu dróg lokalnych, które zostały ocenione pozytywnie przez 41% osób, w tym 4% oceniło je bardzo dobrze, zaś negatywnie 29% (w tym 9% jako bardzo źle).

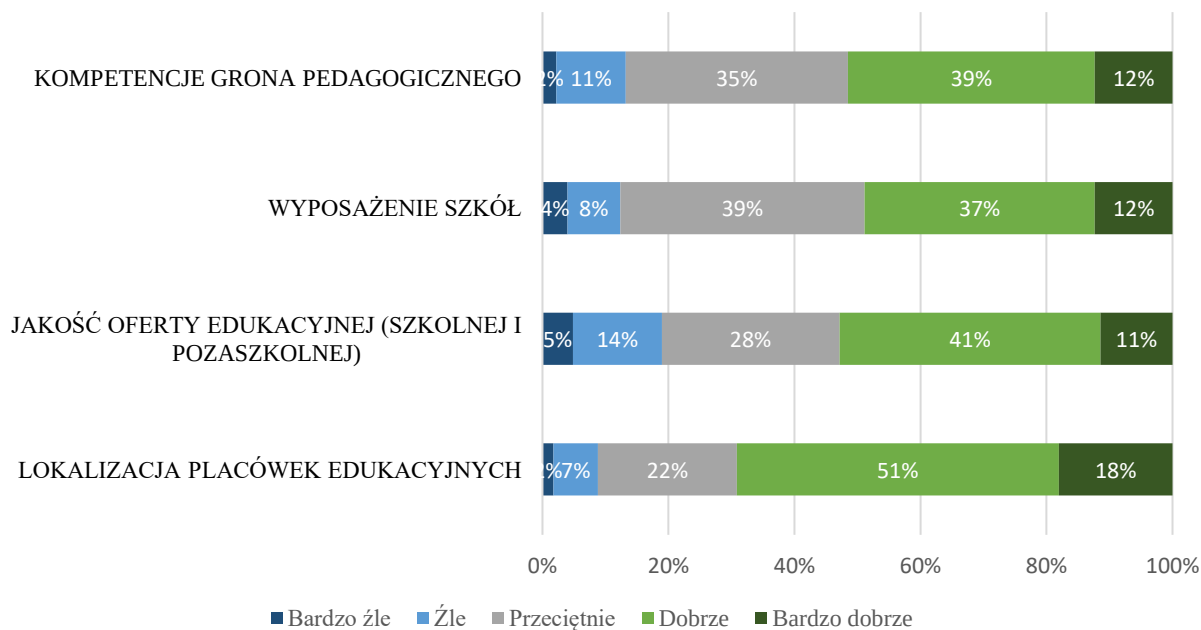
Najgorzej oceniono stan infrastruktury drogowej (chodniki oraz ścieżki rowerowe). Za złe uznaje je 50% respondentów (w tym 21% jako bardzo złe), a jako dobre jedynie 19% (w tym niecały 1% jako bardzo dobre). W kontekście pozostałych aspektów infrastruktury komunikacyjnej, tj. dostępności do transportu zbiorowego oraz linii kolejowej, pierwsze z nich wypada gorzej. Negatywnie transport publiczny oceniło 39% respondentów (w tym 15% bardzo źle), gdzie linię kolejową źle postrzega 34% osób (w tym 18% bardzo źle). Pozytywnie transport publiczny oceniło 22% respondentów (w tym jedynie 1% jako bardzo dobrze), zaś linie kolejowe 33% (w tym 10% bardzo dobrze). Następnie, infrastruktura wodno-kanalizacyjna i gazowa uzyskały taką samą strukturę oceny, 30% głosów negatywnych (w tym 11% bardzo źle) oraz 38% pozytywnych (w tym 9% bardzo dobrze). Gorzej oceniono system gospodarowania odpadami, gdzie 40% respondentów ocenia go źle (w tym 13% bardzo źle), a 32% dobrze, w tym jedynie 6% bardzo dobrze.

Wykres 25. Ocena stanu i dostępności infrastruktury technicznej w Powiecie.

Trzecim obszarem tematycznym oceny był dostęp i jakość usług edukacyjnych w Powiecie, które z reguły odbierane są pozytywnie (Wykres 26). W każdym aspekcie ponad połowa respondentów ocenia edukację pozytywnie, z wyjątkiem wyposażenia szkół, które dobrze oceniło 49% respondentów (w tym 12% jako bardzo dobrze). Najlepiej wypada z kolei lokalizacja placówek edukacyjnych, które dobrze oceniło 69% respondentów (w tym 18% jako bardzo dobrze), a negatywnie jedynie 9% (w tym niespełna 2% jako bardzo źle).

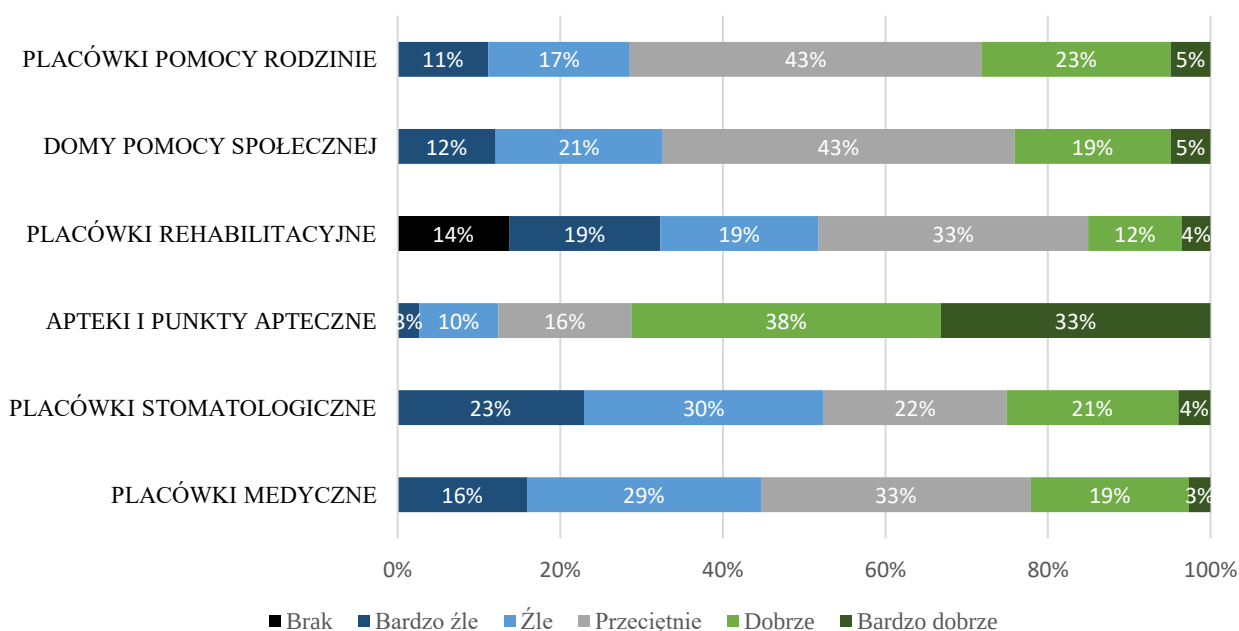
Wykres 26. Ocena dostępności i jakości usług edukacyjnych w Powiecie.

W kolejnej części ocenie poddano dostęp do placówek opieki społecznej oraz zdrowotnej (Wykres 27), najlepiej oceniono dostępność aptek i punktów aptecznych (71%, w tym 33% jako bardzo dobrze). Lokalizacja domów pomocy społecznej oraz placówek pomocy rodzinie odbierana jest z kolei przeciętnie (43% respondentów), dobrze i bardzo dobrze oceniono ją odpowiednio przez 24% oraz

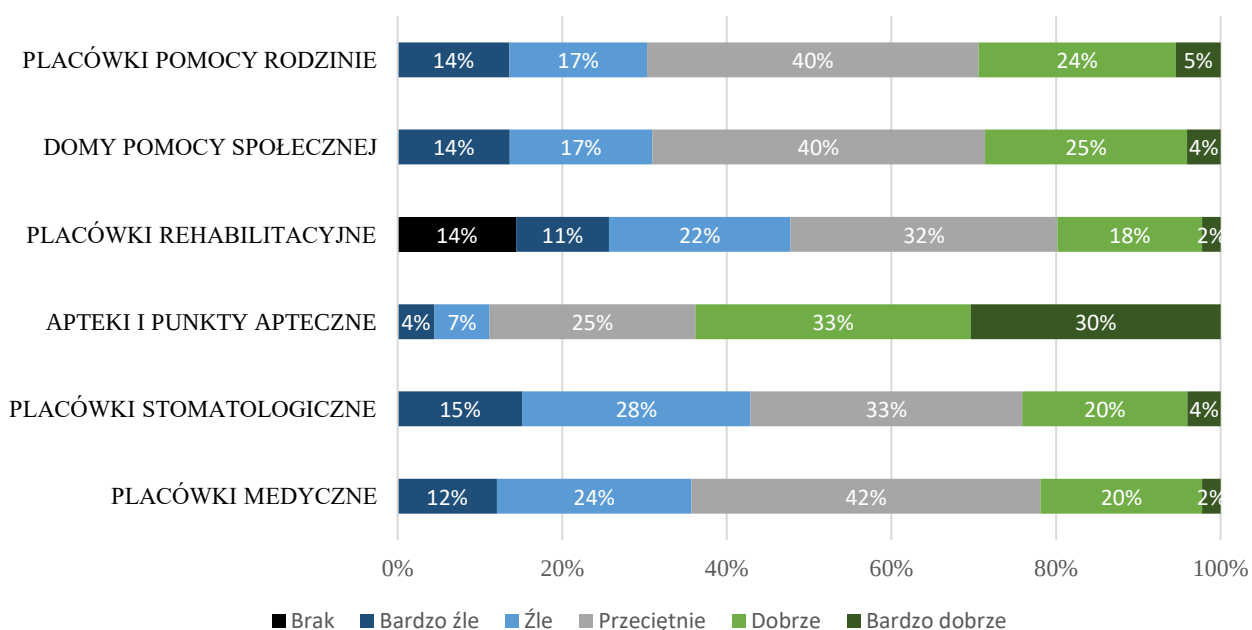
28% respondentów. W ocenie większości badanych, w Powiecie niewystarczająca jest liczba placówek rehabilitacyjnych, placówek medycznych, a przede wszystkim placówek stomatologicznych.

Wykres 27. Ocena dostępności do placówek opieki społecznej oraz zdrowotnej w Powiecie.

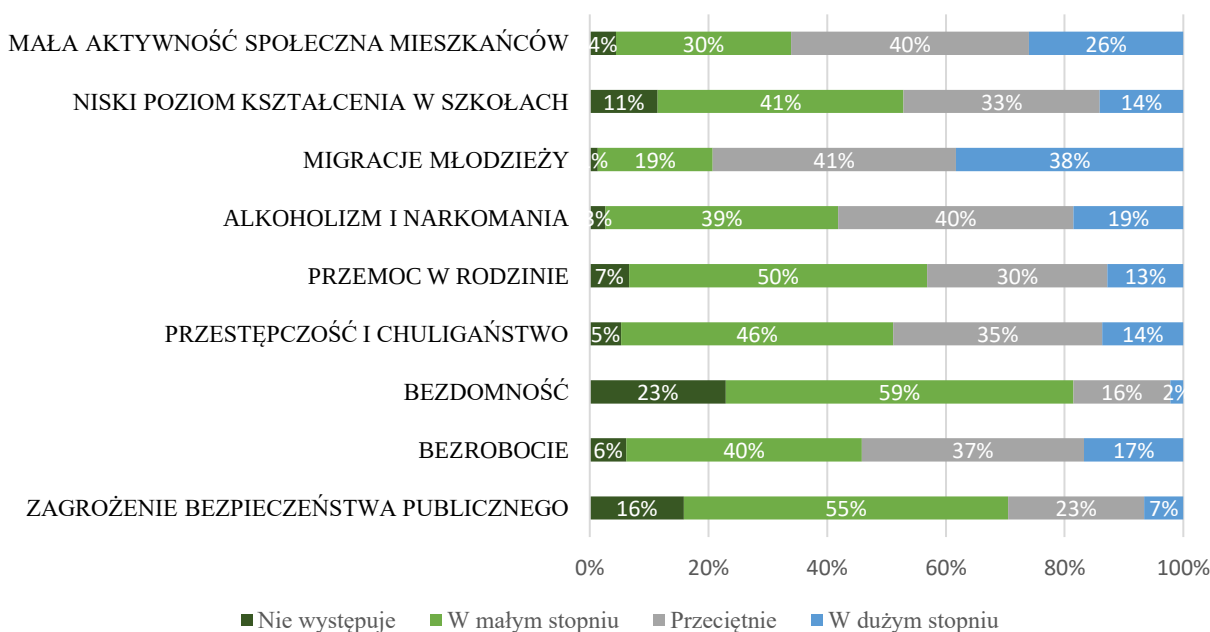
Jakość placówek opieki społecznej oraz zdrowotnej jest oceniana gorzej od ich dostępności (Wykres 28). W tym obszarze najlepiej oceniono poziom jakości aptek i punktów aptecznych (63%, w tym 30% bardzo dobrze) oraz placówek pomocy rodzinie i domów społecznych, następnie placówki pomocy rodzinie oraz domy pomocy społecznej pozytywnie na poziomie niespełna 30%. Analogicznie, do poprzedniego pytania, pod względem jakości usług najgorzej postrzegane są placówki rehabilitacyjne (33% ocen negatywnych, w tym 11% bardzo źle), placówki medyczne (36%, w tym 12% bardzo źle) oraz placówki stomatologiczne (43%, w tym 15% bardzo źle).

Wykres 28. Ocena jakości placówek opieki społecznej oraz zdrowotnej w Powiecie.

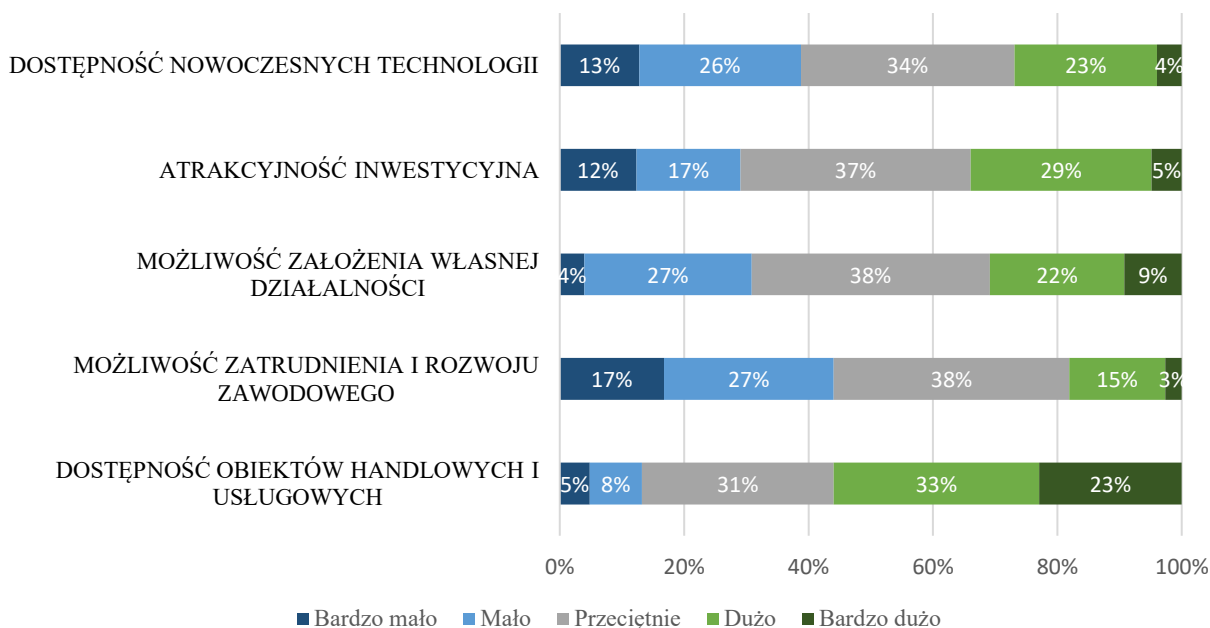
W opinii mieszkańców (badanych) nie występują znaczące problemy społeczne na terenie Powiatu Piotrkowskiego (Wykres 29). Większość z nich na marginalnym poziomie oceniła bezdomność (82%, w tym 23% uznaje, że w ogóle nie występuje), zagrożenie bezpieczeństwa publicznego (71%, w tym 16% nie występuje), przemoc w rodzinie (57%, w tym 7% nie występuje) oraz przestępstwa i chuligaństwo (51%, w tym 5% nie występuje). Zdaniem większości ankietowanych w jednostkach oświatowych na terenie Powiatu występuje satysfakcjonujący poziom kształcenia (52%, w tym 11% nie występuje), co koresponduje z opiniami w zakresie dostępności i jakości usług edukacyjnych w Powiecie. Można zauważyć, iż mimo deklaratywnego satysfakcjonującego poziomu kształcenia w szkołach, to 38% osób uznało migracje młodzieży za istotny problem społeczny. Jednocześnie, co 4 ankietowany zwrócił uwagę na niewystarczający poziom aktywności społecznej mieszkańców.

Wykres 29. Ocena występowania problemów społecznych w Powiecie.

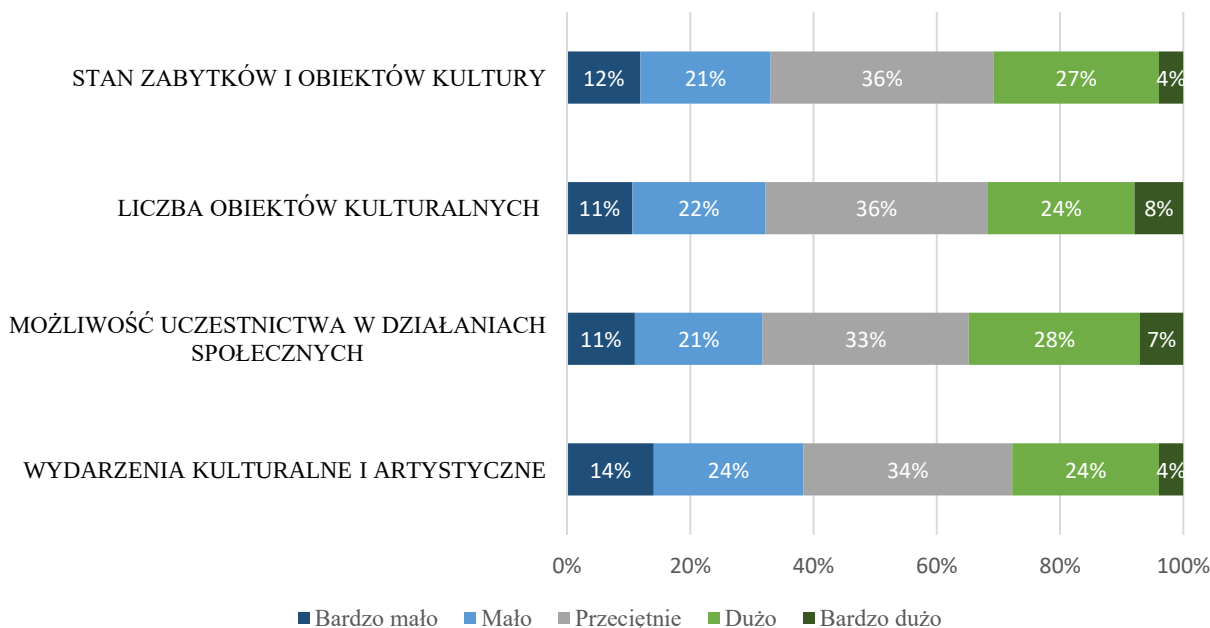
W zakresie dostępności do usług oraz wsparcia w obszarze gospodarczym, pozytywnie oceniono dostępność do obiektów handlowych i usługowych (56%, w tym 23% bardzo pozytywnie). Możliwość założenia własnej działalności oraz atrakcyjność inwestycyjna odbierana jest przeciętnie przez ponad 30% respondentów. Możliwość zatrudnienia i rozwoju zawodowego oraz dostępność nowoczesnych technologii oceniono z kolei negatywnie (Wykres 30).

Wykres 30. Ocena dostępności do usług oraz wsparcia w obszarze gospodarczym w Powiecie.

Następnie, aspekty oferty kulturalnej w Powiecie są odbierane głównie przeciętnie, z czego najgorzej oceniono wydarzenia kulturalne i artystyczne (Wykres 31). Znacząca część respondentów (38%) uważa, że imprez kulturalnych w jednostce jest mało, z czego według 14% bardzo mało. Z drugiej strony jedynie 4% uważa, że jest ich bardzo dużo. Przewaga negatywnych odpowiedzi dotyczy również liczby obiektów kulturalnych oraz stanu zabytków. Możliwość uczestnictwa w działaniach społecznych dostrzega 35% osób, choć jedynie 7% z nich widzi dużą możliwość.

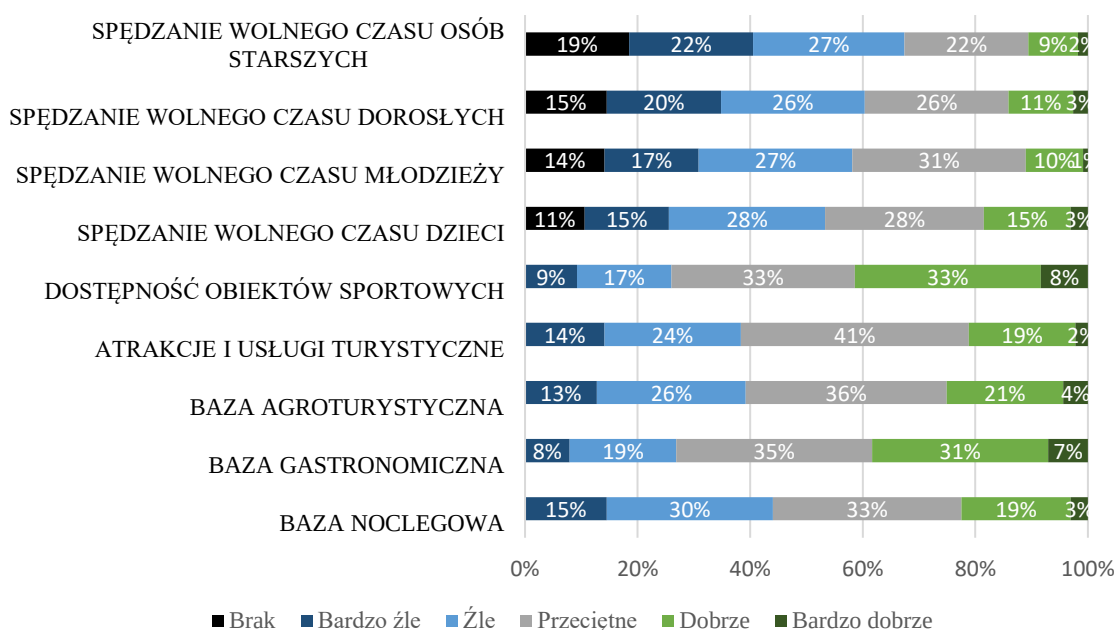
Wykres 31. Ocena dostępności i atrakcyjności oferty kulturalnej w Powiecie.

Ocena oferty turystycznej wypada zdecydowanie gorzej niż postrzeganie oferty kulturalnej (Wykres 32), szczególnie w kontekście oferty spędzania wolnego czasu dla osób starszych, które negatywnie ocenia 49% ankietowanych (w tym 22% bardzo źle), a 19% uważa, że Powiat nie stwarza żadnych warunków do zagospodarowania czasu wolnego przez osoby starsze. Na niezadawalającym

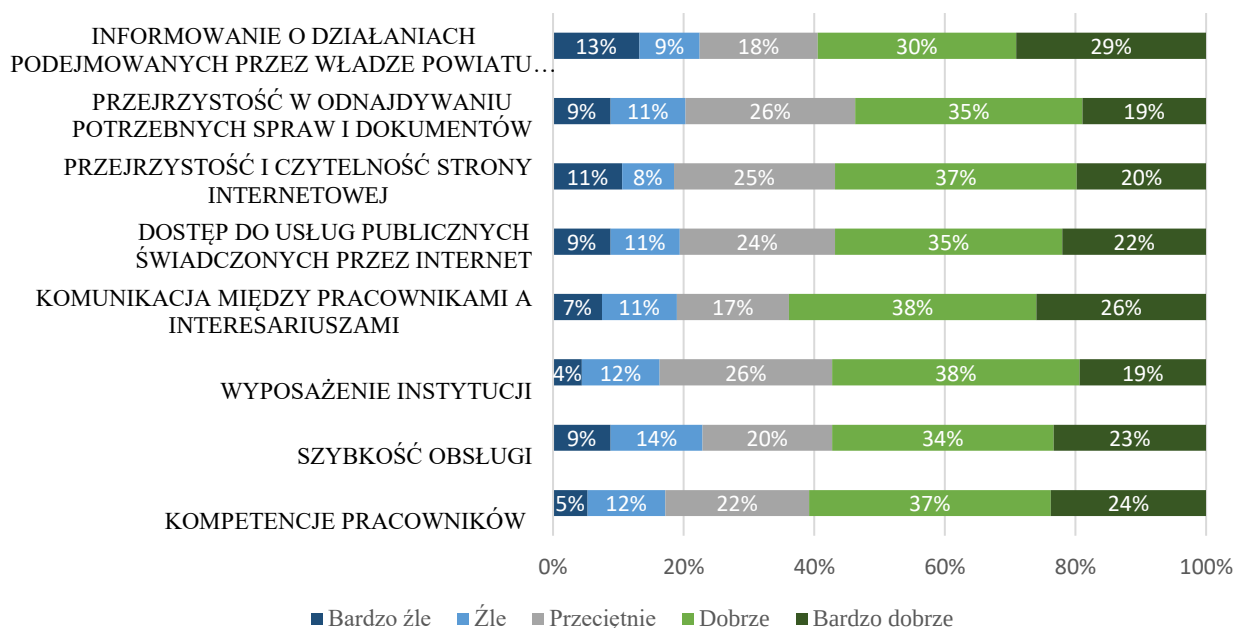
poziomie oceniono również ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych, młodzieży i dzieci. Zauważono jednak tendencję, że im młodsza kohorta wiekowa, tym bardziej pozytywnie oceniano ofertę rozrywkową. Co może świadczyć o występowaniu (choć w niewystarczającym stopniu) oferty kulturalnej skierowanej do młodszego odbiorcy. Negatywnie oceniono również dostępność i atrakcyjność bazy noclegowej (45%, w tym 15% bardzo źle) oraz bazę agroturystyczną (39%, w tym 13% bardzo źle). Następnie, atrakcje i usługi turystyczne odbierane są przeciętne (tj. 41%). Spośród zaproponowanej oferty turystycznej w Powiecie, w ocenie ankietowanych, najlepiej wypada baza gastronomiczna oraz dostępność obiektów sportowych. Pozytywne opinie wystawiło kolejno 38% i 41% badanych.

Wykres 32. Ocena dostępności i atrakcyjności oferty turystycznej w Powiecie.

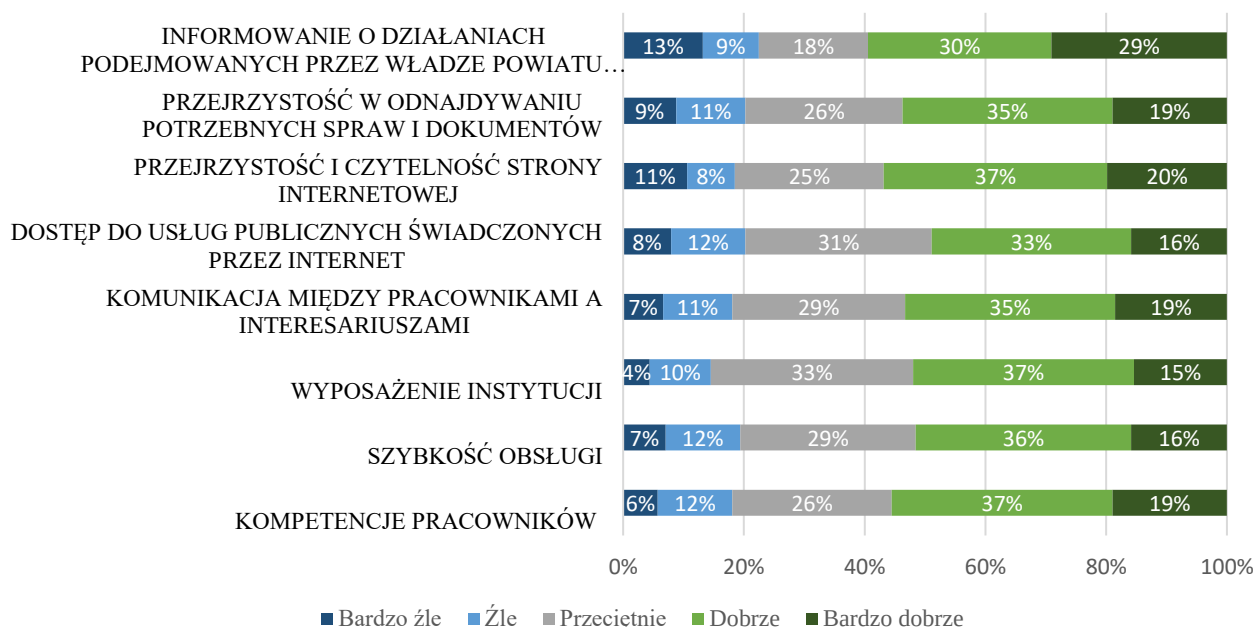
Kolejny obszar tematyczny oceny poświęcono funkcjonowaniu Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim (Wykres 33). W każdym aspekcie jednostka odbierana jest pozytywnie, szczególnie w zakresie komunikacji pomiędzy urzędnikami a interesariuszami, które 64% osób uważa za dobrą (w tym 26% za bardzo dobrą). Następnie, 61% respondentów uważa, że osoby obejmujące stanowiska urzędnicze posiadają odpowiednie kompetencje. Należy podkreślić, iż pozostałe wymienione wymiary uzyskały ponad 50% pozytywnych opinii. Obszarem, który zebrał najmniej pozytywnych ocen i tym samym wymaga szczególnej uwagi ze strony władz samorządowych jest przejrzystość w odnajdywaniu potrzebnych spraw i dokumentów. Pozytywnie aspekt ten oceniło 54% ankietowanych, w tym 19% bardzo dobrze. Negatywnie aspekt ten postrzega z kolei 20% respondentów, w tym 9% bardzo źle.

Wykres 33. Ocena funkcjonowania Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim.

Pozytywnie również odbierane jest funkcjonowanie jednostek podległych starostwu (Wykres 34). Jednakże, tutaj najlepiej oceniono informowanie o działaniach podejmowanych przez władze Powiatu oraz organizowanie wydarzeń lokalnych, które pozytywnie oceniło 59% respondentów (w tym 29% bardzo dobrze). Jedynym aspektem, który nie uzyskał 50% pozytywnych opinii, jest dostęp do usług publicznych świadczonych przez Internet (49%, w tym 16% bardzo dobrze).

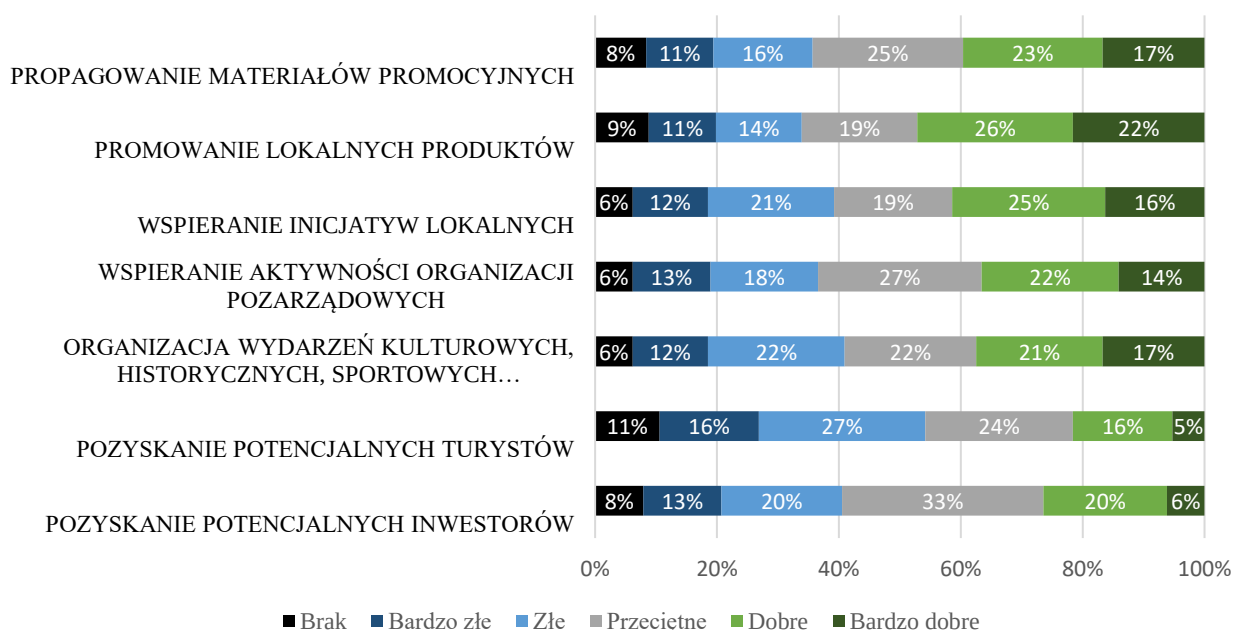
Wykres 34. Ocena funkcjonowania jednostek podległych Starostwu Powiatowemu.

W zakresie działań promocyjnych najlepiej oceniono wspieranie inicjatyw lokalnych oraz promowanie lokalnych produktów (Wykres 35), dla których uzyskano ponad 40% pozytywnych głosów (odpowiednio 41%, w tym 16% jako bardzo dobrze oraz 48%, w tym 22% jako bardzo dobrze). Następnie, pozytywnie odbierane jest również propagowanie materiałów promocyjnych (40%, w tym 17% bardzo dobrze), organizacja wydarzeń kulturowych, historycznych i sportowych (38%, w tym

17% bardzo dobrze) oraz wspieranie organizacji pozarządowych (również 36%, w tym 14% jako bardzo dobrze). Pozyskanie potencjalnych inwestorów oceniono natomiast przeciętnie, przez 33% respondentów (negatywnie oceniło ten aspekt także 33% respondentów, w tym 13% jako bardzo źle). Co istotne dla rozwoju Powiatu, to fakt, iż 8% respondentów uważa, że w Powiecie nie występują działania w celu pozyskania nowych inwestorów. Jednakże, najgorzej oceniono działania mające na celu przyciągnięcie turystów (43%, w tym 16% jako bardzo źle). Ponadto, 11% ankietowanych uważa, że w ogóle nie ma działań promujących w zakresie turystyki.

Wykres 35. Ocena działań promocyjnych na terenie Powiatu.

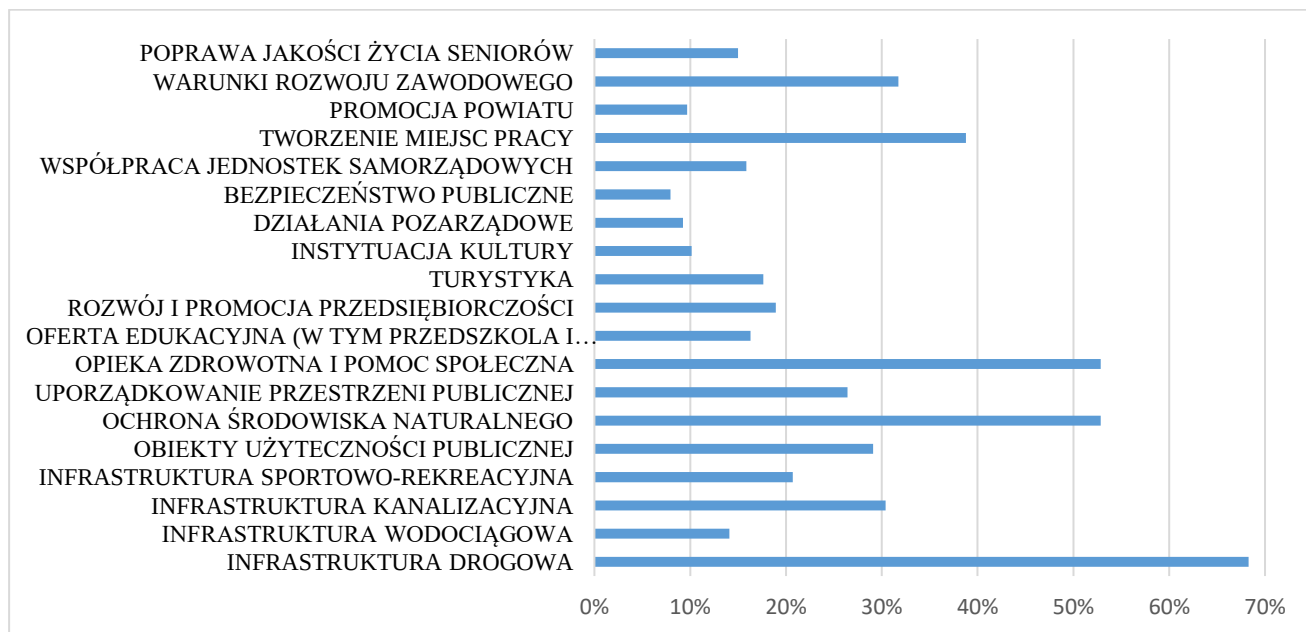
Ponad połowa, tj. 56% respondentów jest zadowolona z warunków życia w Powiecie, natomiast 23% osób trudno jest ocenić jakość życia, a 20% jest niezadowolona (w tym 4% osób ocenia panujące warunki bardzo źle). Korzystne położenie zostało uznane za atut jednostki przez 51% osób, natomiast 28% osób docenia miejscowe walory kulturowe i przyrodnicze. Jednakże, turystyka i rekreacja uznawana jest za zaletę przez najmniejsze grono respondentów (niespełna 3% ankietowanych), co potwierdzają powyższe dane dotyczące ubogiej oferty turystycznej i niewielkich starań Powiatu w kierunku pozyskania potencjalnych turystów. Dla 10% Powiat stanowi pozytywne podłoże osadnicze, ze względu na ciszę i spokój w związku z oddaleniem od łódzkiej aglomeracji. Ponadto, 7% osób pozytywnie ocenia jednostkę przez pryzmat społeczności lokalnej i panujących pozytywnych relacji interpersonalnych.

Dodatkowo respondenci wskazali słabe strony Powiatu. Zastrzeżenia dotyczyły głównie funkcjonowania Starostwa Powiatowego oraz jednostek mu podległych. Pomimo pozytywnej oceny kompetencji pracowników przez 61% respondentów (w tym 24% jako bardzo dobrze) mieszkańcy zwracali uwagę na brak przejrzystości w odnajdywaniu spraw i dokumentów, na co wpływ może mieć rozproszona lokalizacja Starostwa oraz mało przejrzysta i mało transparentna strona internetowa. Ponadto, wśród potencjalnych działań i inwestycji wspierających rozwój Powiatu, zasugerowano współpracę z sąsiadującymi jednostkami samorządowymi, szczególnie z Piotrkowem Trybunalskim w zakresie komunikacji, organizacji transportu publicznego oraz rozwoju infrastruktury drogowej. Zwrócono uwagę na konieczności budowy trasy S12 na skutek nadmiernego obciążenia drogi krajowej DK12.

Następnie, wspomniano o zbyt niskich nakładach finansowych na edukację. Jednakże, jeden z respondentów uważa, że liczba placówek powinna być ograniczona na rzecz dofinansowania pozostałych, co przełożyłoby się na ich jakość. Ponadto, według respondentów powinny zostać ograniczone dotychczasowe imprezy kulturalne, takie jak pikniki, festyny oraz występy muzyczne, na rzecz promowania lokalnych zabytków.

Wśród słabych stron Powiatu respondenci dostrzegają małe szanse rozwoju jednostki, 45% osób stwierdza, że realizowanych inwestycji jest za mało, zaś 42% uznało działania za przydatne. Z drugiej strony 9% osób uważa inwestycje za nieprzydatne, a według 3% ankietowanych liczba inwestycji jest wystarczająco duża. Większość respondentów, tj. 68% uważa za potrzebne rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej. Zdecydowanie mniejsze grono oczekuje prac w zakresie infrastruktury technicznej, kanalizacyjnej (30%) oraz wodociągowej (14%). Jednakże, wśród dodatkowych sugestii inwestycyjnych pojawiła się potrzeba rozwoju infrastruktury gazowej na terenie Powiatu. Następnie, 53% respondentów oczekuje inwestycji na rzecz ochrony środowiska naturalnego, a 26% nalega na zmiany w zakresie uporządkowania przestrzeni publicznej poprzez opracowanie dokumentów planowania przestrzennego. Znacząca część respondentów (53%) uważa również za potrzebne inwestycje wśród opieki zdrowotnej, jej jakości i dostępności, również dla osób najuboższych. W zakresie infrastruktury społecznej oczekiwane są zmiany w szkolnictwie, poprawie oferty edukacyjnej począwszy od edukacji przedszkolnej i żłobka, po stworzenie atrakcyjnych warunków rozwoju zawodowego dla młodzieży. Część osób (39%) widzi również potrzebę tworzenia nowych miejsc pracy poprzez pozyskanie inwestorów z zewnątrz, a 19% oczekuje promocji w zakresie przedsiębiorczości. Następnie, oczekiwane są modernizacje obiektów użyteczności publicznej (29%) oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (21%) i rozwój turystyki (18%). Ponadto, choć wśród słabych stron uwzględniono współpracę z sąsiednimi samorządami, to działań w zakresie poprawy tej współpracy oczekuje jedynie 16% respondentów.

Wykres 36. Obszary tematyczne do wspierania i realizowania inwestycji w Powiecie.

3. SPIS TABEL

Tabela 1. Zestawienie ilości urodzeń, zgonów oraz przyrostu naturalnego w Powiecie Piotrkowskim. (Źródło: BDL).....	8
Tabela 2. Liczba ludności z podziałem na osoby zamieszkujące miasta i wsie. (Źródło: BDL)	9
Tabela 3. Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)	10
Tabela 4. Odsetek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat. (Źródło: BDL).....	10
Tabela 5. Zmiana liczby ludności w wieku powyżej 85 lat na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)	11
Tabela 6. Prognoza liczby ludności w Powiecie Piotrkowskim do 2050 roku (Źródło:BDL).....	11
Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani w Powiecie Piotrkowskim dłużej niż rok (źródło: BDL) ...	15
Tabela 8. Bezrobotni z wyższym wykształceniem zarejestrowani w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	15
Tabela 9. Udział absolwentów uczelni wyższych wśród ogółu bezrobotnych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	15
Tabela 10. Niepełnosprawni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy (źródło: BDL).....	16
Tabela 11. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	16
Tabela 12. Udział kobiet i mężczyzn wśród pracujących w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	16
Tabela 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	16
Tabela 14. Liczba łóżek w szpitalach podlegających pod Powiat Piotrkowski (źródło: BDL).	19
Tabela 15. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców Powiatu Piotrkowskiego (źródło: BDL).	20
Tabela 16. Liczba przzychodni podległych Starostwu Powiatowemu w Piotrkowie Trybunalskim (źródło: BDL).....	20
Tabela 17. Liczba aptek i punktów aptecznych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	20
Tabela 18. Liczba rodzin otrzymujących pomoc społeczną w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	22
Tabela 19. Liczba rodzin i dzieci, na które pobierane były świadczenia 500+ w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	22
Tabela 20. Liczba przestępstw odnotowywanych przez policję w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	22
Tabela 21. Liczba osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	24
Tabela 22. Liczba klubów sportowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	24
Tabela 23. Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	25
Tabela 24. Liczba sekcji sportowych i trenerów w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	25
Tabela 25. Liczba poszczególnych typów obiektów sportowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	26
Tabela 26. Liczba bibliotek z filiami w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	27

Tabela 27. Centra, domy i ośrodki kultury, oraz kluby i świetlice w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	27
Tabela 28. Liczba uczestników imprez w obiektach kultury w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	27
Tabela 29. Grupy artystyczne i ich członkowie w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	28
Tabela 30. Zwiedzający obiekty muzealne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	28
Tabela 31. Liczba imprez masowych i ich uczestników w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	28
Tabela 32. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	30
Tabela 33. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	30
Tabela 34. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	31
Tabela 35. Liczba otwartych konkursów ofert dla NGO's ogłaszanych przez Powiat Piotrkowski w 2019 r. (źródło: dane archiwalne Starostwa Powiatowego).....	31
Tabela 36. Wielkość dochodów budżetu Powiatu Piotrkowskiego (w PLN), 2014-2019 (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL).....	35
Tabela 37. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do REGON w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	36
Tabela 38. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON wg. sekcji PKD w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	37
Tabela 39. Jednostki nowo zarejestrowane w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	38
Tabela 40. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych nowo rejestrowanych w rejestrze REGON w podziale na sekcje i działy PKD w Powiecie Piotrkowskim (źródło: opracowanie własne w oparciu o BDL).	38
Tabela 41. Liczba podmiotów gospodarki narodowej z sekcji Rolnictwa, leśnictwa i rybactwa w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	44
Tabela 42. Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	48
Tabela 43. Liczba i wartość projektów dofinansowanych z funduszy europejskich, na cele związane z rozwojem konkurencyjności przedsiębiorstw, realizowanych przez przedsiębiorstwa Powiatu Piotrkowskiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych na stronie https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/projekty/lista-projektow/lista-projektow-realizowanych-z-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020/)	55
Tabela 44. Wskaźniki płynności finansowej WFPF oraz WPF w latach 2018-2020 (opracowanie własne).	59
Tabela 45. Wskaźniki pokrycia długu I i II stopnia na podstawie opracowań naukowych (opracowanie własne).	60
Tabela 46. Analiza samodzielności finansowej (opracowanie własne).	60
Tabela 47. Wartość inwestycji na jednego mieszkańca (opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Powiatu oraz BDL).	61
Tabela 48. Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Powiatu Piotrkowskiego.	68

Tabela 49. Powierzchnia lasów w Powiecie Piotrkowskim w latach 2015-2019 (źródło: BDL).	70
Tabela 50. Zasoby geotermalne w Powiecie Piotrkowskim (źródło: badania Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk w Krakowie).....	71
Tabela 51. Klasyfikacja strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi (za rok 2019)	73
Tabela 52. Dane dotyczące MPZP w gminach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	78
Tabela 53. Dane dotyczące zagospodarowania przestrzeni wynikające ze Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w gminach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	78
Tabela 54. Dane dotyczące MPZP w trakcie opracowania w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	79
Tabela 55. Liczba decyzji WZ i ICP w gminach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	79
Tabela 56. Długość dróg gminnych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	80
Tabela 57. Długość dróg Powiatowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	80
Tabela 58. Udział dróg utwardzonych i gruntowych w długości dróg gminnych i Powiatowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	81
Tabela 59. Liczba samochodów i ciągników w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	81
Tabela 60. Długość dróg Powiatowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	81
Tabela 61. Liczba budynków mieszkalnych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	83
Tabela 62. Udział mieszkań z przyłączem do sieci w ogóle zasobów w miastach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	84
Tabela 63. Udział mieszkań z dostępem do sieci w ogóle zasobów na terenach wiejskich w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	84
Tabela 64. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	84
Tabela 65. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	84
Tabela 66. Przeciętna liczba izb w mieszkaniach i przeciętna liczba osób przypadających na jedną izbę w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	85
Tabela 67. Gminne zasoby mieszkaniowe w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	85
Tabela 68. Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	85
Tabela 69. Liczba odbiorców energii elektrycznej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	86
Tabela 70. Zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	86
Tabela 71. Dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	87
Tabela 72. Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do sieci wodociągowej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	87
Tabela 73. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	87
Tabela 74. Ilość odprowadzanych ścieków oczyszczonych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	87
Tabela 75. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	88
Tabela 76. Liczba kotłowni w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	88

Tabela 77. Długość sieci ciepłej przemysłowej i rozdzielczej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	88
Tabela 78. Długość czynnej sieci gazowej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	89
Tabela 79. Liczba czynnych przyłączy gazowych w budynkach w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	89
Tabela 80. Liczba gospodarstw odbierających gaz w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL)	89
Tabela 81. Ludność korzystająca z sieci gazowniczej w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	89
Tabela 82. Liczba obiektów turystycznych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	103
Tabela 83. Liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).....	104
Tabela 84. Turyści korzystający z miejsc noclegowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	104
Tabela 85. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	104

4. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności w Powiecie Piotrkowskim na przestrzeni lat (źródło: BDL).....	6
Wykres 2. Procentowe zestawienie liczby ludności w gminach Powiatu Piotrkowskiego (źródło: BDL)	7
Wykres 3. Współczynnik przyrostu naturalnego na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)	8
Wykres 4. Zmiana współczynnika feminizacji w kolejnych latach (ilość kobiet na 100 mężczyzn). (Źródło: BDL).....	9
Wykres 5. Zestawienie struktury ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17), produkcyjnym (18-60) i poprodukcyjnym (61+). (Źródło: BDL).....	10
Wykres 6. Saldo migracji wewnętrznych (pomiędzy Powiatami) na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)	12
Wykres 7. Zestawienie napływu i odpływu mieszkańców na pobyt stały w Powiecie Piotrkowskim (Źródło: BDL).....	12
Wykres 8. Saldo migracji zagranicznych w Powiecie Piotrkowskim na przestrzeni lat. (Źródło: BDL)	13
Wykres 9. Zestawienie liczby stałych imigrantów i emigrantów w Powiecie Piotrkowskim na przeźrzeni lat. (Źródło: BDL)	13
Wykres 10. Ogólne saldo migracji dla migracji wewnętrznej i zagranicznej w Powiecie Piotrkowskim. (Źródło: BDL).....	14
Wykres 11. Współczynnik salda migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców Powiatu. (Źródło: BDL).....	14
Wykres 12. Poziom stopy bezrobocia rejestrowanego w Powiecie Piotrkowskim (źródło: BDL).	15
Wykres 13. Struktura dochodów budżetowych (dane w tys. zł) (źródło: opracowanie własne) ..	57
Wykres 14. Struktura wydatków budżetowych (opracowanie własne).	57

Wykres 15. Wskaźnik płynności finansowej WFPF oraz WPF (opracowanie własne).....	59
Wykres 16. Udziały operatorów pod względem liczby użytkowników internetu.	92
Wykres 17. Penetracja rynku internetu stacjonarnego w UE (na 100 mieszkańców).....	92
Wykres 18. Penetracja rynku internetu mobilnego w UE (na 100 mieszkańców).....	93
Wykres 19. Udział łączny w podziale na szybkość łącza stacjonarnego.	93
Wykres 20. Penetracja rynku telefonii mobilnej w Europie.	97
Wykres 21. Liczba abonentów (mln) telefonii stacjonarnej.	98
Wykres 22. Miesięczne wartości koszyków dla średnio aktywnego użytkownika.....	98
Wykres 23. Struktura wieku i płci respondentów (opracowanie własne).	105
Wykres 24. Ocena stanu środowiska naturalnego i zagospodarowania przestrzeni Powiatu.	107
Wykres 25. Ocena stanu i dostępności infrastruktury technicznej w Powiecie.	108
Wykres 26. Ocena dostępności i jakości usług edukacyjnych w Powiecie.	108
Wykres 27. Ocena dostępności do placówek opieki społecznej oraz zdrowotnej w Powiecie...	109
Wykres 28. Ocena jakości placówek opieki społecznej oraz zdrowotnej w Powiecie.	109
Wykres 29. Ocena występowania problemów społecznych w Powiecie.	110
Wykres 30. Ocena dostępności do usług oraz wsparcia w obszarze gospodarczym w Powiecie.	111
Wykres 31. Ocena dostępności i atrakcyjności oferty kulturalnej w Powiecie.	111
Wykres 32. Ocena dostępności i atrakcyjności oferty turystycznej w Powiecie.	112
Wykres 33. Ocena funkcjonowania Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim.	113
Wykres 34. Ocena funkcjonowania jednostek podległych Starostwu Powiatowemu.....	113
Wykres 35. Ocena działań promocyjnych na terenie Powiatu.	114
Wykres 36. Obszary tematyczne do wspierania i realizowania inwestycji w Powiecie.	115

5. SPIS MAP

Mapa 1. Rozmieszczenie zagrożeń zgłaszanych w Powiecie Piotrkoskim (źródło: Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa, https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html)	23
Mapa 2. Liczba placówek na 1000 mieszkańców w Powiecie Piotrkowskim (źródło: UKE).....	91
Mapa 3. Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego ogółem.....	94
Mapa 4. Penetracja budynkowa zasięgami internetu stacjonarnego powyżej 30Mb/s.	95
Mapa 5. Penetracja budynkowa zasięgami internetu stacjonarnego powyżej 100Mb/s	96
Mapa 6. Penetracja rynku telefonii stacjonarnej.	97
Mapa 7. Miejsce zamieszkania respondentów według gmin (liczba osób).	106

6. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Wizualizacja - Moszczenickie Tereny Inwestycyjne, budynek biurowy (źródło: dokumentacja projektowa inwestycji - zasób Urzędu Gminy Moszczenica).....	50
Rysunek 2. Schemat infrastruktury konsorcjum gmin E-leader.	100
Rysunek 3. Schemat lokalizacji punktów styku sieci Internetowej w konsorcjum gmin E-leader.	101

PHENO
HORIZON

ŁÓDZKI
DOM
BIZNESU

